

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการประสานงานงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (SRI13)

โดย

ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์จำเริญ

กันยายน 2563

รายงานการดำเนินงาน
โครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) ปีที่ 2
ระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม 2562 – 19 กันยายน 2563

โครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)

หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ปี 2560 ที่ผ่านมา รัฐบาลนำเสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งระบุประเด็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของชาติด้านความมั่นคงภายใน คือ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยระบุถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการสร้างความเข้าใจและผสมผสานพลังร่วมกับประชาชน เสริมสร้างการยอมรับสังคมพหุวัฒนธรรม และการได้รับความร่วมมือจากมาเลเซีย

ช่วงเวลา 14 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในแง่ของความรู้และการปฏิบัติการรูปแบบต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าในช่วงกว่าทศวรรษมีการทุ่มเทงบประมาณให้กับงานวิจัยรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นงานวิจัยพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจผู้คน วัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจในพื้นที่ และงานวิจัยเพื่อการพัฒนาทั้งเพื่อใช้แก้ปัญหา เยียวยา และพัฒนาชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมางานวิจัยจำนวนหนึ่งอาจยังไม่ตอบโจทย์ของผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ด้วยยังคงมีปัญหาการเชื่อมต่อระหว่างองค์ความรู้กับการปฏิบัติงาน จากการทบทวนงานวิจัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดช่วงเวลาที่เกิดความรุนแรง พบว่ายังคงมีช่องว่างขององค์ความรู้หลายประเด็น กล่าวคือการทำวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่และช่วงเวลาใดหนึ่ง ไม่เห็นภาพรวมและพลวัตรของจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์กว่า 1,000 เรื่องในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ที่ไม่เชื่อมต่อกัน คือ กลุ่มแรกมุ่งเน้นศึกษาไปที่ปัญหาความไม่สงบเท่านั้น ขณะที่กลุ่มที่สองมุ่งศึกษาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุขภาพที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ความรุนแรงแต่อย่างใด การวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิจัยความรู้พื้นฐาน ไม่ใช่วิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งยังไม่ได้เชื่อมต่อกับองค์กร กลุ่ม หรือคนที่ทำงานในพื้นที่ ตลอดจนงานวิจัยไม่เท่าทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนสร้างการเปลี่ยนแปลง ไม่ช่วยสร้างภาพอนาคต

ที่ผ่านมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เล็งเห็นความสำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในฐานะพื้นที่และประเด็นปัญหาความไม่สงบ ฝ่ายต่างๆ ในสกว. จึงสนับสนุนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจงานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บริหารโครงการของฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) พบว่าแต่ละฝ่ายมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

งานวิจัยของฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ที่ผ่านมามีทั้งที่เป็นชุดโครงการขนาดใหญ่ เช่นโครงการมาเลเซียระยะที่สำคัญต่อประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยชุดดังกล่าวแม้จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทฤษฎีในท้องถิ่น หากองค์ความรู้เกี่ยวกับมาเลเซียมีคุณภาพการต่อการนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ซึ่งมีคนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ งานวิจัยชุดทวิภาษาซึ่งเป็นงานวิจัยกึ่งปฏิบัติการสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนมลายู นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งของฝ่าย 1 ที่ช่วยให้สังคมไทยมีความเข้าใจการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของคนมลายูมุสลิม และปัญหาทางการเมืองวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

งานวิจัยของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะเป็นการทำวิจัยกับชาวบ้านโดยมี Node เป็นตัวกลางระหว่างชาวบ้านกับ สกว. ใน 3 ประเด็นหลักๆ ได้แก่ (1) ฐานทรัพยากรในบริเวณอ่าวปัตตานี (2) เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานี และ (3) อิสลามศึกษาและพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฝ่ายการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเห็นว่าฝ่าย 1 และฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นน่าจะบูรณาการร่วมกันในการทำวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงและการแก้ปัญหาความรุนแรงว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงฐานทรัพยากรและชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

สำหรับงานวิจัยของฝ่ายบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) จะให้ความสำคัญกับการทำงานกับกลไกภาครัฐ อาทิ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น ในประเด็นวิจัยเรื่อง นโยบาย 3 เมืองต้นแบบ (สุไหง-โกลก เบตง และหนองจิก) โดยฝ่าย ABC มองว่าปัญหาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ เรื่องเศรษฐกิจฐานรากและการไม่มีงานทำ

การสำรวจงานวิจัยทั้งภายในสกว. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ของหน่วยงาน องค์กร มหาวิทยาลัยต่างๆ ข้างต้น ประกอบการปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พบว่า ขณะที่องค์ความรู้เรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีช่องว่าง การทำงานเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงและสร้างสันติภาพในพื้นที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่การทำวิจัยเพื่อทบทวน ค้นหาอุปสรรคและหาแนวทางสนับสนุนการสร้างสงบและความมั่นคงของมนุษย์ในสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนใต้ยังคงไม่เท่าทันและไม่มากพอที่จะหนุนเสริมการแก้ปัญหาที่เริ่มสลับซับซ้อนมากขึ้น ตามความรุนแรงที่ยืดเยื้อยาวนาน โครงการวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) จึงพยายามที่ทำหน้าที่ในการลดช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าว โดยมีคำถามสำคัญคือ อุปสรรคของการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่คืออะไร อุปสรรคเหล่านี้หมายถึง โครงสร้าง ระบบ ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางหรือตัวแบบเช่นไรที่จะเหมาะสม และเกื้อหนุนในการจัดอุปสรรคต่างๆ ที่รบกวนการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนสร้างความมั่นคงของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผ่านรอยร้าวของความขัดแย้งรุนแรงมานานกว่า

วัตถุประสงค์

1. สำรวจและค้นหาอุปสรรค (โครงสร้าง ระบบ และผู้คนที่เกี่ยวข้อง) ทั้งภายในและนอกพื้นที่ในการสร้างความสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สำรวจ ค้นหา และเสนอแนวทาง รูปแบบการทำงานเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง สร้างสันติภาพ และความมั่นคงของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับความต่างทางวัฒนธรรม
3. สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการสร้างสันติภาพท่ามกลางสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลไกและขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการงานวิจัยประเด็นเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานและรายงานโครงการวิจัยดังต่อไปนี้

ปีที่ 1

โจทย์วิจัยในโครงการ SRI 13 กำหนดขึ้นด้วยการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ทราบความต้องการองค์ความรู้ที่จะนำมาช่วยหนุนเสริมหรือปรับใช้ในการทำงานสร้างสันติภาพของภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนพัฒนาพื้นที่ให้ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมบนฐานคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

โครงการวิจัยปีที่ 1 ประกอบด้วย 9 โครงการ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาคุนค่าและทัศนคติ ได้แก่งานเรื่องสานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่ งานศึกษาความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง และงานการเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง

กลุ่มที่สองเป็นการวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์และความทรงจำ มีงานในกลุ่มนี้ 2 เรื่องคือ ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย และ เรื่องสันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของพิพธิภักดิ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับกลไก และการปฏิบัติการ ประกอบด้วยงาน 4 เรื่อง คือ 1. กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา 2. การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์และมินดาเนา 3.พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ และ 4.บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้

ปีที่ 2

งาน SRI 13 ในปีที่ 2 กำหนดโจทย์วิจัยเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ประกอบไปด้วยงานวิจัย 3 เรื่องคือ 1.การเชื่อมงานวิจัยนโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ 2.พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ และ 3. อัตลักษณ์ที่คุกคามกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่สอง เป็นงานวิจัยบูรณาการกับฝ่ายเกษตร และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำแผนพัฒนาจังหวัดยะลา เพื่อให้ยะลาเป็นจังหวัดต้นแบบที่ก้าวข้ามปัญหาความรุนแรงเรื้อรัง โดยฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติสนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัยเรื่องสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา งานวิจัยจำนวน 5 เรื่องเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลด้านต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ทำข้อเสนอในการพัฒนาจังหวัด และงานวิจัยเรื่อง การทดสอบเชิงพาณิชย์สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษาลองกอง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมต่อกับงานวิจัยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้านจังหวัดยะลา ที่สามารถนำผลจากงานวิจัยไปใช้ช่วยเกษตรกรได้ทันที ส่วนงานวิจัยชุดสุดท้ายเป็นงานวิจัยจากฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2 เรื่อง ผลการวิจัยช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดยะลาโดยเน้นให้ชุมชนเป็นผู้จัดการดูแลและได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวโดยตรง

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนการทำงาน

ชุดโครงการประสานงานจะทำหน้าที่ในการจัดประชุมเพื่อระดมโจทย์วิจัยที่สำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง จัดเวทีอภิปรายและติดตามการทำวิจัย สำรวจและสังเคราะห์งานวิจัยฝ่าย 1 ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่าย ABC เพื่อเชื่อมต่อองค์ความรู้ทุกภาคส่วนนำไปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย และเป็นบทนำหรือบทส่งท้ายของหนังสือรวบรวมงานวิจัยที่จะจัดพิมพ์ขึ้น

สรุปการดำเนินงานประสานงาน

การดำเนินงานการประสานงานโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) ดำเนินการระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม 2562 – 19 กันยายน 2563 ดังต่อไปนี้

1. รายงานวิจัยที่กำลังดำเนินการวิจัย กำลังดำเนินการแก้ไขรายงานฉบับสมบูรณ์ และปิดโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการประสานงานในช่วง 26 เดือนที่ผ่านมา โครงการประสานงานได้ดำเนินงานคาบเกี่ยวใน 2 ปีงบประมาณ คือปีงบประมาณที่ 2561 และปีงบประมาณที่ 2562

1.1 การดำเนินงานโครงการวิจัยที่ได้รับงบประมาณปี 2561 งานวิจัยที่ออกสัญญา มีจำนวนทั้งหมด 9 โครงการ โดยมีงานวิจัยที่ปิดโครงการและจัดประชุมนำเสนอกับผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว 1 เรื่อง นอกจากนี้โครงการวิจัย 8 โครงการนำเสนอร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ไปแล้วในเดือนมกราคมที่ผ่านมา

ลำดับ	โครงการ	นักวิจัย	วันที่ออกสัญญา	วันที่รายงานร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	วันส่งโครงการ
1.	สานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่	รศ.ดร.มารค ตามไท	31 ม.ค.2561	3 ต.ค. 2562	30 ก.ค.2562
2.	ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย	ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล	20 ก.ค.2561	15 ม.ค. 2563	8 มิ.ย.2563
3.	กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา	ดร.กัลยา แซ่อึ้ง	1 ส.ค.2561	15 ม.ค.2563	20 พ.ค.2563
4.	สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของพิพิธภัณฑสถานภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	คุณภัทรกร ภูทอง	10 ส.ค.2561	15 ม.ค.2563	1 ก.ค.2563
5.	การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง	คุณรอมฎอน บันจอร์	15 ส.ค. 2561		3 ส.ค. 2563

6.	ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง	อ.อาทิตย์ ทองอินทร์	15 ส.ค. 2561		10 มี.ย.2563
7.	บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้	อ.ปัญญา เทพสิงห์	5 ก.ย.2561	23 ม.ค.2563	6 พ.ค.2563
8.	การศึกษากฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเซอร์ไบจานและมินดาเนา	สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ	5 ก.ย.2561	23 ม.ค.2563	1 ก.ค. 2563
9.	พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้	คุณนิมรอน ซาเหาะ	5 ก.ย.2561	23 ม.ค.2563	21 พ.ค. 2563

สำหรับงานวิจัยในปีแรก มีงานวิจัย 2 เรื่องที่นำเสนอต่อคณะอนุกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนใต้) คืองานเรื่องกฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ของกัลยา แซ่อึ้ง และคณะ และงานวิจัยเรื่อง การศึกษากฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเซอร์ไบจานและมินดาเนา (รายละเอียดในภาคผนวก 1)

1.2 การดำเนินงานโครงการวิจัยที่ได้รับงบประมาณปี 2562 จัดประชุมพิจารณาโครงร่างงานวิจัยทั้งหมด 9 โครงการ รายงานความก้าวหน้าแล้ว 1 โครงการ และดำเนินการออกสัญญาโครงการ พร้อมนัดวันรายงานความก้าวหน้าแล้ว 7 โครงการ

ลำดับ	โครงการ	นักวิจัย	วันที่ประชุมพิจารณาโครงร่าง	วันที่รายงานความก้าวหน้า 6 เดือน	งบประมาณ (บาท)
1.	การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้	รศ.ดร. มารค ตามไท	21 ม.ค.2562	3 ต.ค.2563	1,036,000
2.	พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้	ศ.ดร.จันทนา หวันแก้ว	21 ม.ค.2562	21 ก.พ.2563	1,617,800

3.	อัตลักษณ์ที่คุกคามกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	ผศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโน	27 มิ.ย.2562	อยู่ ระหว่างดำเนินการวิจัย	1,173,000
4.	แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ ระยะที่ 1 : การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส	ดร.พิเศษพร วศวงศ์	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	1,030,000
5.	สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพพื้นที่จังหวัดยะลา	คุณดาวิดา หับอุไร	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	580,000
6.	โครงการสำรวจทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและผังเมืองจังหวัดยะลา	คุณอนันต์ เจริญมิน, ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	490,000
7.	การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน	ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	499,000
8.	“โครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ระยะที่1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อขยายผลสู่การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	ดร.พิเศษพร วศวงศ์ , ผศ.ดร.กมลนันทน์ มีถาวร	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	1,880,000
9.	โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”	อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ	28 มิ.ย.2562	24 ก.พ.2563	832,065
10.	โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมไอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกองจังหวัดยะลา”	อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร			1,100,000

		ศาสตร์ วิทยาเขตศรี ราชา			
	รวม				10,237,865

ด้วยโครงการวิจัยในปีงบประมาณ 2562 ส่วนหนึ่งเป็นงานวิจัยจากการลงนามความร่วมมือระหว่าง จังหวัดยะลา กับ สกว. งานวิจัย 6 โครงการในปีงบประมาณนี้จึงเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาจังหวัด ยะลา อีกทั้งยังบูรณาการร่วมกับโครงการวิจัยท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยชุมชนจังหวัดยะลา ของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ งานวิจัยเรื่องทุเรียน ของฝ่ายวิจัยเกษตร (รายละเอียดกำหนดการประชุมต่างๆ ภาคผนวกหมายเลข 2)

2. การจัดประชุมรายงานผลการวิจัยในช่วง 14 เดือนที่ผ่านมา (ก.ค.2562-ก.ย.2563) ทีม ประสานงานจัดประชุม รวบรวมงานฉบับสมบูรณ์ รายงานความก้าวหน้า และรายงานวิจัยต่อผู้เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 วันที่ 3 ตุลาคม 2562 เวลา 13.30-16.00 ณ ห้องประชุมชั้น 22 สกสว. รายงานความก้าวหน้า 6 เดือน โครงการ “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดน ภาคใต้” ของ รศ.ดร.มารค ตามไท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านคือ ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ คุณดนัย มุสา สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 3)

2.2 วันที่ 15 ตุลาคม 2562 เวลา 10.00 -17.00 ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง 15 ปีความรุนแรง จังหวัดชายแดนภาคใต้กับการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี การประชุมครั้งนี้เป็นการจัดประชุมเพื่อนำเสนอ งานวิจัยเรื่องสานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง ของ รศ.ดร.มารค ตามไท และแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง โดยเป็นการประชุมวงปิด เนื่องจากสำนักงานสภาความมั่นคงให้ความเห็นว่าอาจมีประเด็น อ่อนไหว แต่หากจัดประชุมในกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนขบวนการสันติภาพอาจเป็นประโยชน์และ เหมาะสมมากกว่า (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 4)

2.3 วันที่ 15 มกราคม 2563 เวลา 13.00-16.30 ณ ห้องประชุมชั้น 22 สกสว. ประชุมนำเสนอ (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ 3 เรื่อง (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 5) คือ

1. โครงการ “ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย” ของ ผศ. ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านคือ ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ คุณเมธัส อนุวัตรอุดม และคุณฮาซัน ยามาดีบุ
2. โครงการ “สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง : กรณีศึกษาความเป็นไปได้ ของพิพิธภัณฑ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของคุณภัทรภร ภูทอง โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านคือ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ คุณเมธัส อนุวัตรอุดม คุณฮาซัน ยามาดีบุ และคุณพัสรา มุกดาวิจิตร
3. โครงการ “กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ พื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา” ของ ดร.กัลยา แซ่อั้ง และคณะ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านคือ

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ คุณประทีปจิต นีละไพจิตร และ ศ.ณรงค์ ใจหาญ (ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ส่งความเห็นด้วยการเขียน)

2.4 วันที่ 23 มกราคม 2563 เวลา 9.00-12.30 น. ณ โรงแรมอัลฟาฮัจย์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ประชุมนำเสนอ (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ 3 เรื่อง (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 6) คือ

1. โครงการ “บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้” ของ รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นคือ ผศ.ปิยะ กิจถาวร คุณชยุต จิตมานะ คุณชากีร์ พิทักษ์คัมพล และ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ส่งความเห็นด้วยการเขียน)
2. โครงการ “พลวัตความเคลื่อนไหวของนิกการเมืองมลายู มุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ของคุณอิมรอน ซาเหะ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นคือ คุณชยุต จิตมานะ อ.เอกรินทร์ ต่วนศิริ และ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ส่งความเห็นด้วยการเขียน)
3. โครงการ “การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืน สู่อำนาจของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์ และมินดาเนา” ของอาจารย์สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิคือ พล.ต.ธีรฯ แดหวา คุณชยุต จิตมานะ อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ และ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ส่งความเห็นด้วยการเขียน)

2.5 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 เวลา 09.00-10.40 น. ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ ประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ “พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” ของ ศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว โดยมีศ.ดร.มารค ตามไท มหาวิทยาลัยพายัพ ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 7)

2.6 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 เวลา 9.00-16.30 น. ณ ห้องประชุมศรีบรรยงค์ สำนักงานเทศบาลนครยะลา อ.เมือง จ.ยะลา ประชุมนำเสนอโครงการวิจัยที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) ซึ่งเป็นชุดโครงการความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในสทว. คือ โครงการ SRI 13 ภายใต้ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2) และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีการนำเสนองานรวมทั้งสิ้น 10 โครงการ (กำหนดการและบันทึกการประชุมตามภาคผนวกหมายเลข 8)

3. เข้าร่วมเดินทาง press trip “ทิศทางภาคเกษตรและท่องเที่ยวยุคปกติใหม่ (New normal) : กรณีศึกษาลองกอง ทุเรียน เส้นทางท่องเที่ยวและกลไกการส่งเสริมในพื้นที่ จ.ยะลา” เพื่อติดตามงานวิจัยเรื่อง โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา” ของ ผศ.เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ภายใต้โครงการ SRI 13 โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้านจังหวัดยะลา” ของรศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกอง จังหวัดยะลา” โดยอาจารย์โสภณฐ์ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา โครงการ “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยงอาเซียน” โดย ดร.ปรัชญกรณ์ ไชยคช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (กำหนดการ และรายชื่องานวิจัยตามภาคผนวกหมายเลข 9)

4. นำเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนใต้) ในวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2563 เวลา 9.30 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) 408 ชั้น 4 อาคารรัฐสภา โดย ศ.ดร.อิศรา ศานติศาสน์ ที่ปรึกษาโครงการประสานงานฯ และผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน นำนงานวิจัย 9 เรื่องของปีที่ 1 และ ชุดโครงการยะลา 6 เรื่องของปีที่ 2 นำเสนอแก่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อรับทราบและนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดทำนโยบายหรือแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป ประธานคณะอนุกรรมการฯ เสนอว่าควรมีการจัดงานสัมมนาเพื่อนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยชุดนี้ให้กับ สส.และ สว. ได้รับทราบ ด้วยเป็นงานวิจัยที่มีองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้ (เอกสารการนำเสนอตามภาคผนวกหมายเลข 10)

แผนการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการประสานงาน

เนื่องจากสถานการณ์โควิด19 ทำให้การจัดประชุมนำเสนองานวิจัยต่อสาธารณะไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้ ทางทีมประสานงานจึงปรับแผนการดำเนินการเป็นจัดทำหนังสือรวมบทความวิจัย ชุดโครงการ SRI 13 ปีที่ 1 (ปีงบประมาณ 2561) เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ ทั้งนี้โครงการประสานงานไม่สามารถดำเนินการจัดประชุมนำเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนองานวิจัยภายใต้งบประมาณปี 2562 สู่สาธารณะได้ เนื่องจากงานวิจัยในปีที่ 1 เรื่องสุดท้ายส่งมาถึงผู้ประสานงานเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2563 แม้ว่าทางโครงการประสานงานได้ขยายเวลาดำเนินงานถึงวันที่ 19 กันยายน 2563 แต่ในทางปฏิบัติผู้ประสานงานจะต้องปิดโครงการภายในสิ้นเดือนสิงหาคม เพื่อให้ทางสกว.ดำเนินการให้ทันภายในปีงบประมาณ 2562

ภาคผนวก

ภาคผนวกหมายเลข 1

ภาคผนวกหมายเลข 1

รายงานการนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการ
 ลอบประทุษร้ายประชาชน ครั้งที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนใต้) คืองานเรื่อง
 กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ของ
 กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ และงานวิจัยเรื่อง การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลัง
 ตัดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์และมินดาเนา ของ ผศ.สุทธิชัย
 งามชื่นสุวรรณ

รายงานการเผยแพร่ส่วนหนึ่งของผลการวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ในการประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง

ตามที่คณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และดำเนินการวิจัยที่ได้รับทุนไปจนแล้วเสร็จโครงการนั้น

เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2563 เวลา 9.30-12.00 น. คณะผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1) อ.ดร. กัลยา แซ่อึ้ง (หัวหน้านักวิจัย) ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มศว 2) ผศ.ดร. ภูมิ มูลศิลป์ ภาควิชาสังคมวิทยา (หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต) คณะสังคมศาสตร์ มศว 3) ผศ.ดร. มาโนชญ์ อารีย์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มศว และ 4) อ.ดร. รุสตั้ม หวันสุ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มศว ได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนใต้) ในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบทำร้ายประชาชน สภาผู้แทนราษฎร ตามหนังสือเชิญที่ สผ.๐๐๑๘.๑๐/๒๕๗๙ เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง ออกโดยนายพรชัย ตรีภูววรรณนท์ ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบทำร้ายประชาชน

ในการนี้ทางคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้แจ้งถึงวัตถุประสงค์หลักของการเชิญคณะผู้วิจัยเข้าประชุมดังกล่าวคือ ต้องการรับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ในประเด็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย กับเขตปกครองตนเองมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ และนักวิจัยที่ทำวิจัยเกี่ยวเนื่องกับงานในการกิจของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว

การเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการฯ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิจัยจากโครงการวิจัยในภาพรวม ประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการวิจัย การได้รับทุนสนับสนุนจาก สกสว. วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ
2. ประสพการณ์การบังคับใช้กฎหมายการศึกษา กรณีมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ประกอบด้วย สรุปประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่มินดาเนา การใช้กฎหมายการศึกษาโดยรัฐบาลมาร์กอส ภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ.1935 และการใช้กฎหมายการศึกษาโดยรัฐบาลดูเตอร์เต ภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ.1987
3. ถอดบทเรียนสำคัญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงจากประสพการณ์กรณีมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์

4. เปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในกรณี 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย กับกรณีมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์
5. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแนวทางการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง ตลอดจนการแก้ไขระบบกฎหมายความมั่นคงของประเทศไทย

จากการนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงจากส่วนหนึ่งของงานวิจัย และการประชุมหารือร่วมกัน ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ และเป็นส่วนหนึ่งของรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ตามกรอบภารกิจของคณะอนุกรรมการฯ ต่อไป

อ.ดร.กัลยา แซ่อึ้ง

25 มิ.ย. 2563

รายงานการเผยแพร่ส่วนหนึ่งของผลการวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเซอร์ไบจานและมินดาเนา ในการประชุมกับคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง

ผลการศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเซอร์ไบจานและมินดาเนาทำให้เกิดข้อค้นพบที่หลากหลายซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่มีหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวข้องหลายกระทรวง ผลการศึกษาจึงสามารถนำไปใช้ในการออกแบบการพูดคุยเพื่อสันติสุขตามนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติและรัฐบาล ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ต่อไปในการสร้างความไว้วางใจระหว่างกระบวนการพูดคุยที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านและกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ทั้งนี้ ได้นำเสนอผลงานวิจัยดังกล่าวต่อคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนใต้) สภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563 ที่ผ่านมา

ภาคผนวกหมายเลข 2

ภาคผนวกหมายเลข 2

กำหนดการและรายชื่อโครงการวิจัยในการประชุมเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)

กำหนดการ

การประชุมเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ
ระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(เดิมคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันที่ 8-9 กันยายน 2562 ณ อ.เมือง จ.ยะลา

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) เดิมคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งได้ลงนามไปเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 นั้น บันทึกข้อตกลงฯ ดังกล่าวว่าด้วยการสร้างความร่วมมือในการบูรณาการกิจกรรมทางการวิจัย และวิชาการระหว่างจังหวัดยะลา กับ สกว. โดยเป้าหมายหนึ่งของความร่วมมือนี้คือ การทำวิจัยในมิติต่างๆ ทั้งทางด้าน เกษตร สภาพเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว เป็นต้น ในการนี้ ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2) และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ดำเนินการศึกษาหาข้อมูลและจัดเวทีร่วมกับ นายกเทศมนตรีจังหวัดยะลารวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังข้อมูลสถานการณ์ด้านต่างๆ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากทุกภาคส่วนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยอันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา จังหวัดยะลาให้เป็นต้นแบบที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน จากนั้นจึงจะ ขยายผลจัดทำเป็นแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่และการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เป็นปัญหาเรื้อรังมายาวนาน ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ จากงานวิจัย ผ่านกิจกรรมในช่องทางต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
2. เพื่อหารือแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่กับนักวิจัยของ สกว.
3. เพื่อหารือแนวทางในการนำองค์ความรู้และผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการเผยแพร่สู่สาธารณะ

กำหนดการ

วัน/เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
วันอาทิตย์ที่ 8 กันยายน 2562	
17.30 – 20.00 น.	ลงพื้นที่สำรวจชุมชนเพื่อสำรวจสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของเทศบาลนครยะลา และรับฟังบรรยายสรุปจากนายกเทศมนตรีนครยะลาและคณะ
วันจันทร์ที่ 9 กันยายน 2562	

วัน/เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 09.15 น.	ชี้แจงและกล่าวถึงที่มาวัตถุประสงค์ในการจัดงาน โดย ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส (ผู้อำนวยการภารกิจการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สกสว. เดิมคือ ผู้อำนวยการ ฝ่าย 1 สกสว.)
09.15 – 09.30 น.	กล่าวต้อนรับ เปิดการประชุม และบรรยายสรุปข้อมูลจังหวัดยะลา โดย รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา (นายวรเชษฐ พรหมโอภาส) นายกเทศมนตรีนครยะลา (นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ)
09.30 – 09.45 น.	สรุปภาพรวมและแนะนำข้อเสนอโครงการ โดย ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (ผู้ประสานงาน SRI13)
09.45 – 10.15 น.	(1) นำเสนอโครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา” ดำเนินการโดยฝ่าย 1 สกสว. นำเสนอโดย อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี
10.15 – 10.45 น.	(2) นำเสนอภาพรวมโครงการฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการโดยฝ่าย 1 สกสว. นำเสนอโดย ดร.พิเศษพร วศวงศ์
10.45 – 11.15 น.	(3) นำเสนอภาพรวมโครงการด้านการเกษตร ดำเนินการโดยฝ่าย 2 สกสว. นำเสนอโดย 1) รศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี (หัวหน้าโครงการทุเรียน) 2) อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ (หัวหน้าโครงการลองกอง)
11.15 – 11.45 น.	(4) นำเสนอภาพรวมโครงการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดำเนินการโดยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกสว. นำเสนอโดย ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา (ผู้อำนวยการภารกิจการจัดทำแผนบูรณาการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อชุมชนและพื้นที่ เดิมคือ ผู้อำนวยการ ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)
11.45 – 12.30 น.	ที่ประชุมให้ความเห็น
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.30 – 15.00 น.	โครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการหารือแนวทางการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (รายชื่อโครงการย่อยดังเอกสารแนบหมายเลข 1)
15.00 – 15.30 น.	สรุปและปิดการประชุม

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

รายชื่อโครงการที่ขึ้นสัญญาภายใต้ MOU ระหว่างจังหวัดยะลา และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ที่	ฝ่าย	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ
1	ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)	โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”	อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี
2		โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	นายพิเศษพร วศวงศ์ มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
3		โครงการ “แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ ระยะที่ 1: การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้า ของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	นายพิเศษพร วศวงศ์ มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
4		โครงการ “การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับบารายรายได้และการบริโภคของครัวเรือน”	ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสน์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5		โครงการ “สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา”	นายดาวุด หับอูไร มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
6		โครงการ “การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจังหวัดยะลา”	นายอนัส เจริญมิน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ก.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7	ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2)	โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้านจังหวัดยะลา”	รศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี คณะทรัพยากรธรรมชาติ มอ.หาดใหญ่
8		โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกอง จังหวัดยะลา”	อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา
9	ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น	โครงการ “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจังหวัดยะลา”	นายอับดุลอาสิด หยีเหม
10		โครงการ “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยงอาเซียน”	ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช คณะบริหารธุรกิจ ม.หาดใหญ่

ภาคผนวกหมายเลข 3

ภาคผนวกหมายเลข 3

1. กำหนดการการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และ ยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้”
2. บันทึกการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และ ยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

กำหนดการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ
ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)
วันพฤหัสบดีที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2562 เวลา 13.30-16.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 22 สกสว.

เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
13.30 – 13.40 น.	เปิดการประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน SRI13
13.40 – 15.00 น.	1) นำเสนอความก้าวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.มารค ตามไท หัวหน้าโครงการ
15.00 – 15.45 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ 2) คุณดนัย มุ่สา 3) ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
15.45 – 16.00 น.	สรุปและปิดการประชุม

รายงานความก้าวหน้า 6 เดือน

โครงการการเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้
วันที่ 3 ตุลาคม 2562 เวลา 13.30-16.00 น. ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 14 สกสว.

ผู้เข้าร่วมประชุม

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คุณदनัย มุสา	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
รศ.ดร.มารค ตามไท	นักวิจัย สังกัด สถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ
คุณสมเกียรติ บุญชู	นักวิจัย
ผศ.ดร.แพรว ศิริศักดิ์คำเกิง	ผู้ประสานงาน SRI13
นางสาวนิศาชล ชัยมงคล	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวรพีพร สิทธิ	เจ้าหน้าที่ สกสว.
นางสาวสาธิตา พงษ์สว่าง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

ทีมวิจัยนำเสนอความก้าวหน้า

รศ.ดร.มารค ตามไท เกริ่นนำวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และ ขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ขั้นแรกคัดเลือกหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 7 หน่วยงาน สัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการออกนโยบายและแก้ปัญหาจชต. ขั้นที่สองเลือกหน่วยงานที่สนใจจะร่วมวิจัยกับโครงการ ซึ่งจริงๆ ไม่ใช่โครงการเลือกแต่เป็นหน่วยงานที่เลือกจะอยู่ร่วมกับโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ จากนั้นทีมวิจัยจะถามถึงองค์ความรู้ที่หน่วยงานต้องการเพื่อนำไปใช้พัฒนางานของตนเอง ขั้นที่สามทดลองนำความรู้ส่งต่อให้หน่วยงาน โดยกระทำเสมือนหนึ่งทีมวิจัยเป็นองค์กรที่สนับสนุนองค์ความรู้ให้กับหน่วยงานที่แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเลือกองค์กรทั้ง 7 องค์กรเลือกมาจากหน่วยงานที่มีอิทธิพลในการทำงานจชต. ขณะนี้ต้นเดือนตุลาคม ทีมวิจัยทำงานมาถึงช่วงที่ 2 กับ 1 หน่วยงาน

ภาพรวมข้อสรุปจากการสัมภาษณ์

- ทุกหน่วยงานใช้งานวิจัยและองค์ความรู้ในการทำงานแต่ในปริมาณที่ต่างกันและให้ความสำคัญต่างกัน
- งานที่นำมาประกอบคืองานภาษาไทยและเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนใต้โดยตรง
- งานวิจัยภาษาอื่นและงานวิจัย generic ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งทั่วไปหรืองานวิเคราะห์การจัดการความขัดแย้งไม่ค่อยนำมาใช้
- ทุกหน่วยงานเห็นว่าถ้ามีวิธีการที่จะนำมาใช้มากกว่าก็จะเป็นประโยชน์

อุปสรรคที่พบในการทำงานวิจัย

- หน่วยงานไม่ทราบว่าจะงานวิจัยไหนบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่องานหน่วยงาน (ไม่รู้ว่าอะไรควรรู้)
- งานวิจัยทางภาคใต้บางเรื่องยังไม่ดีพอ ซึ่งข้อมูลไม่แน่น ทางหน่วยงานมีข้อมูลที่ดีกว่าจึงไม่ได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน (นักวิจัยที่หน่วยงานรัฐไว้ใจก็มือไม่ถึง ความไม่ไว้วางใจกับนักวิจัยที่หน่วยงานรัฐไม่ให้ข้อมูล เชื่อว่านักวิจัยบางคนก็เข้าข้าง)
- หน่วยงานยังศึกษางานวิจัยหลายเรื่องไม่ทะลุปรุโปร่งโดยเฉพาะภาษาไทย
- มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะสังเคราะห์งานวิจัยทั้งหลายเพื่อดูว่าควรให้ความสนใจเรื่องไหนเป็นพิเศษ
- บางหน่วยไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการหาองค์ความรู้มาสนับสนุนนโยบายหรือยุทธศาสตร์ส่วนมากใช้สามัญสำนึกและประสบการณ์ของตัวเอง
- ความสำคัญของความรู้ ที่อาจเป็นมาตรฐานของสังคมไทยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญของความรู้ในหน่วยงาน
- เกือบทุกหน่วยงานไม่ได้มีหน่วยงานภายในเป็นกลไกที่จะทำหน้าที่ส่งต่อ หรือทำงานด้านองค์ความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในแต่ละหน่วยงาน
- การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่หลากหลาย (วางนโยบาย ใช้เพื่อสนับสนุนเรื่องที่จะทำอยู่แล้ว ใช้งานวิจัยประเมินผล)
- การไม่ทำให้ความรู้เป็นเรื่องสาธารณะ เป็นเรื่องทั่วไปแต่ว่าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มันส่งผล
- แยกไม่ออกระหว่างกับคนทำวิจัยกับองค์ความรู้ อาศัยคนทำ เป็นผู้ Validate ความรู้
- บทบาทมหาวิทยาลัยใช้อาจารย์มหาวิทยาลัยมาอธิบายเรื่องนั้น ระบบเชิญอาจารย์ไม่ได้ให้ความสำคัญในงานให้ความรู้เป็นอันดับแรก (เป็นประโยชน์จากการหาท่อในการเชื่อม)
- หน่วยทหารมองว่าแผนงานโครงการ copy ปีแล้วปีเล่า และอนุมัติโดยง่าย โครงการเป็นข้อเสนอใหม่มักจะไม่ได้รับการอนุมัติ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติการขาดความใส่ใจในการหาความรู้ทัศนคติของผู้ดูแลนโยบายระดับบนต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานในแง่ความมั่นคงของรัฐ
- ความท้าทายการแก้ปัญหาโครงสร้างคือ รองปลัดใช้คำว่าข้างบนไม่เอา ระดับน้องๆอยากทำได้ดีแต่ข้างบนไม่เอา
- สกว. อาจจะต้องทบทวน Change เกิดอย่างไรด้วยความรู้

การดำเนินงานในขั้นที่สอง

- ทหารมีกลไกอยู่แล้ว
- กระทรวงต่างประเทศ หลายปัญหามีน้อยกว่าที่อื่น

- เล่าวิธีการในการประชุมเฟส ๒ ดูตัวอย่างขององค์ความรู้ที่เขาไม่ได้คุ้นเคย เป็นส่วนของการบรรยายทางวิชาการ
- ความคิดเห็นจากการสร้างกลไก
- ความไว้วางใจของหน่วยงานรัฐกับมหาวิทยาลัย

ประเด็นหารือ

- งานวิจัยชิ้นนี้คือ users หลักของงานนี้คือใคร สิ่งที่พบคือความต้องการของหน่วยงาน
- ออกแบบกลไกเพื่อจะช่วยเหลือจริงๆ
- การทดสอบท่อนี้คืออยู่ในแผนที่จะทำ ถ้าสิ่งที่เขาอยากได้จะเชิญคนอื่น ทำตัวเหมือนเราเป็นหน่วยเล็กๆ เหมือนเป็นผู้แทนของหน่วย

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

คุณดนัย มุ่สา

งานวิจัยใช้ยุทธศาสตร์ หาทางเพิ่มในการใช้ประสิทธิภาพงานวิจัย ไม่ได้หลุดจากกรอบงานวิจัย สล.คปต. (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่มีพลเอก ประวิตรเป็นประธาน สมช.เป็นประธานทำ action plan จะมีการตั้งหน่วยงานวิชาการที่ทำเรื่องภาคใต้ในทุกมิติ ถ้าเป็นภาพใหญ่ต้อง สมช. (ความคืบหน้าอยู่ Users หนึ่งควรคิดว่าควรเป็น partner ของ สมช. ส่งข้อเสนออันนี้) สัมภาษณ์ 7 หน่วยงาน แบ่งชั้นไว้บ้างแล้ว ตอนนี้ถูกถอดลงมาให้เล็กโดยมองภาคใต้ในระดับ action plan จะมีตัวรวมกับโครงการงบประมาณ 24,000 ล้านบาท กรอบ action plan นี้จะใช้ในทุกกระทรวง ทบวง กรม กอปรวม. เป็นหน่วยเชื่อมโยงไม่ชัดเจน การใช้องค์ความรู้จึงต่างกัน ในระดับนโยบาย หน่วยปฏิบัติการใช้ความรู้ต่างกัน น้ำหนักของข้อมูลคือประชาคมชาวกรองเวลา ราชการ วิจัย ประชาสังคม (ลำดับการใช้ข้อมูล) เวลาเราอ่านงานวิจัยอุปสรรคจะเป็นน้อยๆ อ่านแล้วสรุปแล้วไม่ได้ทั้งหมด มีการจัดทำตารางแบ่งกลุ่มงานวิจัยเพื่อที่จะนำไปเป็นองค์ประกอบในการออกนโยบาย ความไว้วางใจของ สมช. มองจากแหล่งทุน ตัวนักวิจัย หัวข้อ ข้อเสนอที่จะมี Unit อันหนึ่งที่ทำงานทางวิชาการ

รศ.ดร.มารค ตามไท

รายงานข่าวกรองเป็นจุด ความรู้เรื่องความขัดแย้งคือการต่อจุดเพื่อเอามาเสริมทำให้เห็นภาพรวมของงาน น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการสรุปงาน อุปสรรคหนึ่งคือการไม่เห็นความต่างของความรู้พวกนี้ ความรู้กับข้อมูลแตกต่าง

คุณดนัย มุ่สา

มักจะถูกใช้ด้วยงานการข่าว ทั้งด้านยุทธวิธีและยุทธศาสตร์

รศ.ดร.มารค ตามไท

หน่วยงานนี้ต้องเป็นประโยชน์ต่อทุกจุดยืน ยกตัวอย่างจากกระทรวงต่างประเทศ ไม่ว่าพรรคไหน ความรู้ที่เข้าเสริมไม่ได้ตรงกับนโยบายไหนแต่เป็นความรู้ว่าหน่วยงานไหนก็จะมาใช้ความรู้นี้ หน่วยงานนี้ไม่ได้เป็นหน่วยวิจัยแต่ทำหน้าที่การเสริม ส่งต่อความรู้ หน่วยที่ให้ความรู้ไม่ควรจะถูกบดบังด้วยอะไร

คุณดนัย มู่สา

ตอนที่ทำแผนฉบับ 55 -56 ใช้งานวิจัยโดยตรง เรื่องการใช้งานวิจัยในการทำนโยบายภาคใต้ใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการออกนโยบาย เสนอว่าต้องการหน่วยแบบนี้

รศ.ดร.มารค ตามไท

เราไม่ขับเคลื่อน เราเป็นงานวิจัย รูปแบบของกลไกจะต้องมีเรื่อง strategic partnershipจะดูแลเป็น users หลักควรเป็น สมช. เพราะดูงานภาคใต้เป็นหลัก

คุณดนัย มู่สา

ถ้าผลักดัน สล.คปต. จะสามารถเป็นหน่วยอิสระได้ เป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีได้

คุณสมเกียรติ บุญชู

งานวิจัยนี้เป็นงานที่ สมช. รับความเห็นและสนับสนุน สมช. อาจจะสมทบงบประมาณในแง่ Partnership เช่น วช. แต่ติดข้อจำกัดเรื่องใช้ประโยชน์งานวิจัย

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ชอบงานแต่ปัญหาคือจะเขียนยังไง งานกระแทกหน่วยงานราชการไทย ที่อยู่ได้ใช้ความรู้ ประสพการณ์สามัญสำนึกจากสถานการณ์ปกติมาใช้ในสถานการณ์ไม่ปกติซึ่งจะอยู่อีกนาน งานของหน่วยงาน ไทยปรับตัวไม่ทัน รัฐบรรษัทรัฐบาลปัจจุบัน (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา) จะต้องใช้ยุทธศาสตร์นี้ นี่คือการ transformation state อีสานตอนนี้มีโรงงาน 10 โรงเป็น 30 โรง ปากบาราและอื่นๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือ เหตุการณ์พิเศษของประเทศไทย รัฐต้องปรับตัวให้ทัน ยุทธศาสตร์ 20 สู่บรรษัท จะเป็นรัฐบาลฟาสซิสต์ กอมน.จะเป็นส่วนสำคัญ ราชการไทยอยู่ในพื้นที่ปกติมานานแม้ว่าจะอยากจะทำอย่างของภาคใต้ งานจะชี้ให้เห็น Paradigm ที่ปฏิบัติมา ตอนนี้ด้านหนึ่งเขารู้ว่า paradigm เขาใช้ไม่ได้ ความรู้เป็นอีกชุดหนึ่ง ความรู้คือการเชื่อมต่อข้อมูลเล็กๆ เพื่อให้ความหมายใหม่ เป็นไปได้ใหม่ว่า paradigm มันคืออะไร มันคือความมั่นคงแบบไหน จริงๆ สมช. ต้องทำ หลักๆคือต้องบอกเขา อ่านแล้วชอบเพราะมันเป็น fragmented state

รศ.ดร.มารค ตามไท

กรอบของโครงการคือภาคใต้จริง ประเด็นว่าทำไมถึงทำแบบนี้ เป็นเรื่องงบประมาณ โครงการ หน่วยในพื้นที่พบว่าปัญหามีให้แก้ทุกวันเป็นงานประจำทำให้มองภาพใหญ่ไม่ออก การมองว่าเหตุการณ์ภาคใต้คือ ย่าทำให้เห็นว่าสถานการณ์มันเป็นเหตุการณ์พิเศษ ประเด็นกลไก ทำอย่างไรให้องค์กรแต่ละหน่วยสั่งสมและ สร้างวัฒนธรรมความรู้ได้อย่างไรภายใน / ระดับบนจะสร้างความรู้ที่เห็นภาพรวมได้อย่างไร หน่วยราชการ ต้องทำเรื่องการปรับตัว

สกว.

สะท้อนว่า สกว. ก็ไม่มีกลไกที่จะเชื่อมหน่วยงานราชการ

ภาคผนวกหมายเลข 4

ภาคผนวกหมายเลข 4

1. กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “15 ปีความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้กับการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี”
2. บันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ “15 ปีความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้กับการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี”

**กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “15 ปีความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้
กับการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี”**

วันที่ 15 ตุลาคม 2562 ณ ศูนย์โรตารีเพื่อสันติภาพ อาคารเฉลิมราชกุมารี 60 พรรษา

เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
10.00 – 10.15 น.	เปิดการประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงานการวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ลำดับ ที่ 13 (Strategic Research Issue: SRI13) “จังหวัดชายแดนภาคใต้” สกสว.
10.15 – 12.00 น.	นำเสนอโครงการวิจัยเรื่อง “สานฝันปาดานี” โดยไม่ใช้ความรุนแรง โดย รศ.ดร.มารค ตามไท หัวหน้าโครงการ
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมให้ความเห็นและแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ด้วยสันติวิธีท่ามกลางความรุนแรงที่ยืดเยื้อ
15.00 – 17.00 น.	หัวข้อ ศาสนธรรมกับการแก้ปัญหาคความรุนแรง โดย ศ.สุริชัย หวันแก้ว วิทยากร

ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง 15 ปีความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2562 เวลา 10.00 -17.00

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ศ.สุริชัย หวันแก้ว คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี สถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ
5. อาจารย์งามศุภร์ รัตนเสถียร สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
6. ดร.ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ดร.พัทธวีระ นาคอุไรรัตน์ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
8. อาจารย์ธรรมศาสตร์ โสติดิพันธ์ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. ดร.จันจิรา สมบัติพูนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. คุณเมธัส อนุวัตรอุดม ศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ (Peace Resource Collaborative)
11. คุณจุฬารัตน์ ดำรงวิถีธรรม ศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ (Peace Resource Collaborative)
12. พล.ต.ธีรา แดหวา ศูนย์สันติวิธี กอรมน.
13. อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. คุณวิลาสณี ไสภาพล สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า
15. คุณอาเต็ฟ โซ๊ะโก The Patani
16. คุณไลลา เจะซู The Patani
17. คุณอัสมาตี บือเฮง The Patani
18. อาจารย์อาทิตย์ ทองอินทร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
19. คุณชยุต จิตมานะ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
20. รศ.ดร.มารค ตามไท สถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ
21. นายกานต์ สุขเกษม ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
22. ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน SRI13
23. นางสาวสาธิตา พงษ์สว่าง ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

เริ่มการประชุม

รศ.ดร.มารค ตามไท

อุปสรรคการทำงานจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาก และคืออะไร อุปสรรคสามารถรวมได้ทั้งหมดเป็นหนึ่งคืออวิ (ช) ซา คือความไม่รู้ ถ้าแค่ไม่รู้และเราทุกคนเพิ่มความรู้จะจัดการปัญหาได้ แต่ปัญหาคือคนไม่รู้ว่าตัวเองไม่รู้และนึกว่ารู้ คนทำงานด้านสันติวิธีเลยหนัก การทำงานโดยสันติวิธีไม่ใช่นามธรรม แต่ต้องเป็นรูปธรรม คนทั้งหลายไม่ได้อยู่ในสถานการณ์อวิชชาด้วยเหตุเดียวกัน สาเหตุของอวิชชาคืออาสวกิเลส เป็นปัญหาส่วนตัวทำให้มีจุดยืนในการแก้ปัญหาบางอย่าง มีความขมขื่น ถูกมองข้ามบางอย่าง เจาะไม่ตรงว่าแต่ละคนมาจากจุดยืนอย่างไร ในสหรัฐอเมริกาเก็บข้อมูลสาเหตุการตายของประชากรเอาไว้ในปี 2013 ว่าสาเหตุของการตายคือโรคหัวใจ มะเร็ง และการวินิจฉัยผิดพลาดของหมอ ซึ่งข้อสุดท้ายสำคัญ

ความเป็นมาของงานวิจัย

1. ความรุนแรงในพื้นที่ยังต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ปัจจุบันไม่ได้ผล จำเป็นต้องหายุทธศาสตร์ใหม่ในการลดความรุนแรงและสร้างสันติสุขในพื้นที่ ภาครัฐใช้ยุทธศาสตร์หลักโดยการบอกให้ยุติความผิด แต่มันไม่ได้ผล ควรยุติเสีย เราควรแก้ปัญหามาตรฐานว่าไม่ได้ผลเพราะอะไร น่าจะต้องเปลี่ยนยุทธศาสตร์

2. เจตนาดี กับประสบการณ์จากบริบทที่ไม่ตรงกับบริบทของปัญหา ทำให้คนไข้อยาก

3. บางครั้งมองกันว่า negative peace ต้องมาก่อนแล้วค่อยเริ่มงาน positive peace แต่งานสร้าง positive peace อาจเป็นตัวช่วยให้เกิด negative peace ได้

4. มักเข้าใจ “การเมืองนำการทหาร” ว่าเป็นการใช้การเมืองสร้าง negative peace (เช่นการพูดคุยเพื่อสันติสุข) แต่เข้าใจอย่างนี้ดูเหมือนจะแคบไป อาจต้องเปลี่ยนเป็น “การเมืองแทนการทหาร” และใช้การเมืองสร้าง positive peace ด้วย การเมืองสามารถสร้างความมั่นคงของพื้นที่และประเทศได้เลย อะไรคือการเมืองที่มาของงานวิจัยนี้ เพื่อขยายขอบเขตทางการเมือง

5. ในเวทีพูดคุยกับขบวนการจะมีการพยายามถามตลอดว่าขบวนการต้องการอะไร คำตอบไม่เคยชัด เพราะตั้งคำถามผิด ควรถามว่าทำไมขบวนการถึงสู้ต่อไป ถึงแม้ว่าจะไม่ชนะ

สมมติฐานและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

สมมติฐาน ถึงแม้ยังไม่มีตัวเลขที่น่าเชื่อถือได้ว่าสัดส่วนของคนปาตานีที่สนับสนุนเอกราชเป็นจำนวนเท่าไร (และการหาตัวเลขดังกล่าวไม่ใช่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้) แต่สมมติฐานของงานวิจัยนี้คือจำนวนคนในกลุ่มนี้มีมากพอที่จะทำให้ความรุนแรงดำรงต่อไปได้ คนไม่ต้องเยอะ แต่สร้างความรุนแรงได้ จึงไม่จำเป็นต้องรู้ว่าคนเท่าไร

วัตถุประสงค์

1. ต้องการหาว่ากลุ่มคนปาตานีที่สนับสนุนเอกราชนั้นเขามีเหตุผลอะไรบ้างที่รองรับจุดยืนนี้
2. ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเหตุผลเหล่านี้กับการลดความรุนแรงสัมพันธ์กันอย่างไร

แผนที่ขบวนการแบ่งแยกดินแดน / เกราชในโลกปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นความรู้สึกของคนเวลาอยู่ในที่หรือตำแหน่งหนึ่ง เขาอาจไม่ยากอยู่ตรงนั้น คนบางกลุ่มมีปัญหาบางอย่างอัดอัด ถ้า 200-300 ที่นี้ประสบความสำเร็จแผนที่โลกจะเปลี่ยน ขบวนการเอกราชของเวนิสแข็งมาก รัฐบาเวเรียเยอรมัน คนจำนวนหนึ่งอยากแยก แต่เป็นความพยายามภายใต้กติกา ประเด็นคือเป็นเรื่องธรรมดา สำหรับประเทศไทยพูดไม่ได้ ไม่ใช่เรื่องธรรมดา ต้องแอบพูด

ขบวนการเอกราช/แบ่งแยกดินแดน ในโลกร่วมสมัย

- ขบวนการคลื่นที่หนึ่ง : จากอดีตและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
- ขบวนการคลื่นที่สอง : ทันทสมัย ชอบธรรม มีความเป็นเหตุผล (ขบวนการประชาธิปไตยใหม่)
- ต้นศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกมีขบวนการเอกราชประมาณ 277 ขบวนการ

การมีขบวนการเอกราชในรัฐไม่ใช่เรื่องแปลกหรือน่าตกใจเป็นเรื่องปกติมีที่มาที่ไป หน้าที่ของรัฐในยุคนี้ไม่ใช่การพยายามจำกัดขบวนการเอกราชภายในรัฐของตนแต่เป็นการจัดการเรื่องการเมืองการปกครองเพื่อไม่ให้ขบวนการเอกราชใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหว ขบวนการเอกราชใน Catalonia Quebec Scotland Okinawa ประวัติศาสตร์สำคัญเพื่อจะทำความเข้าใจที่มาของการไม่ยากอยู่ร่วมที่แตกต่างกันไป ต่างกันได้แต่อยู่ด้วยกันได้ ใช้หลักพหุวัฒนธรรม แต่พหุวัฒนธรรมมีเพดาน บางครั้งจัดการคุณค่าบางอย่างไม่ได้ บทเรียนเรื่องความรุนแรงกับขบวนการเอกราช

ในอดีตเคยมีกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงสนับสนุนขบวนการเอกราชใน Catalonia Quebec และ Scotland แต่เมื่อมีการถกเถียงกันเองระหว่างคนในพื้นที่เรื่องราว เกราชคือคำตอบหรือไม่ สำหรับปัญหาที่เผชิญอยู่กลุ่มใช้ความรุนแรงก็สลายไป เหตุหนึ่งมาจากการที่คนในพื้นที่ผิดหลักสิทธิในการกำหนดชะตากรรมของตนเอง

ส่วนใน Okinawa ขบวนการเอกราชปัจจุบันเกิดขึ้นบนพื้นฐานการปฏิเสธความรุนแรงจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงไม่ได้มีกลุ่มสนับสนุนเอกราชที่ใช้ความรุนแรง

คุณค่าศักดิ์สิทธิ์ ขบวนการเอกราช และความรุนแรง

คุณค่าศักดิ์สิทธิ์ คืออะไร (คือคุณค่าที่ไม่ยอมแลกกับวัตถุ และถ้ามีการเสนอให้แลกมักเกิดปฏิกิริยา “ตีกลับ” คือคุณค่าที่สามารถทำให้คนที่ถือคุณค่านั้นมีแรงบันดาลใจพยายามทำสิ่งที่ตัวเองรู้ว่ามีโอกาสน้อยหรือไม่มีเลยที่จะสำเร็จ) มีจริงหรือเปล่า (มีอยู่จริง) มีการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ (เปลี่ยนได้แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากประสบการณ์ของตัว ไม่ใช่เพราะคนอื่นเสนอของมาแลกเพื่อเปลี่ยน)

ตัวอย่างของคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ “right of return” ของชาวปาเลสไตน์ การปกป้องวัฒนธรรมและภาษาของชาว Catalan

จะรู้ได้อย่างไรว่าคุณค่าใดเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่ม เริ่มด้วยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเพื่อหาสมมติฐานว่าคุณค่าใดเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ แล้วตามด้วยการทดลองโดยใช้เหตุการณ์จำลอง

** วิธีที่จะลดความขัดแย้ง คือ การยอมลดคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ระหว่างคู่ขัดแย้ง

การเก็บข้อมูลที่ปาตานี

Methodology: Multi-level snowball sampling

ทีมเก็บข้อมูล มี 10 คน จาก The Patani และ PerMas โดยทั้ง 10 คนเป็นคนปาตานีที่สนับสนุนเอกราช

วิธีเก็บข้อมูล แต่ละคนสัมภาษณ์คนปาตานีที่สนับสนุนเอกราช 100 คน โดยแบ่งพื้นที่สัมภาษณ์เป็นพื้นที่ปาตานี 8 แห่ง กรุงเทพฯ และมาเลเซีย และใช้แบบสัมภาษณ์อันเดียวกัน รวมสัมภาษณ์ทั้งหมด 1,000 คน โดยใช้เวลา 6 เดือน คนตอบ 1,000 คน แต่ได้ 1,660 เหตุผล แบ่งเป็นประเภทของเหตุผล กลุ่มแรกที่สุดคือเหตุผล นีคือบ้านฉัน เป็นดินแดนของฉัน กลุ่มต่อมาคืออนาคตตามที่ต้องการ (ไม่เห็นว่ามีอนาคตตามที่ต้องการเมื่ออยู่กับรัฐ) เหตุผลต่อมาคือแก้ปัญหาที่กำลังมีกับรัฐไทย เหตุผลเรื่องศาสนา และอื่นๆ

วิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ 1,000 คน ได้เหตุผลว่าทำไมต้องการเอกราชทั้งหมด 1,660 เหตุผล (บางคนให้มากกว่าหนึ่งเหตุผล) ซึ่งเมื่อนำเหตุผลเหล่านี้มาพิจารณาสามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ

1. ปาตานีเป็นดินแดนของฉัน
2. เป็นวิธีเดียวที่จะสามารถแก้ปัญหาระหว่างปัตตานีกับรัฐไทย
3. เป็นวิธีเดียวที่จะนำไปสู่อนาคตของปาตานีที่ต้องการ
4. เหตุผลทางศาสนา
5. อื่นๆ

ในบรรดาเหตุผลของคนปาตานี เรื่องดินแดน

ข้อสรุป

เนื่องจากเหตุผลของการที่ต้องการเอกราชส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ การต่อรองเพื่อให้ชาวปาตานีที่ต้องการเอกราชเลิกความฝันนี้เป็นไปได้ยาก และเมื่อการต่อรองพยายามใช้วัตถุเพื่อแลกเปลี่ยนสามารถเกิดปรากฏการณ์ตีกลับ ในหลายแห่งซึ่งเอกราชเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์เคยมีกลุ่มใช้ความรุนแรงผลักดันเอกราช แต่เมื่อมีการหันมาถกกันเองในพื้นที่อย่างกว้างขวางและจริงจังในเรื่องเอกราช กลุ่มใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะรักษาคุณค่าศักดิ์สิทธิ์นี้ไว้จะค่อยๆ สลายไป และมาใช้แนวทางการเมืองรักษาคุณค่าศักดิ์สิทธิ์แทน

ข้อเสนอ

รัฐไทยควรจะเปลี่ยนยุทธศาสตร์การลดความรุนแรงในพื้นที่ จชต. จากความพยายามที่จะให้คนปาตานีที่มีความฝันที่จะได้เอกราชทิ้งความฝันอันนี้ เป็นการเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้สามารถมีขบวนการเอกราชปาตานีที่ยึดหลักไม่ใช้ความรุนแรง และให้มีการถกเถียงกันอย่างเปิดเผยและกว้างขวางระหว่างคนปาตานีกันเองว่าเอกราชคือเป้าหมายที่ควรมีสำหรับปาตานีหรือไม่ พูดยดีกว่ายัง ถกกันดีกว่าวางระเบิด

บทส่งท้าย คำถามที่ต้องการคำตอบ

กลุ่มคนที่เรียกกันว่า คนปาตานี (ซึ่งรวมใครบ้างไม่ชัดเจน) คนแบ่งได้เป็นสามกลุ่มย่อย คือ กลุ่มต้องการเอกราช กลุ่มไม่ต้องการเอกราช และกลุ่มที่ยังไม่แน่ใจ สามกลุ่มนี้สัดส่วนเป็นอย่างไร

กลุ่มคนปาตานีที่ไม่ต้องการเอกราชยึดถือคุณค่าศักดิ์สิทธิ์อะไรบ้างหรือเปล่า สิ่งนั้นคืออะไร
คนไทยที่ต่อต้านเอกราชสำหรับปาตานีหรือต่อต้านการทบทวนมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญยึดถือ
คุณค่าศักดิ์สิทธิ์อะไรบ้างหรือเปล่า คืออะไร

ผศ.ดร.จันจิรา สมบัติพูนศิริ

งานของ Cunningham กระบวนการปลดแอกใน 70 ประเทศ ขบวนการปลดแอกโดยมากใช้ความ
รุนแรง เพราะใช้สันติวิธีไม่ค่อยได้ผล Cunningham ไปดูกระบวนการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง เวลาขบวนการ
ต่อสู้ยากได้เอกราชและใช้สันติวิธีจะประสบความสำเร็จในกระบวนการต่อรอง ทำให้ได้ autonomy หรือ semi
autonomy สมมติเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ลักษณะที่ fix คนคงไม่ยอมเจรจา

งานชิ้นที่สองคืองานของ Veronique ขบวนการที่ใช้สันติวิธี รูปแบบที่ขบวนการจับอาวุธเปลี่ยนเป็น
สันติวิธี

รศ.ดร.มารค ตามไท

สันติวิธีจะเป็นยุทธศาสตร์เพื่อไปถึงเป้าหมายหรือเปล่า ไม่เคยคิด เพราะไม่ใช่คนปาตานี ต้องการแค่
ว่าวิธีนี้ลดความรุนแรงหรือเปล่า จะถึงเป้าหมายเอกราชหรือไม่

ผศ.ดร.จันจิรา สมบัติพูนศิริ

ถ้าเปิดพื้นที่คนกลุ่มต่างๆ มากถกกันเรื่องเอกราชจะลดความรุนแรง แล้วคนจับอาวุธอยากถกหรือเปล่า

รศ.ดร.มารค ตามไท

สมมติฐานมาจากงานวิจัยที่อื่น และมีเหตุผลในเชิงจิตวิทยาจะเป็นอย่างนั้นจริง เพราะผลกระทบความ
รุนแรงมีต่อคนอื่น

ผศ.ดร.จันจิรา สมบัติพูนศิริ

เรากำลัง bias ต่อ dialogue based หรือเปล่า

รศ.ดร.มารค ตามไท

Bias ต่อมนุษย์ว่ามนุษย์ทำอะไรเพราะอะไร เชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้รักความรุนแรง เขาทำเพราะไม่มีอย่าง
อื่นแสดง เป็นการบอกทางอ้อม ทำเพราะไม่มีทางอื่น
อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ

รศ.ดร.มารคเสนอให้เปิดพื้นที่พูดเรื่องคุณค่าความฝัน ประเด็นคือถ้ามีความขัดแย้งระหว่างความฝันที่
แตกต่างกัน เพราะเป็นคนจำนวนน้อย คุณค่ามีกลุ่มน้อยกลุ่มใหญ่ที่เบียดแข่งกัน เราจะจัดการอย่างไร ที่มี
คุณค่าบางอย่างกดทับอีกคุณค่าหนึ่ง จำนวนของคนก็ อ.มารค ศึกษา อายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษาคือ
ปริญญาตรีเยอะสุด บอกอะไรได้หรือไม่ การแก้ปัญหานโยบายของรัฐ ทำให้ประเด็นเรื่องคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ถูกขู
ขึ้นมาหรือไม่

รศ.ดร.มารค ตามไท

ปัญหาไม่ใช่คนกลุ่มเล็กจะพูดหรือไม่ สิ่งที่สำคัญคือการมีพื้นที่ แต่เกิดการพูดมากน้อยแค่ไหน เท่ากับการมีโอกาส ถ้าเลือกไม่มาใช่เป็นการเลือก แต่ไม่ใช่ไม่มาพูดเพราะถูกจับ คุณค่าศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่เรื่องสังคมการเมือง มีที่เกี่ยวกับครอบครัว เกี่ยวกับลูก บางคนบอกว่าถ้าเป็นเอกราชลูกจะลำบาก

คุณจุฬารัตน์ ดำรงวิจิตรธรรม

ตอนถามเรื่องเอกราช ถามว่าอะไร

คุณอาเต็ฟ โช๊ะโก (นักวิจัยร่วม)

ถามคำว่าเอกราช หรือมลายูใช้คำว่า Merdeka

ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

ยังไม่เข้าใจเรื่องคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ที่จาก 1,660 ยูนเหลือ 4 เรื่อง ยังไม่ค่อยเคลียร์ เห็นด้วยกับ อาจารย์คิดว่ายังมีอะไรที่ทำต่ออีกเยอะ โดยไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ สนใจว่าคุณค่า ศักดิ์สิทธิ์ตรงนั้นเป็นลักษณะ homogenize ของคนปัตตานี ไปดูในรายละเอียดตรงนั้นว่ากลุ่มไหนอย่างไร ให้ความสำคัญกับคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ตรงนั้น กลุ่มข้อมูลยังมีอื่นๆ อีก 10 % ในรายละเอียดตรงนั้นไม่ได้ถูกพูดถึง

รศ.ดร.มารค ตามไท

อื่นๆ ก่อน ส่วนหนึ่งคือไม่ชัดเจนว่าอยู่ใน 4 อันไม่ยากเก็บมาใส่ การแบ่งคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ มาจากคำตอบ ถามว่าสรุปว่าเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์หรือเปล่าแบบปาเลสไตน์ คือต้องทำการทดลอง คนปาเลสไตน์ไม่ปิดบังตัวเอง แต่คนปัตตานีจะพร้อมหรือเปล่าที่จะมาตอบคำถาม ในบรรยากาศปัจจุบันไม่แน่ใจความรุนแรงจัดเป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์หรือเปล่า เรื่องศาสนา สงครามเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ ต้องศึกษาเพิ่มเติมต่อคนมีเหตุผลด้านศาสนาว่าสงครามหรือความรุนแรง เป็นคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ การไม่ยอมด้วยวิธีที่ใช้ความรุนแรง เป็นอีกเรื่องหนึ่ง นักบุญที่ยอมตายโดยไม่ใช้ความรุนแรง คนละอันกัน

ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

เทียบกับคนมุสลิมที่ใช้ความรุนแรง มีคำถามว่าอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติตั้งแต่เมื่อไหร่ ไม่ใช่คำถามวิจัย คำถามที่น่าสนใจคืออิสลามถูกทำให้เป็นศาสนาแห่งความรุนแรงตั้งแต่เมื่อไหร่ ถ้าหากเราจะใช้ศาสนาในการสร้างความชอบธรรมตรงนั้น ต้องมีการประกาศจริง ๆ คือตรงนี้เป็นดินแดนดารุลฮาวี ใครเป็นคนมีอำนาจในการประกาศตามหลักนิติศาสตร์อิสลาม ถึงแม้เราไม่ยอมรับการประกาศของจุฬาราชมนตรี แต่เป็นผู้นำในพื้นที่ ปัญหาคือจริยธรรมในการทำสงครามของอิสลามไม่ได้ถูกนำมาใช้ซึ่งเป็นเรื่องที่เราพูดกันน้อยมาก

คุณอาเต็ฟ โช๊ะโก

หลักการแบบนี้มีอยู่จริง การพูดตรงไปตรงมาให้คนได้เชื่อว่ามีคุณค่าบางอย่าง ไม่ได้ให้ความหมายเดียวกันต่อการให้ความรุนแรง จริง ๆ กลุ่มคนที่เราไปถามไม่ได้มาจากองค์กรเดียวกัน การตั้งคำถามของคนส่วนใหญ่เราคิดถึง BRN ในขณะที่คนที่เราไปเจอ น่าจะเป็นกลุ่มคนที่เชื่ออีกแบบเวลาเราไปเจอคือเรื่องเอกราชไม่ใช่เรื่องหลักของ BRN เท่านั้น

ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

ได้ไป Brussel มีอาจารย์ท่านหนึ่งพูดถึงมิติอิสลามกับสันติภาพ พูดถึงสงครามป้องกันตัว อ.ท่านหนึ่งบอกว่าสำหรับการเป็น เมโนโนไนท์ไม่มีการทำเช่นนั้น คำอธิบายที่ให้ไปคือการใช้ความรุนแรงเป็นลักษณะอย่างไร มีเงื่อนไขอย่างไร

ประเด็นหนึ่งในปี 2001 ตอนไปเรียนที่ฮาวาย มีนศ.คนหนึ่งชี้ให้ดู นศ.อีกคนหนึ่งชี้ให้ดูว่าถ้าฮาวายได้เอกราชคนนี้จะได้เป็น รมต. อเมริกาให้โทรทัศน์ช่องหนึ่งกับฮาวายเลย เมื่อฟังงาน อ.มารค ทำให้เห็นว่าการเปิดพื้นที่สำคัญ

รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว

มีคำถามหลายข้อ

1. ตรรกะที่ว่าเปิดพื้นที่ ความรุนแรงจะลดลง อ.สรุปตรรกะมาจากประเทศที่มีประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง แต่เมื่อมาตีความในเมืองไทย คงต้องคิดเพิ่มเช่นกัน ประเด็นที่ อ.ฉันทนาเสนอ ต้องคำนวณว่า มีวิธีคิดเรื่องสันติวิธีมาเกี่ยวข้องด้วย ถ้าไม่มีก็มีความเดียวคือใช้กำลัง

2. เมื่อเอาคนตั้ง ตอบด้วยเหตุผลหลายอย่างทำให้คุณค่าศักดิ์สิทธิ์เจือจางลงหรือไม่ ขณะที่เชื่อเรื่องเอกราช ก็ยึดคุณค่าเรื่องการไม่ฆ่าด้วย อาจแตกต่างกับคนที่ยึดคุณค่าเรื่องเอกราช แต่ไม่สนใจว่าจะฆ่าหรือไม่ฆ่า

3. อัตลักษณ์ เป็นคนที่แตกต่างมีความเป็นมา มีประวัติศาสตร์ มีการศึกษาเรื่อง mobilization of bias เราจะตีความว่าอย่างไร ในจำนวนนั้นเป็นเรื่องที่ถูก mobilize ได้

4. ตัวอย่างที่ออกมาครั้งหนึ่งเป็นเยาวชน ตีความได้ใหม่ว่าคุณค่าเรื่องเอกราช popular ในเยาวชน

รศ.ดร.มารค ตามไท

ไปทำเพิ่ม ก็มาอีกกลุ่ม ทำไปเรื่อยจะไม่ได้ผลในแง่ประสิทธิภาพ การเปิดพื้นที่จะปรากฏเอง ออกมาจากการถกเถียง ไม่ต้องตามงานวิจัย งานวิจัยเท่าไรก็ได้คนจำนวนจำกัด เปิดให้คุยแล้วจะเห็นเอง ตอบข้อ 3 วิธีเดียวคือต้องทดลอง ข้อ 2 คิดว่าไม่ได้เป็นปัญหา ถ้าเรามีความเชื่อ 2 อย่าง อันที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่เจือจางอันหนึ่งที่ไม่เข้มข้น แก้ได้ด้วยการจัดการ บางอัน 2 อาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งคู่ ถ้าอยากชัดเจนจริงๆ ต้องทำมากกว่านี้

ข้อ 1 ไม่เกี่ยวเท่าไรกับประชาธิปไตยเข้มแข็ง แต่เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ยอมให้เปิดพื้นที่ แต่ไม่ใช่ว่ามีพื้นที่แล้วยังใช้ความรุนแรงเพราะไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นสำคัญที่สุด คืออะไรจะยอมให้เปิดพื้นที่คุย ไม่ใช่ประชาธิปไตยของไทย คิดออกอย่างเดียวคือไม่มีวิธีอื่นที่ได้ผลในการลดความรุนแรง แต่ไม่เห็นมีเราควรทดลองสักหน่อย คุณค่าศักดิ์สิทธิ์พร้อมตายดีกว่าพร้อมฆ่า อะไรอยู่เบื้องหลังว่าทำไมไม่ให้โอกาสคุย เพราะกลัวอะไร ไม่ค่อยเข้าใจ ต้องไปศึกษา

ศ.สุริชัย หวันแก้ว

คนส่วนใหญ่เวลามีงานวิจัย เรามักคาดหวังว่างานวิจัยจะแก้ปัญหาได้หลายอย่าง สนใจงาน อ.มารคมาก เพราะ อ.ไม่ได้เสนอการแก้ปัญหาที่เบ็ดเสร็จ เราจะขุดคุยกันต่อไปได้อย่างไร ถ้าปราศจากบริบทการ

สร้างความรู้ความเข้าใจ จะทำให้ถูกนำไปใช้ที่ผิดคุณค่าคือในโลกนี้มีภาษาที่เรียกว่าห่วงโซ่คุณค่า แต่ อ.สนใจคุณค่าอีกแบบที่เป็นเรื่องที่ยึดถือคือคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์สร้างและทำลายโลกนี้ได้ด้วยคุณค่าศักดิ์สิทธิ์

การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสันติภาพ สนใจพื้นที่ที่ อ.มารค เรายุอยู่ในดินแดนของการไม่ให้เถียงจนทำให้เราไม่รู้ว่าสังคมไทยไม่ได้ถกเถียงกันว่าเรามีคุณค่าร่วมกันเรื่องอะไรบ้าง

ผมสนใจว่างานนี้จะถกกันภายใต้สภาพที่จะทำให้เราช่วยกันให้เห็นว่าเราควรจะคุยกันอย่างเอาใจใส่ได้อย่างไร คนมักคิดว่าเรื่องใดต้องแก้ที่ใด อาศัยงานนี้ทำให้เราพูดคุยกับเรื่องนี้อย่างคุ้นเคยกันได้มากขึ้นอย่างไร การถกกันในความหมายของทศนะศาสนา ตัวงานนี้จะตีความกันต่อไปอย่างไร

ศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว

ถ้าภายในกลุ่มคนปาตานีได้คุยกันเอง คนปาตานีจะมีพื้นที่เอกราช ใครจะคุยกับใคร และจะพูดคุยกันอย่างไร

คุณโลลา เจ๊ะซู

ทราบเท่าที่เรายังมีความกลัว ที่อยู่ภายใน คิดว่าเป็นเรื่องที่นากลัวพอสมควรในการที่จะพูดว่าฉันสนับสนุนเอกราช สิ่งที่ได้จากงานวิจัย ดิฉันไม่ใช่ BRN หลายคนกลับตีความว่าดิฉันเป็น BRN แสดงให้เห็นว่าเราไม่สามารถก้าวข้ามเรื่องนี้ได้

คุณอาเต็ฟ โช๊ะโก

จริง ๆ ไม่ใช่แค่เรื่องความไว้วางใจ เรื่องเดียวกันเรารู้ว่าเราคุยกับ BRN ที่ใช้กำลังไม่ได้ขณะเดียวกันเรารู้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องคนทั่วไปอยากพูดถึง เมื่อไหร่ที่เรารู้สึกไม่ปลอดภัยเรื่องเหล่านี้ก็น้อยลง เมื่อคนรู้สึกปลอดภัยเรื่องเหล่านี้ จะปรากฏเอง การต่อสู้ไม่ใช่ของ BRN แต่เป็นของปาตานีเช่นตอนที่ฮาซัน ดอยิบ ไปยอมรับร่วมมือกับรัฐไทย เรารู้สึกว่าเขามาพูดแทนคนปาตานีอย่างไร

การมีพื้นที่พูดคุยเรื่องเอกราชภายใน ดี เพราะทำให้คนคุยด้วยตระการมากขึ้น เราเชื่อว่าคนปาตานีส่วนใหญ่ต้องการเอกราช เราต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าใช้วิธีไม่รุนแรงก็ได้

คุณจุฬารัตน์ ดำรงวิจิตรธรรม

ถามท่านธิดา เวลาพูดคุยเรื่องเอกราชคืออะไร

พล.ต.ธิดา แดหวา

งานวิจัย อ.มารค บอกว่ารัฐไทยต้องเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ถ้าถามว่ามุมมองด้านความมั่นคงเป็นอย่างไร เราไม่ต้องการแบ่งแยกเลย เพราะเรารู้รักสามัคคี อาต๊ะบออายุขนาดนี้ทำไมคิดแบ่งแยกเกิด อะไรขึ้นเคยเสนอออกรายการ ให้พี่น้องประชาชนเลือก 3 ข้อ Merdeka Autonomy หรือแบบนี้ก็ดี แล้ว โจทย์ใหญ่สุดเราคิดว่ามีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นเรื่องหลัก เราสรุปยอดเวลานี้เหลือแค่ BRN เราไม่แยกได้ไหม เพราะว่าเราเขียนในรัฐธรรมนูญในมาตรา 1 กับ มาตรา 2

การเดินทางของฝ่ายความมั่นคง 1.สันติวิธี 2.สิทธิมนุษยชน 3.พหุวัฒนธรรม 4.การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มลายูอิสลามปัตตานี มากกว่านี้ไม่ใช่ ความแตกต่าง ภาษาอาหารมีนักรบ (ป้องกันไม่ให้เกิดเหตุยับยั้งการใช้ความรุนแรง) นักรัก นักพัฒนา

การใช้ความรุนแรงเกิดอะไรขึ้น นโยบายเรื่องนักรักคือการพูดคุย อยู่ในคณะที่สามคือประสานงานระดับพื้นที่ พูดคุยกับทุกกลุ่มในพื้นที่ นโยบายเรื่องการพูดคุยยังคงเดินต่อ 1.สิทธิมนุษยชน เต็มใจที่จะมาคุย คือการให้เกียรติซึ่งกันและกัน วงเล็ก คุยกันมาตลอด ค่อยขยับไปคุยกับทุกกลุ่ม แบ่งเป็น 16 กลุ่ม กลุ่มสุดท้ายวันนี้คือนักวิชาการ คุย 5 เรื่อง

1. ฆ่าคนอื่นเป็นเรื่องผิด มาตรา 52 ทหาร ทูต ฝ่ายข่าว สิทธิมนุษยชน

2. ความเป็นคนไทย มลายู อิสลาม บัตตานี ไทยแลนด์ ใน จชต. ทหารไปสร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ สภาชูรอ เราไปสร้างหุกุมปากัด กับ กำปงดักวา ให้ผู้นาอยู่ที่นั่น จัดการกันเองในรูปแบบประชาธิปไตย

3. ประชาธิปไตย ประชาชนเป็นหลัก รัฐสนับสนุน

4. ความเป็นธรรม

5. คุณภาพชีวิต พื้นที่ปลอดภัย ประชาชนปลอดภัย รวมใจไทยหนึ่งเดียว พหุวัฒนธรรม กลมเกลียว สร้างสรรค์สันติสุข อาคีเราะห์เปลี่ยนจากการใช้อาวุธไปเป็นพูดคุย ไปเกินครึ่ง ที่ตายๆ ไปตายเพราะภัยแทรกซ้อน เปิดพื้นที่เต็มเลยตอนนี้ ลูกน้องที่เป็นนักรักมี 200 กว่าคน สร้างกลุ่มที่สอง สอนให้เข้าใจ แล้วไปอยู่กับกลุ่มที่สามคือคนในพื้นที่ ประชาธิปไตยกำลังเบ่งบาน เราให้เงิน 3,000 ต่อเดือนเป็นค่ากาแฟ ใน 290 ตำบล และคุยกับภาคประชาสังคม ที่คุยเมื่อสักครู่นี้คือคนทั่วไป แต่เราพูดคุยกับคนที่อยู่ในที่มีด ได้คนกลับบ้านมาร่วมสร้างสันติสุข

คุณโลลา เจ๊ะซู

เราสนใจว่าอะไรเป็นเหตุผลเล็กๆ ที่คนอยากได้เอกราช เมื่อผลออกมาทำให้เรารู้สึกว่ามีเหตุผลที่เป็นจุดร่วม คนรู้สึกที่ไม่อยากให้มีคนตายอีกแล้ว จึงอยากถาม อ.มารค ว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน ที่จะไปคุยกับกลุ่มว่าทำไมเขาถึงไม่ให้ อะไรคือเหตุผลเล็กๆ เราอยากฟัง เป็นเรื่องยากที่เราต้องทนฟังเสียงที่เราไม่อยากได้ยิน แต่ก็อยากเข้าใจ

รศ.ดร.มารค ตามไท

น่าจะทำต่อ คุยกับใครบ้าง เริ่มจากคนที่เปิดพื้นที่ให้คุยแล้ว เปิดพื้นที่หมายความว่าคนบัตตานีที่เห็นต่างคุยกันเองได้ ถ้าเป็นเรื่องเอกราช หรือต้องให้ภาครัฐนำการคุย

พล.ต.ธีรา แดหวา

เช่นเรื่องศูนย์ซักถาม เป็นเวทีพูดคุย แต่ติดอยู่ที่ไม่สมัครใจ

ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

เราได้รับรายงานว่ามีการซ้อมทรมานในศูนย์ซักถาม มีอยู่จริง

พล.ต.ธีรา แดหวา

อย่างที่เรียนคือตอนนี้มี 7 ศูนย์ ในนโยบายไม่มี ใครทำถือว่าผิดกฎหมายทั้งทางวินัยและอาญา มีอุปกรณ์ที่ใช้ได้เต็มที่ หวังว่าจะเป็นกรณีอุกฉกรรจ์เช่นกัน ถ้าทหารมาเสรีภาพยังอยู่ แต่เวทีที่พูดคุยเรื่อง

แตกต่างกันหายไป เวทีที่คุยแนวทางเดียวกับทหารยังคงอยู่ ต้องอาศัยความกล้าหาญระดับหนึ่ง ทั้งวิพากษ์วิจารณ์ตัวเองด้วย

คุณอาเต็ฟ โช๊ะโก

กลุ่มคนที่เคยใช้กำลัง แล้วกลับมาร่วมมือกับรัฐ หลายคนบอกว่าเคยเชื่อผิด การลำดับบุคคลที่เสี่ยงระหว่างบุคคลที่เชื่อเอกราชแต่ไม่ใช้กำลัง กับคนที่อยากได้เอกราชแต่ใช้กำลัง ใครเป็นกลุ่มเป้าหมายที่คุยก่อน

พล.ต.ธิดา แดหวา

เราคุยกับคน 3 กลุ่ม เจ้าหน้าที่รัฐประวัตินี้ ไม่สร้างเงื่อนไข ภาคประชาสังคมให้เงินไป 50 ล้าน ครั้งแรกเห็นตัวว่ามีอยู่ 400-500 องค์กร อีกกลุ่มคือพาคนกลับบ้าน อำนวยความสะดวกให้ผู้ได้รับผลกระทบกับทุกหมู่เหล่ากลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิม อย่างปกติสุข ให้อภัย ให้โอกาส ให้อาชีพ ให้อนาคน ส่วนผู้เห็นต่างพยายามชวนองค์กรนำ แนวร่วมทั้งหมด ปี 2555 ได้มา 93 คนได้ของจริง เกิดอาการ 60 หลังที่ปามาละ ศูนย์อาหารไม่มีคนอยู่ ต้องการให้พักพิงชั่วคราว กลับบ้านไม่ได้ ใช้ระบบ 2-5 ปี เรื่องใหญ่สุดคือทำ wall room ให้สมบูรณ์ ความรัก ความดี และความจริง

ตอนนี้สถานการณ์คือคุยกัน 80 ยิ่งกัน 20 คนก่อเหตุ กลับมาแล้วปลดภัยจากรัฐหรือไม่ อยู่ในสังคมได้ไหม วิวัฒนาการ 15 ปีคืออันนี้

อาจารย์งามศุภร์ รัตนเสถียร

การพูดคุยคือพูดคุยเรื่องไร

พล.ต.ธิดา แดหวา

สอนอะไร ไปกับศาสนา เด็กไปตาดิกา ปอนะ โตะครูปรารณาดิ สอนผ้าขาวให้มีสี สีของการทำลาย

คุณวิลาสินี โสภภาพ

ทางกอรมน. ได้มีการประเมินอย่างไรบ้าง

พล.ต.ธิดา แดหวา

ไม่เคยพบบินเลย สถานการณ์คือ ชั่วต้องเชือดและแข่ง เชื่อมให้ชอบและเชื่อ

รศ.ดร.มารค ตามไท

เกือบ 2 ปีแล้ว อยากมองปัญหาที่เจาะลงไปทีชบวนการ เพราะเคยคุยกับไออาเอ เข้าไปร่วมใน Think Tank ปรับยุทธศาสตร์การรับมือก่อการร้าย 9/11 ต้องเข้าใจว่าทำไมถึงใช้ความรุนแรง ใน 2 ปีจนถึงวันนี้มุมมองเปลี่ยนไป จึงมีคำถามในตอนท้าย ตอนแรกนี้กว่าคนใช้ความรุนแรงในชบวนการ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย 2 ปีที่ผ่านมาไม่ใช่ตัวที่ต้องเจาะอย่างเดียว มีอย่างอื่นเกิดขึ้นที่ทำให้เกิดความแตกแยกในประเทศไทย คุณค่าหลัก 2 อย่าง 2 คุณค่าที่กำลังแย่งชิง วิญญานประเทศไทยอยู่ ว่าไปทางไหน ตอนนี้เราอยู่ในการช่วงชิง ผลไปลงในกลุ่มคนต่างๆ ใน จชต ตอนแรกคิดว่าแกะเฉพาะจุด สันติวิธีทำงานโดยมองที่หนึ่งแล้วบอดข้างๆ

ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

เรื่องภาคใต้ไม่ใช่เรื่องภาคใต้ เห็นพัฒนาการช่วงครึ่งหลัง 15 ปี การสร้างความเกลียดชัง แยกแยะ ลามไปทั่วอีสาน ไม่เคยมีประสบการณ์ว่าการสร้างมัสยิดเป็นเรื่องยาก ประสบการณ์ที่ว่าแผ่นดินไทยให้เสรีภาพทางศาสนาเริ่มหมดไป เป็นห่วงว่าในอนาคตข้างหน้าอาจเกิดความแตกแยก รุนแรงระหว่างศาสนา อาจเกิดขึ้น

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

3 เรื่องที่อยากแชร์ 1.ความรู้สึก เห็นใจคนทำงาน โดยเฉพาะท่าน ผอ.ศูนย์สันติวิธี ที่ทำงานในกรอบการทำงานของภาครัฐ ยิ่งวันคนทำงานบนฐานของความรัก คงไม่ง่ายอย่างที่คิด ทางกลับกันคนที่ต้องต่อสู้ในพื้นที่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปขณะนี้ ความสลับซับซ้อนเพิ่มกว่าเดิมเยอะ ตั้งแต่มีการพูดคุยสันติสุข การตัดสินใจของ BRN ยิ่งขึ้นอีกเยอะ กังวลเวลาฟังคุณธีรา คำตอบมีตัวย่อ เยอะไปหมด เป็นคำตอบสำเร็จรูป ต่อปัญหาที่ไม่สำเร็จรูป ถ้าต้องการสิ่งสลับซับซ้อนกว่านี้จะทำอย่างไร นักวิชาการด้านสันติศึกษา John Paul Lederach ไม่มีอะไรที่เรียกว่า Quick Fix แต่ละเรื่องต้องใช้เวลา 10 ปี เชื่อว่าหลายอย่างของกองทัพทำไปด้วยเจตนาดี แต่ภายใต้กรอบ ตอนนี้ความขัดแย้งที่กำลังเจอไม่ใช่ความขัดแย้งที่เราจะเล่นเกมอย่างไร ปัญหาที่มีตอนนี้ไม่ใช่ปัญหาว่าผมเล่นผัดทอดิก้า แต่เป็นปัญหาว่อกดิก้าที่เล่น สำหรับเราไม่แฟร์ เจื่อนไขสำคัญสุดในการพูดคุยคือความเสมอภาคทางอำนาจของคนที่ถูกคุย ทำอย่างไรจะมีพื้นที่ชนิดที่อำนาจเสมอภาค เวลาเรียกร้องหาพื้นที่ปลอดภัย เป็นพื้นที่ที่เข้ามาแล้วพูดบนฐานของอำนาจที่เท่ากัน

กลับมาดูงานของ อ.มารคใหม่ โจทย์ที่มาในวันนี้ งานวิจัยนี้ช่วยแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งจาก ความรุนแรงเป็นความขัดแย้งโดยสันติวิธีอย่างไร แปลว่าในสันติวิธีไม่ใช่ไม่มีความขัดแย้ง สิ่งที่รัฐไทยปรารถนาเป็นแบบนี้หรือไม่ ถ้าอยู่ในสภาพที่เรียกว่าสันติสุขหรือสันติภาพแล้วจะไม่มี ความขัดแย้งเกิดขึ้น โจทย์ไม่ใช่ความขัดแย้งหายไป แต่ต้องขัดแย้งให้ดีกว่า อย่างที่อาเต็บว่าทำอย่างไรไม่ให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่เป็น หมูหมา หรือเจ้าหน้าที่ไม่เห็นคนมุสลิมเป็นแขก

ความคับข้องใจเกิดขึ้นอย่างไร เกิดเพราะความคาดหวังถูกทำให้สะดุดหยุดลง แล้วทำให้เกิดความ รุนแรง งานของ อ.มารค พูดถึงสิ่งที่มาแทนความคาดหวัง คือความฝัน แต่มีคนบอกว่าคุณไม่มีสิทธิจะฝันอย่างนี้ พอเราบังคับความฝันไม่ให้เกิดขึ้น ถ้ากดไว้ ความคับข้องใจก็จะไปใช้ความรุนแรง รัฐธรรมนูญคืออะไร กล่องบรรจุความฝันของประเทศ วันนี้คนเลือกจะฝันอีกหลายแบบ ถ้าเราไม่สนใจว่าคนพูดความฝันบนฐาน อำนาจที่พอจะเท่าเทียม ความรุนแรงน่าจะลดลงได้ ยอมรับได้ใหม่ว่าแผ่นดินนี้เป็นที่อยู่ของความฝันหลายแบบ ถ้าเราทำอันนี้ไม่ได้ทางออกและทางแก้อาจยาก

ภาคผนวกหมายเลข 5

ภาคผนวกหมายเลข 5

1. กำหนดการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) จำนวน 3 โครงการ
2. บันทึกการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) จำนวน 3 โครงการ

กำหนดการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)

วันพุธที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2563 เวลา 13.00 - 16.30 น. ณ ห้องประชุมชั้น 22 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์
สนามเป้า (สกสว.)

เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
13.00 – 13.15 น.	เปิดการประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน SRI13
13.15 – 13.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “ทบทวนประวัติศาสตร์ปัตตานี(ปา): มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย” โดย ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล
13.35 – 14.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ 2) คุณเมธัส อนุวัตรอุดม 3) ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ 4) คุณฮาซัน ยามาดีบุ
14.15 – 14.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของพิพิธภัณฑ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดย คุณภัทรกร ภูทอง
14.35 – 15.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ 2) คุณเมธัส อนุวัตรอุดม 3) คุณฉัสนา มุกดาวิจิตร 4) คุณฮาซัน ยามาดีบุ
15.15 – 15.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา” โดย ดร.กัลยา แซ่อั้ง
15.35 – 16.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ 2) คุณประทีปจิต นิละไพจิตร
16.15 – 16.30 น.	สรุปและปิดการประชุม

**สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) รอบที่ 1**

วันพุธที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2563 เวลา 13.00 - 16.30 น.

ณ ห้องประชุมชั้น 22 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ สยามเป้า (สทสว.)

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส	ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 สทสว.
2. ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. คุณเมธัส อนุวัตรอุดม	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด ศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ (Peace Resource Collaborative)
5. คุณฮาซัน ยามาดีบู	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6. คุณฉัตร มุกดาวิจิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด มิวเซียมสยาม
7. คุณประทีปจิต นิลไพจิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด สหประชาชาติ
8. ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล	นักวิจัย สังกัด คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. คุณภัทรร ภูทอง	นักวิจัยอิสระ
10. ดร.กัลยา แซ่อึ้ง	นักวิจัย สังกัด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
11. ดร.มาโนชญ์ อารีย์	นักวิจัย สังกัด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
12. ผศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์	นักวิจัย สังกัด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
13. ดร.รุสตั้ม หวันสุ	นักวิจัย สังกัด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14. นายอภิรักษ์ ธรรมเสนา	นักวิชาการจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
15. ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ด้าเก็ง	ผู้ประสานงาน SRI13
16. นางสาวพีพร สิทธิ	เจ้าหน้าที่ สทสว.
17. นางสาวสาธิตา พงษ์สว่าง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

โครงการ “ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย” โดย ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล

ความเห็นของ ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

- ใช้เหตุการณ์เป็นตัวตั้ง แต่ละเหตุการณ์มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ถ้าหากกลับกันให้ใช้เวลาเป็นตัวตั้ง ดูว่าในแต่ละช่วงเวลามีการผลิตความรู้อะไรบ้าง อาจจะบอกว่ามีคามหมายอย่างไร และเปลี่ยนอย่างไรบ้าง เรียงตามเวลาของงานเขียน และอธิบายการเปลี่ยนแปลง เราจะเห็นความซับซ้อน

ของความพลิกผันมากขึ้น เช่นงานของ อ. บางนรา.และงานกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้พูดถึงเลย คือ งานของ อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดมเป็นงานที่น่าสนใจอีกชุดหนึ่ง ซึ่งน่าจะเอามาเขียนด้วย

- งานนี้เป็น event history การทะเลาะกันตั้งอยู่บนฐานชาติและชาติวัฒนธรรม บัตตานีและอยุธยา รบกันเพราะกำลังช่วงชิงการค้า ก่อนสมัยใหม่ประชาชนถูกกระทำอย่างไร การคิดถึงเอกราชจะลดทอนลง
- เสนอให้มีมุมมองอื่นๆที่จะเข้าใจประชาชนมากขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ประชาชนอยู่อย่างไร เพื่อจะเห็นกรอบชาติและชาติวัฒนธรรม ก่อน ค.ศ.1909 เราจะพบว่าเป็นการต่อสู้กันของผู้ปกครองรัฐที่จะเปลี่ยนจาก city stage ช่วง city stage คือเข้าใจทั้ง 2 ฝ่าย การเขียนแบบนี้จะทำให้การคิดถึงกบฏจะลดลง หลัง 1909 เขียนว่าเกิดอะไรขึ้น จะเห็นว่าใครทำอะไรก็จะเพิ่มเติมในบทสรุป เสนอได้ใหม่ว่า เวลาเราเขียนประวัติศาสตร์นี้จะทำให้เราเข้าใจประวัติศาสตร์มากขึ้น ประชาชนอยู่อย่างไร หลุดจากกรอบชาติและวัฒนธรรม ก่อน 1909 เขียนรูปแบบหนึ่ง หลังจาก 1909 ก็เขียนอีกแบบหนึ่ง

ความเห็นของ ศรเศศ อภร.ดร.ณัฐวรรณ

- ข้อมูลที่ไม่คิดว่าน่าจะถูก คือ หน้า 65 ย่อหน้าที่ 2 วันที่ 12 ม .ค.2491 คิดว่าเขียนจากบันทึกของหะยีสุหลง กล่าวถึงเทศบาล ในปี 1948 ซึ่ง 1948 ไม่มีเทศบาลแล้ว อันนี้น่าจะต้องแก้ไข
- โจทย์ใหญ่ของเรื่องคูประวัติศาสตร์ที่เขียนจากชาวไทยกับชาวมุสลิมมาเจอกัน แล้วมาด่าว่าใครน่าเชื่อถือ บอกตรงๆว่าผลลัพธ์ไม่น่าจะเป็นผลดี เพราะสุดท้ายแล้วอยู่ที่ความเชื่อ ไม่ใช่หลักฐาน เช่นในอเมริกา ชาวผิวสี ผิวขาว ก็เขียนประวัติศาสตร์ตัวเอง เขามีการเก็บหลักฐานไว้อย่างดี งานแบบนี้ไม่ควรตั้งป้อม แต่ไทยก็ไม่ได้มีการเก็บหลักฐานแบบนั้น ทั้งหมดทั้งมวลการศึกษาข้อมูลชั้นต้น ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์ก้าวหน้าไป คนที่ทำงานต่อไปมีข้อมูล ประวัติศาสตร์ของปัตตานีมีความเข้มข้นมาถึงปัจจุบัน ต้องเอาบทเรียนของปัตตานี เขียนให้ไปแบบเทียบกันว่าจะใครถูกผิด อย่าทำ คนอ่านไม่ได้อะไร เห็นด้วยกับการเขียนตามช่วงเวลา เพราะแต่ละช่วงไม่เหมือนกัน ให้คนเห็นข้อมูลบริบทในช่วงนั้นๆ มีสาเหตุ ความเป็นมาอย่างไร
- เรื่องใหญ่อีกเรื่องแนวคิดบทที่ 2 พูดถึงระบบ บัตตานีเป็นเมืองขึ้น พูดเรื่องเอ็นร้อยหวาย อาจต้องปรับว่าจะมองอะไร เป็นระบบอะไร แนวคิดถ้าทำได้ชัดเจนได้ก็ควรจะทำ ความสัมพันธ์ในแต่ละช่วงมีการปกครองแบบไหน จะให้ความรู้กับผู้ที่ศึกษาได้ น่าจะลดประเด็นเอ็นร้อยหวายลงมา ไม่ให้เป็นหัวข้อใหญ่ แต่ถ้าอยากให้เป็นหัวข้อมีอีกอย่างคือ การเขียนประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ การชำระหลักฐานข้อมูลใหม่ ในพงศาวดารมีท่อนหนึ่งที่เขียนถึงประวัติศาสตร์ กรมพระยาดำรงไปแก้พงศาวดารสมัย ร. 2 แล้วเอาเนื้อหาที่บอกว่าสยามจับชาวปัตตานีออกหมด อันนี้น่าจะเอามาใส่ได้ มีหลักฐาน น่าจะสร้างผลสะท้อนกว่าเอ็นร้อยหวาย และอีกคนหนึ่งคืออาจารย์ไม่อ้างถึง ฟรานซิส บาดลี (Francis Bradley) เขาเขียนละเอียดมาก อ่านหลักฐานจากหลายที่ จะได้ข้อมูลเยอะมาก

คุณเมธัส อนุวัตรอุดม

- น่าจะมีข้อมูลเยอะ แต่เป็นไปได้ไหมที่จะเอาข้อมูลมาเรียงให้ชัดขึ้น อาจทำเป็นตารางสรุป จะเป็นประโยชน์ต่อคนทำงานที่จะได้เห็นภาพรวมของการเดินเรื่องตั้งแต่ประวัติศาสตร์จนปัจจุบัน เห็นความเหมือนต่าง มีข้อถกเถียงอะไรบ้าง จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่ทำงาน
- นอกจากทำตารางข้อมูลแล้วอยากจะรู้ความเห็นของนักประวัติศาสตร์ เช่น มีรูปแบบอะไรในงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ในอนาคต หรือประโยชน์ต่อการสร้างสันติภาพ มีอะไรที่เป็นข้อถกเถียงของมุมมองที่ต่างกัน มีอะไรที่เรียนรู้ได้บ้าง และเป็นประโยชน์ได้ในอนาคต บางอย่างไม่น่าหาความจริงได้ แต่คนทำงานบางคนก็เชื่อว่าเป็นความจริง ทั้งที่จริงหรือไม่จริงก็ได้ การแผ่ข้อมูลออกมาจะรู้เองว่าความจริงหาไม่ได้
- การเรียงตามเหตุการณ์มันจะง่ายต่อคนที่จะนำไปใช้ เข้าใจได้มากกว่า แต่การเรียงต้องเรียงหลาหมุมมองลงมา พร้อมเพิ่มมุมมองของนักประวัติศาสตร์ และอาจต้องอธิบายว่าทำไมเลือกเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้นมา
- การใช้คำที่จะสะท้อนว่าผู้เขียนเป็นกลาง อาจต้องปรับคำ เช่น กลุ่มแบ่งแยกดินแดน เป็นต้น อาจมีบางคนไม่พอใจกับคำนี้ และคำว่าปาตานี กับปัตตานี ด้วย อาจต้องให้สอดคล้องทั้งรายงาน ไม่เช่นนั้นจะทำให้คนอ่านตั้งคำถามกับผู้เขียนว่าเป็นกลางจริงไหม รวมถึงการเขียนเหตุการณ์ต้องเขียนให้เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด เพื่อความเป็นกลาง

คุณฮาซัน ยามาตีบ

- งานวิจัยนี้ส่วนตัวมองว่ามันจะนำไปสู่การหาทางออกได้มากแค่ไหน ในฐานะที่เป็นคนในพื้นที่ จะส่งผลต่อการหาทางออกได้อย่างไรบ้าง การเริ่มต้นของงานยกเหตุการณ์เป็นตัวหลัก อดีตถึง 1947 พอจะอธิบายระยะเวลาที่นานมาก มีช่วงหนึ่งเป็นรัฐจารีต อีกช่วงหลังรัฐาธิสมัยใหม่ เกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการต่อสู้ก็แล้วแต่ แต่ชาวมุสลิมเขาจะมีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในมุมมองของเขา พอพูดข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่งเขาจะไม่ค่อยยอมรับ การอธิบายคู่ขนาน 2 ฝ่ายดูแล้วไม่มีทางจะเข้ากันได้เลย ขัดแย้งในการอธิบาย ข้อเสนอแนะที่จะให้ต่อจากครั้งที่แล้ว คือ ยังขาดแหล่งข้อมูลที่สำคัญ มีหนังสือปัตตานีเล่มหนึ่งเก่าแก่มาก หนังสือ Tarikh Patani เล่มนี้พูดถึงปัตตานีก่อนเป็นกรือเซะ พูดถึงอยุธยา เป็นเนื้อหาที่ยาวนาน 700 กว่าปี และข้อมูลที่อยู่นอกส่วนกลางไม่มีพูดถึงเลย ข้อมูลนอกส่วนกลางของปัตตานีจะมีเยอะกว่านอกส่วนกลางของกรุงเทพฯ น่าจะเพิ่มจุดเริ่มต้นความขัดแย้งของปัตตานีกับสยาม เพราะมันมีการพูดไม่เหมือนกันอยู่ การมีข้อมูลนอกส่วนกลางจะช่วยให้อ้างอิงมีความหลากหลายขึ้น เพิ่มมุมมองในข้อขัดแย้งเข้าไป
- ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มผู้นำศาสนายังไม่เห็น ซึ่งมีเนื้อหาอยู่ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเสริมเหตุการณ์ที่อาจารย์พูดถึง อาจารย์พูดถึงการก่อกำเนิดของกระบวนการต่างๆ เกิดได้อย่างไร จะทำให้สังคมเข้าใจเหตุการณ์มากขึ้น

- อยากให้พูดถึงว่าถ้ารัฐไม่ทำให้กระจางขึ้นก็อาจทำให้ความรุนแรงมีมากขึ้น เช่นเรื่องที่มีมาตั้งแต่อดีต ละยังใช้อยู่โดยรัฐไม่เคยทบทวน

ผู้เข้าร่วมประชุม

- เป็นงานวิจัยที่เอาประวัติศาสตร์ 2 ฝ่ายมาเปรียบเทียบ อยากจะนำเสนอว่าให้ดูวรรณกรรมเพิ่มเติม ของ เจ๊ะอับดุลลาห์ หลังปูเต๊ะ จะได้มุมมองประวัติศาสตร์อีกมุมหนึ่งที่เป็นคนของรัฐไทยละเป็นคนมลายู
- มีคำไหนที่อาจเป็นคำกลางๆว่า เช่น คำว่าแบ่งแยกดินแดน

คุณฮาซัน ยามาติบ

เห็นต่างเรื่องคำว่าให้ใช้คำตรงๆไปเลย ใครจะรับได้ก็รับ หรือใช้ทั้ง 2 คำคู่กันไปเลย และหากเรามีจุดมุ่งหมาย เพื่อ peace process ควรจะคัดเหตุการณ์ให้น้อยลงกว่านี้ อันนี้มันเยอะ น่าจะเลือกเหตุการณ์ไหนรุนแรง ที่สุดก็เรียงลำดับมา สัก 5 เหตุการณ์จะช่วยกระบวนการสันติภาพได้ คือ สะพานกอตอ ดุซงญอ จอมพลป. ขอเสนอ 7 ข้อ และสนธิสัญญา Anglo-Siam

ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

เสนอพัฒนาการของความรู้สึก ความต้องการของชาวมลายูในหลายๆเรื่อง มาสู่เรื่องสิทธิและความยุติธรรม กลไกของรัฐและระบบราชการมีปัญหา การเจรจาต้องยอมนับสิทธิพื้นฐานก่อน

คุณเมธัส อนุวัตรอุดม

ถ้างานนี้แสดงให้เห็นว่ามีอะไรที่แต่ละฝ่ายยินยอมตลอด รูปแบบประวัติศาสตร์ของปาตานีคือสู้เพื่อปกป้อง อัตลักษณ์ของตัวเอง สยามเพื่อความสงบเรียบร้อย บูรณภาพดินแดน แสดงให้เห็นสิ่งสำคัญของทั้ง 2 ฝ่ายที่ยินยอมมา ปี 100 จะนำไปสู่ความเข้าใจมากขึ้น จะทำให้เห็นทางออกมากขึ้นว่าต้องแก้ตรงไหน คนทำงานจะเห็นหนทางมากขึ้น งานนี้อาจจะทำให้ได้ยินจากข้อเท็จจริงและเรื่องเล่า

ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

คิดว่าฝ่ายสยามเป็นผู้ได้เปรียบ ฝ่ายสยามต้องยอม ถึงจะตกลงกันได้ และคนที่ได้เปรียบปกครองจากนอก พื้นที่มันไม่ลำบาก ไม่เดือดร้อน หากอยู่ในพื้นที่จะรับรู้ว่ามันไม่สนุก มันคือปัญหาในการสร้างสันติภาพ ปกครองเหมือนระบบอาณานิคม ต้องรอกругเทพพัง เพราะไม่มีใครเดือดร้อนกับปัญหาภาคใต้ งานนี้ต้องการ ผู้นำที่เข้มแข็งมากจริงๆ

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

เสนอว่าทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนคำอธิบายประวัติศาสตร์แต่ละช่วงเปลี่ยนได้อย่างไร อีกอย่างหนึ่งคือสำนักประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ ฟันธงมลายูเขาเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วางอยู่ในบริบทท้ายที่สุดแล้วมัน มีความซับซ้อนมากกว่าการเป็นมิตรศัตรูอะไร อยู่กับการจัดวางเรื่องราว การทำ collective memory ประวัติศาสตร์ของชาวบ้านยาก ยังไม่ค่อยมีในไทย

ผศ.ดร.แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง

มีปัจจัยภายนอกด้วยที่เข้ามามีผลต่อความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้บริบทในแต่ละช่วงเวลามีความต่างกัน อาจให้ความสนใจในเรื่องปัจจัยภายนอกด้วย

โครงการ “สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของ พิพิธภัณฑ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของ คุณภัทรกร ภูทอง

ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

ถ้าเป็นไปได้กำลังคิดถึง model อันใหม่ virtual museum ไม่สนกับวัตถุต่างๆ แบบมิวเซียมสยามทำยาก ผมกำลังคิดว่าทำอย่างไรให้คนนอกที่เข้าไปในพื้นที่ กับคนในร่วมมือกันทำโปรเจกต์ขึ้นมา ผมสนใจทางเรื่องการสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ คือสิ่งที่ผมอยากเห็น ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และให้คนในพื้นที่ช่วยสนับสนุน ใช้เทคโนโลยีแบบไหนก็แล้วแต่ แต่ต้องให้คนในพื้นที่ร่วมด้วย คือจุดสำคัญ แล้วค่อยยกระดับพัฒนาไปเป็นสิ่งที่ใหญ่ขึ้นได้ เราไม่จำเป็นต้องยึดติดกับว่ามันจะเป็นอะไร ไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ก็ได้

คุณพัชรา มุกดาวิจิตร

งานนี้ทำให้เห็น content policy และอยากเห็น master plan อ่านบทที่นำเสนอชาวบ้านพูด อยากจะเห็นการนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่หายไป ไม่ใช่แค่แสดงความสูญเสีย พูดถึงว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้างถ้าหากไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่หายไปเพราะความรุนแรง ถ้าเรานำมาทำเป็น content ของพิพิธภัณฑ์ก็ดี มาจาก Jewish museum

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ที่ผ่านมาพิพิธภัณฑ์เหล่านี้ทำภายหลังความรุนแรง สมมติเปลี่ยนเป็นพื้นที่ความทรงจำ site of memory ไม่ต้องเป็นตึก พิพิธภัณฑ์ มิวเซียม เป็นการแชร์ความรู้เกี่ยวกับอดีตเป็นความทรงจำร่วม คนที่จะไปดูหรือคนในพื้นที่ก็รู้สึกถึงเหตุการณ์ อาจไม่จำเป็นต้องเป็นพิพิธภัณฑ์สันติภาพ หรือความสงบ อาจเป็นการนำเสนอ ความกลัว ความหวัง ของคนในพื้นที่ อาจสร้างเป็นบ้านก็ได้ อีกอย่างที่น่าทำ คือ แบบออนไลน์ เคลื่อนไหว บทที่ 3 ชอบมากที่สุด เวลาเราพูดถึง site of memory สัมพันธ์กับความรู้สึก พิพิธภัณฑ์เสมือนหนึ่งเป็น regime of emotion ให้คนที่ไปชมเขารู้สึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้น นำเสนอความหวัง ความกลัว ความสูญเสีย คืบความเป็นคนในด้วย site of memory ในขณะที่เหตุการณ์ยังดำเนินอยู่

คุณพัชรา มุกดาวิจิตร

ในโปแลนด์ มีการทำแบบนี้ ทำเป็นบ้าน ทำเป็นหมุดในจุดต่างๆ รำลึกถึงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

นึกถึงตากใบ จะทำยังไง ให้คนรู้สึกถึงเหตุการณ์จริง

คุณเมธัส อนุวัตรอุดม

เห็นด้วยกับออนไลน์ จะสื่อสารไปหาใครก็ได้ที่อยากรู้เรื่องนี้ เห็นด้วยกับอาจารย์ที่พูดถึงว่าอะไรหายไป ทุกคนจะพูดถึงได้หมด เพราะทุกคนจะมีอะไรบางอย่างหายไป ผมไม่แน่ใจว่าทางคณะวิจัยจะดำเนินการต่อกับชุมชนจะอย่างไร ชุมชนไหน อะไรที่จะทำให้คนในพื้นที่รู้สึกเป็นเจ้าของ

คุณฮาซัน ยามาดีบุ

มีคำถามว่า จริงๆเรามีพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ในอนาคตจะถูกเปลี่ยนชื่อไหม

นักวิจัยตอบ

ชาวบ้านไม่ชอบชื่อนี้ รู้สึกอึดอัด ชาวบ้านรู้สึกว่าพูดถึงอีกแล้ว จับต้องไม่ได้ หากทำจริงคงไม่ใช่คำว่าสันติภาพ

คุณฮาซัน ยามาดีบุ

สันติภาพ หมายถึง จบแล้ว สงบแล้ว แต่สิ่งที่เราทำอยู่นี้จะทำให้สถานการณ์ลดน้อยลงหรืออย่างไร เป้าหมายจะไปจบตรงไหน ทำออนไลน์หรืออะไร ก็ต้องดูข้อมูล ข้อมูลอาจไม่ได้รับการยอมรับจากทุกคน จนกลายเป็นเป้าหมายของบางกลุ่ม อย่างเช่น การทำรูปปั้น บางคนบอกเป็นวีรบุรุษ บางคนบอกไม่ใช่ ถ้าทำตามที่อาจารย์บอกเกี่ยวกับความทรงจำที่ดีของคนก็ได้ แต่เรื่องอื่นไม่รู้จะดีหรือไม่ แต่ในนี้อธิบายแล้วว่าไม่ใช่ตัวอาคารอะไร จะปรับเป็น action research คิดว่าพื้นที่นอกปัตตานี 3 จังหวัด มีความสำคัญกว่า ในแง่สร้างความเข้าใจในพื้นที่ภาคใต้มากขึ้น คนไทยยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ภาคใต้ ก็น่าจะช่วยได้ คิดว่างานนี้จะไม่เกี่ยวกับหน่วยงานความมั่นคง หรือทำงานร่วมด้วย มันจะมีผลกระทบอย่างอื่น

คุณเมธัส อนุวัตรอุดม

เล่าให้มูลนิธิชากาวาฟัง เขาก็สนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ อยากรจะคุยกับทีมวิจัย เพื่อจะได้มีกำลังใจไปทำต่อ

ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง

ขอแลกเปลี่ยน มีพิพิธภัณฑ์ออนไลน์อันหนึ่ง broken relation ที่ได้รับรางวัลพิพิธภัณฑ์ยอดเยี่ยมในยุโรป ตั้งอยู่ที่โครเอเชีย เขาใช้วิธีให้คนส่งวัตถุมาร่วมจัดแสดง รูปถ่าย วัตถุที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แตกหักไปแล้ว ให้ส่งมาจากชุมชน นำเสนอเรื่องราวจากชุมชนเอง ก็นำเสนอขึ้นเว็บ และก็ค่อยจัดแสดงในที่ต่างๆ ทุกอย่างทำจากชุมชนเราแค่จัด format เท่านั้น ดูเป็นไปได้ที่จะทำ และอีกอันหนึ่งอยากให้เขียนระเบียบวิธีวิจัยที่ละเอียดมากกว่านี้ การสัมภาษณ์ เลือกคนแบบไหน และเรื่องการให้ quote คำว่าเขาเป็นใคร ประวัติเป็นอย่างไร และกังวลว่าทหารจะช่วงชิงพื้นที่ความทรงจำนี้ไป

คุณฮาซัน ยามาดีบุ

ระเบียบวิธีวิจัย อาจต้องบอกว่าเลือกมาก็คน เป็นใคร อยู่ในพื้นที่ไหน ก็คน

คุณมัธรา มุกดาวิจิตร

ต้องดูด้วยว่าคนที่เลือกมาคล้อยจองกับ literature ด้วยรึเปล่า

โครงการ “กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ใน พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอใน จังหวัดสงขลา” โดย ดร.กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

เห็นด้วยกับสิ่งที่ทำ แต่อาจบอกว่าสุดท้ายแล้วถ้าใช้กฎหมายหนักแบบนี้ผลที่ตามมาเป็นอย่างไร อาจ ยกตัวอย่างมินดาเนา แต่สิ่งที่รู้สึกคือที่งานวิจัยนำเสนอจะผลักดันไม่ได้ ในสถานการณ์ยกเว้นที่เปิดโอกาสให้ จังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นสถานการณ์ยกเว้น ต้องขยับให้เห็นว่าอะไรคือสถานการณ์ยกเว้นที่ทำให้ กลายเป็นเรื่องปกติ ในสังคมวัฒนธรรมไทย

คุณประทีปจิต นิละไพจิตร

การนำเสนองานดีกว่าที่เขียนมา งานมีความชัดเจนมากขึ้น มีกรอบการวิเคราะห์ที่ชัดเจนขึ้น ของ state of emergency และ rule of law ที่ไม่เท่ากับสิทธิมนุษยชน แต่อยากจะเห็นกรอบที่อธิบายความสัมพันธ์ ทั้ง 2 กรอบนี้ ในงานนี้พูดถึงในทางทฤษฎีแต่พอพูดถึงสิทธิมนุษยชนจะเป็นการพูดถึงกฎหมายระหว่าง ประเทศ คิดว่าต้องเพิ่มเติม 1.อภิปรายความสัมพันธ์ของแนวคิดระหว่าง state of emergency กับ rule of law 2. เรื่องสิทธิมนุษยชน อ้างอนุสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี แต่จะจบแค่ตรงอนุสัญญายกไม่ได้ จะต้องดู general comment เป็นเบื้องหลังการอธิบายกฎหมายแต่ละมาตรา ยกตัวอย่างคำอธิบาย มาตรา 4 ของ ICCPR ขึ้นมา ซึ่งจะอธิบาย state of emergency และ freedom ต่างๆที่จะถูกจำกัดได้เพราะไม่ใช่ absolute rights และสิ่งที่เป็นสิทธิมนุษยชนที่ห้ามละเมิดไม่ว่ากรณีใดๆ อภิปรายในข้อนี้ ในเอกสารที่นำมาให้ก็น่าจะ ช่วยให้การวิเคราะห์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น คิดว่าความต่างของไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ คือข้อแรก เลยเรียกว่าเพดานของสังคมไทย ถ้าดู ICCPR ประเทศไทยไม่ได้รับทุกข้อของ ICCPR ประเทศไทยมีข้อ สงวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญทั้งนั้น

ประการแรกที่ทำให้ประเทศไทยต่างจากอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ไม่รับมาตรา 1 ในการกำหนดชะตาชีวิตของ ตัวเอง ในขณะที่อาเจะห์และมินดาเนา ต้อนรับการแทรกเข้ามาช่วยเหลือของ UN คิดว่าเป็นกรอบสำคัญและ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมเชิงอำนาจ ดีใจที่ได้เห็นข้อสรุปและข้อเสนอที่ให้แก่วัฒนธรรม แต่เพื่อให้งานมีความ หนักแน่นมากขึ้น คิดว่ากรอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องกว้างขวางกว่านี้ ในงานนี้จะให้ความสำคัญแค่ จับกุมและควบคุมตัว ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาเชิงเทคนิค ผู้วิจัยอาจไม่จำเป็นต้องเสนอให้ยกเลิกกฎอัยการศึกถ้า เป็นปัญหาเชิงเทคนิค แก้ไขในเชิงเทคนิคได้ วิธีการที่ทำให้หนักแน่นมากขึ้นคือการนำไป rationalize ว่าความ จำเป็น ข้อจำกัด คืออะไร มาจากทฤษฎี หรือการตีความ ดูเรื่องความรุนแรงให้มากขึ้น ในงานนี้ยังไม่มี การพูดถึงการซ้อมทรมาน ทำให้เสียชีวิต การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม การจับกุม การควบคุมตัว ไม่มีหมาย ไม่มีหมาย คิดว่าเป็นเรื่องเชิงเทคนิค เวลาเราไปพูดกับใครว่าให้ยกเลิกกฎอัยการศึกไม่มีใครเอา น่าจะเพิ่ม ข้อมูลส่วนนี้ ซึ่งอาจดูจากรายงานของ NGO และเขาจะมีข้อเสนอที่สร้างสรรค์ด้วย

เรื่องพลวัตของกฎหมายพิเศษอยากจะเห็นสิ่งที่ละเอียดกว่านี้ ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่อง rule of law โดยเฉพาะบทที่ 5 เรื่องการแก้กฎหมายและรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การ balanced power ระหว่าง ทหารกับพลเรือน ซึ่งในช่วงรัฐประหาร รวมถึงการแก้ไข พรบ ที่มีการย้ายไปอยู่ภายใต้ กอมนน ภาค .ศอบต .

4 ส่วนหน้า ทำให้การ check and balance หดไป และอีกเรื่องที่อ้างถึงคือ จำนวนความรุนแรงที่ลดลง ซึ่งตรงนี้ไม่แน่ใจว่าจะนำมาใช้ประโยชน์อย่างไร จะเสนอการยกเลิกกฎัยการศึกษาหรืออย่างไร และในตัวอย่างของอินโดนีเซียหรือมินดาเนา อาจต้องบอกไว้ในงานวิจัยว่า 2 ประเภทนี้มี peace agreement แล้ว เพื่อสะท้อนถึง post conflict แล้วก็มาต่อ conflict อีกช่วงหนึ่ง ในมุมมองของคนที่อยู่เรื่องนี้ก็มองว่าที่มินดาเนาก็คือ on-going conflict เหมือนกันกับไทยแต่มี

ช่วงหนึ่งที่มี peace agreement แต่จริงๆ แล้วตัวอย่างของอาเซียนไม่ค่อยเป็นตัวอย่างที่ดี ในส่วนสุดท้าย ข้อเสนอแนะดี แต่ไม่ค่อยสอดคล้องกับบทอื่นๆ ที่พูดเรื่องการจับกุม ซึ่งเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจง แต่เวลาแก้กลับมาแก้แบบกว้างๆ เช่น เรื่องปัญหาสิทธิมนุษยชน ความมั่นคง ซึ่งจริงๆ งานนี้เด่นในเรื่องอภิปรายความสัมพันธ์เรื่อง emergency กับ rule of law และการวิเคราะห์ตัวกฎหมายในเรื่องนี้ มีข้อเสนอเพิ่มเติม คือ 1. เรื่องการประเมินสถานการณ์ความรุนแรง อยากให้ไปมากกว่านี้ เรื่องการประเมินระดับมากระดับน้อย ในอดีตเขามีการทำมาอยู่แล้ว มีการให้สีตามลำดับความรุนแรง สิ่งที่น่าจะเสนอคือวิธีการในการประเมิน ต้องเป็นภาวะวิสัยมากขึ้น 2. เพิ่มผู้มีส่วนตัดสินใจในการประเมิน ตอนนี้อยู่แค่ทหารอย่างเดียว ขาดตำรวจ พลเรือน 3. ปฏิรูปการร่วมให้อำนาจใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่ากันได้จริง เสนอปรับแก้กฎหมายอำนาจ คอบต. ให้เท่ากัน เพื่อให้เกิดสมดุล 4. เสนอให้ยกเลิกข้อสงวน เจตจำนงค์เสรี ประเทศไทยไม่รับในข้อ 48 ซม ต้องส่งศาลทันที น่าจะเสนอให้ยกเลิก เสนอพิจารณาเพิ่มลงนามและให้สัตยาบรรณ อนุสัญญาของสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาป้องกันคนทุกคนจากการอุ้มหาย ในส่วนของรัฐธรรมนูญเพิ่มการแก้ไข คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกที่จะช่วย check and balance ฟิลิปปีนส์กับอินโดนีเซีย ไม่ปิดกันเงื่อนไข ICCPR

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนโดย ศ.ณรงค์ ใจหาญ ต่อโครงการ “กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ใน พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา” โดย ดร.กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ใน พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ 1/21 4 8/100 เดือน พ.ศ. ถึงวันที่ เดือน เดือน พ.ศ. รวม

เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ เดือน เดือน พ.ศ. รวมขยายเวลา เดือน เดือน วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ ศ.ณรงค์ ใจหาญ

สถานที่ติดต่อ 107 ซอยพชรเกษม 78 แขวง/ตำบล 10/60

โทรศัพท์ 0953650104 โทรสาร พ.ศ. E-mail naronggaiahn@gmail.com

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ 15 เดือน มค พ.ศ. 2563 ได้รับผลการประเมินเมื่อวันที่ เดือน เดือน พ.ศ.

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแนบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้ท่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สกว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน ☐ เป็นไปตามแผน

☐ ล่าช้ากว่าแผน ☐ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☒ บรรลุวัตถุประสงค์ ☐ บรรลุเพียงบางส่วน ☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

1. การอ้างอิงข้อมูลในเอกสารอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

11 และ 12 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

13 และ 14 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

15 และ 16 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

17 และ 18 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

19 และ 20 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

21 และ 22 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

23 และ 24 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

25 และ 26 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

27 และ 28 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

29 และ 30 มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อวิเคราะห์

ข้อ ๓๐ ส่วนใหญ่ ปลัดเอก รองพล และรัฐมนตรี ยาน
 1. พลเอกได้พล รองพล และ ปลัดเอก และ พลเอก
 ปลัดเอก รองพล และ ปลัดเอก และ พลเอก
 พลเอก และ พลเอก และ พลเอก และ พลเอก
 ปลัดเอก และ พลเอก และ พลเอก และ พลเอก

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

1. ข้อมูล การศึกษา การพัฒนา ๓ ข้อ
 ๑. เพื่อให้ ปลัดเอก รองพล และ พลเอก และ พลเอก
 ๒. พลเอก และ พลเอก และ พลเอก และ พลเอก

5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมาก/น้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)

มีแนวโน้ม ใช้ประโยชน์ได้

6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้

ควร จัดพิมพ์ เป็น บทความ หรือ ๕,๐๐๐
 ๕๐ รายงาน หรือ ๕๐/๕๐๐ หรือ ๕,๐๐๐

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ควรทำเพิ่ม ฯลฯ)

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ พอใช้

☐ ไม่ดี

นาย ๕๐๐๐

ผู้ประเมิน

(นาย ๕๐๐๐)

วันที่ ๑๕ เดือน ๓๐ พ.ศ. ๒๕๖๓

ภาคผนวกหมายเลข 6

ภาคผนวกหมายเลข 6

1. กำหนดการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)
2. บันทึกการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)

กำหนดการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)
 วันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม พ.ศ.2563 เวลา 09.00 - 12.30 น ณ ห้องประชุมคาลิส โรงแรมอัลฟาฮัจย์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
09.00 – 09.15 น.	เปิดการประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน SRI13
09.15 – 09.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์
09.35 – 10.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) ผศ.ปิยะ กิจถาวร 2) คุณชยุต จิตมานะ
10.15 – 10.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “พลวัตความเคลื่อนไหวของหลักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” โดย คุณอมรอน ซาเหาะ
10.35 – 11.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) คุณชยุต จิตมานะ 2) อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ 3) ผศ.ปิยะ กิจถาวร
11.15 – 11.35 น.	นำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์และมินดาเนา” โดย อาจารย์สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ
11.35 – 12.15 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) พล.ต.ธีรา แดหว่า 2) คุณชยุต จิตมานะ 3) อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ
12.15 – 12.30 น.	สรุปและปิดการประชุม

สรุปการประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) รอบที่ 2
วันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2563 เวลา 09.00 - 12.30 น. ณ ห้องประชุมคาลิส โรงแรมอัลฟาฮัจย์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ฐวิส	ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 สกสว.
2. รศ.ปิยะ ถาวร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. พล.ต.ธีรา แดหว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด ศูนย์สันติวิธี กอธรม.
4. สว.ชาภิย์ พิทักษ์คุมพล	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
6. คุณชยุต จิตมานะ	สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
7. รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์	นักวิจัย สังกัด คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. อาจารย์สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ	นักวิจัย สังกัด คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. คุณอิมรอน ซาเหาะ	นักวิจัย
10. ผศ.เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์	นักวิจัย สังกัด คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
11. ดร.ياسมิน ชัตตาร์	นักวิจัย สังกัด คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
12. นางสาวพีพร สิทธิ	เจ้าหน้าที่ สกสว.
13. นางสาวสาธิตา พงษ์สว่าง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

โครงการ “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายู มุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่
ชายแดนใต้” โดยคุณอิมรอน ซาเหาะ
ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ
รศ.ปิยะ กิจถาวร

ข้อมูลเยอะมาก แต่ทำอย่างไรที่จะใช้ข้อมูลเหล่านี้อธิบายความหมาย และเชื่อมโยงเพื่อสร้างความ
เข้าใจ

1. คำว่า การเมืองอิสลาม ขออ้างอิงหนังสือ มลายูศึกษา เขียนไว้ว่า การเมืองอิสลามจะมองถึง
ตะวันออกกลาง แต่หนังสือมลายูศึกษาบอกว่าการเมืองอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ได้รุนแรงเช่นนั้น
มันเป็นอิสลามที่กลมกลืน มีการปรับตัวยืดหยุ่น สอดคล้องกับพื้นที่ สามารถประสานประโยชน์อยู่ร่วมกันได้

2. มลายู นักการเมืองมลายูมุสลิม มลายูคือตัวตนของคน ให้เห็นว่าไม่ได้เป็นกบฏ อยากให้เห็น ไม่ใช่พิเศษกว่าใคร แต่เป็นตัวตนของคนๆนั้น ควรมีความเข้าใจเพราะมีหลักฐานชัดเจนว่าความขัดแย้งเกิดจากการปฏิบัติไม่ดีต่อคนมลายู

3. การทำให้เป็นการเมือง คำเป็นวิชาการ เป็นวาทกรรม แต่จริงๆ คือคำว่าประชาธิปไตย จะช่วยเรื่องกรอบคิดและการตีความ

4. คำว่าพลวัต จะต้องอธิบายว่ามีเงื่อนไขปัจจัยอะไรบ้าง การเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร ยกตัวอย่างกรณีหะยีสุหลงไม่ใช่นักการเมือง เป็นนักการศึกษา ที่ร่วมมือกับหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์เพื่อจะหาทางออกจากปัญหาจขต. อาจเรียกว่าเป็นคณะกรรมการศึกษาปัญหาจขต. ในยุคนั้น เป็นคนที่พยายามร่วมมือและสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาล แต่เมื่อบ้านเมืองเปลี่ยนเป็นเผด็จการก็กลายเป็นผู้ถูกกระทำ มีหนังสือเล่มหนึ่งชื่อคือเลือดเนื้อเชื้อไฟ หากมองไปหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ จะเห็นความพยายามของคนในพื้นที่ที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงไปตามการปกครองของบ้านเมือง เพื่อนำไปสู่การต่อรองให้กับวิถีชีวิตของคนมุสลิม การตีความบางอย่างจะนำไปสู่การสร้างวาทกรรมที่นำไปสู่การสูญเสีย

5. หยิบยกเหตุการณ์สำคัญขึ้นมาโดยอธิบายตรงๆ อย่างมีหลักฐาน เช่น กรณีของหะยีสุหลง เมื่อรัฐบาลกลายเป็นเผด็จการเข้ามาเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดผลต่างๆ จะทำให้เราเห็นผลเลวร้ายต่างๆ ในพื้นที่กรณีที่สอง เหตุการณ์ 2518 น่าจะถูกหยิบขึ้นมาเพราะจะทำให้เห็นพลวัตบางอย่าง เพราะมีคำอธิบายบางอย่าง ในปี 2547 ก็เป็นประชาธิปไตย แต่ก็มีกำปั้นทุบดิน ดากใบ กรือเซะ เราน่าจะเห็นรูปแบบอะไรในพลวัตเหล่านี้ ต่อมาเมื่อเรื่องประชามติที่มีคนศึกษาไว้ในปี 2550 และในปี 2560 เงื่อนไขตรงนั้นถ้าดูในเอกสารบอกว่าชาวบ้านไม่รับรัฐธรรมนูญ แต่อยู่ในพื้นที่ได้ยินว่าอาจเป็นบางส่วน สิ่งที่ชาวบ้านต่อต้านสุดคือการยุบเลิกโรงเรียนสอนศาสนา มีการอธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับศาสนาพุทธ เช่นการผลักดันศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ

6. การเลือกตั้ง 2562 พลวัตอันหนึ่งที่สำคัญคือบทบาทของคนรุ่นใหม่ หรือพรรคการเมืองใหม่แต่มีวิธีคิดแบบเก่า คิดว่าไม่เคยเปลี่ยน เงินยังคงเป็นปัจจัยหลัก อันหนึ่งที่ละเอียดไม่ได้คือมีข้อต่อรองบางอย่าง การรวมตัวของนักการเมืองไม่ได้เพื่อผลประโยชน์ การได้เป็นรัฐมนตรีเพื่อนำไปสู่อะไรบางอย่างเช่น แก้ปัญหาเรื่องอัญญาป แก้ปัญหาเรื่องถ้ำรูปบุตรประชาชน การยอมรับตัวตนของคนมลายู ซึ่งเป็นปัญหาเก่ามาก แต่ก็ไม่เคยได้รับการแก้ไข หรือการยอมรับแล้วปฏิบัติให้ชัดเจน ข้อมูลที่ไปสัมภาษณ์กลุ่มขบวนการนำสนใจ

7. นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดกลุ่มว่าแต่ละยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะอะไร เพื่อยกระดับคำอธิบาย เช่นการรวมกลุ่มการเมืองไม่ใช่เพราะตำแหน่ง แต่เพื่อต่อรองอะไรให้กับประชาชน ในเรื่องตัวตนชาติพันธุ์ แต่ในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันต้องพูดถึงการต่อรองเรื่องพื้นฐาน เช่น ความยากจน ความยากไร้ โดยสรุปคือ ข้อมูลยังกระจาย ควรจะจัดกลุ่ม แยกแยะ วิเคราะห์แบบแผน ว่าอะไรเหมือนต่าง อะไรที่เหมือนเดิม อะไรที่ต่าง ต่างด้วยเงื่อนไขอะไร สิ่งที่น่าสนใจคือนักการเมืองระดับท้องถิ่น

คุณชยุต จิตมานะ

ประโยชน์ของงานนี้สำหรับผู้ปฏิบัติ มี 3 เรื่อง

1. สามารถนำไปพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล และคนทำงานด้านสันติภาพได้มากขึ้น
ในประเด็นว่าเปลี่ยนแปลงวิธีการต่อสู้ คนที่ใช้และไม่ใช้อาวุธให้เห็นการต่อสู้ทั้งในระบบ และในพื้นที่ทาง
การเมือง

2. ถ้าหากอธิบายดี ๆ จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ที่ทำการต่อสู้ ให้เรียนรู้ว่าพื้นที่ทางการเมืองใน
ระบบ ก็สามารถทำให้บรรลุความประสงค์ได้

3. ขบวนการต่อสู้ในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเรียนรู้ทางเลือกที่จะมาสู่พื้นที่การเมือง ไม่ว่าจะในระบบ
และนอกระบบ ในรูปแบบภาคประชาสังคม

การทำให้งานวิจัยนี้ไปสู่การปฏิบัติได้จริงเห็นว่ามีสิ่งสำคัญ 3 เรื่อง

1. รัฐบาลและคณะผู้ค้ำชูฝ่ายรัฐบาล ต้องมีกลไกการลดความหวาดระแวง ต้องเปิดวิถีทางการเมือง
ในฐานะวิถีทางหนึ่งในการพูดคุยสันติภาพของรัฐบาล

2. เพื่องานวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยอาจมีรูปแบบการถ่ายทอดให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งส่วนภาครัฐ
และขบวนการให้รู้สึกว่ามีแรงบันดาลใจให้เลือกวิถีทางนี้ โดยดูตัวอย่างจากนักการเมืองในอดีต แต่ก็มีคำถาม
ว่าขบวนการที่ต่อสู้ในปัจจุบันเห็นด้วยกับนักการเมืองในระบบหรือเปล่า

3. ภาคประชาสังคมและภาควิชาการทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่อาจร่วมกันรณรงค์ให้ทุกฝ่ายหมายถึง
รัฐบาลและขบวนการเปิดพื้นที่ทางการเมืองเพื่อให้มีข้อเสนอ สร้าง platform อะไรบางอย่าง และถ้าหากจะให้
เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสันติภาพจริง ๆ ก็ต้องมีข้อเสนอว่ารูปแบบพื้นที่ทางการเมืองทั้งในและนอก
ระบบแบบไหนที่ขบวนการจะใช้เป็นทางเลือกในการต่อสู้ทางการเมืองได้

อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ

ข้อมูลสัมภาษณ์ดี สัมภาษณ์เยอะ จากรายชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ก็ครอบคลุม

1. สมมติฐานงานวิจัย ดูเรื่องพลวัตพูดถึง 3 ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์
เยอะ เห็นด้วยกับบอ.ปิยะ จะต้อง conceptualize การเมืองหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ว่าทิศทางทาง
การเมืองในพื้นที่เป็นอย่างไร การบอกว่าเหยียสุหลงเป็นนักการเมืองหรือไม่อย่างไร นิยามตัวเองอย่างไร ข้อ
เรียกร้องเป็นข้อเรียกร้องทางการเมืองแต่ตำแหน่งเป็นนักการศาสนา

2. หลัง 2547 การเมืองในภาคใต้ใน 3 จชต มีความรุนแรงมาเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะ 2548 ทำให้
กลุ่มวาทะห์พ่ายแพ้อย่างราบคาบ เกิดนักการเมืองที่ไม่เป็นที่รู้จักเลย โดยพรรคประชาธิปัตย์ ผู้วิจัยยังไม่ได้
อธิบายมากกว่าความรุนแรงส่งผลอย่างไรต่อนักการเมือง ความรุนแรงย่อมมีผลต่อการโหวตของประชาชน ถ้า
ผู้วิจัยช่วยเติมเรื่องความรุนแรงและทำให้เห็นว่าส่งผลอย่างไร ในบทที่ 3 ถ้าอธิบายเรื่องนี้เพิ่มจะดี

3. บทที่ 4 พ.ศ. 2547 – 2561 ก่อนช่วงมีการเลือกตั้ง 2562 เป็นส่วนสำคัญ ซึ่งให้เห็นว่ามีการ
รัฐประหาร 2 ครั้งเป็นความไม่ต่อเนื่องทางด้านนโยบาย และมีกลุ่มนักการเมืองที่มีพรรคใหม่ๆ เกิดขึ้น ถ้า
ชี้ให้เห็นว่าเหตุการณ์เคลื่อนย้ายกลุ่มนักการเมืองมลายูกับกลุ่มทุน จะเห็นการแตกของวาทะห์ไปมาตุภูมิ เพื่อน
ไทยบ้าง อาจต้องสร้างคำอธิบาย

4. บทที่ 5 พ.ศ.2562 ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับพรรคประชาชาติ สังเกตว่าการกลับมารวมตัวอีกครั้งของกลุ่มวาระที่ 1 ในชื่อพรรคใหม่ ไม่ใช่เงื่อนไขของการรวมเพื่อทุน แต่เป็นเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ การเกิดขึ้นของพรรคประชาชาติเป็นบรรยากาศทางการเมือง ควรสร้างข้อถกเถียงว่าทางใดเลือกพรรคการเมืองและคน คนมักเข้าใจว่าคนจนขาดเลือกบุคคลมากกว่าเลือกพรรค

5. ทฤษฎีที่ใช้ 2 ทฤษฎีเรื่องพฤติกรรม กับอิสลามการเมือง ใช้อิสลามการเมืองได้หรือเปล่า ไม่เห็นด้วย เก็บข้อมูลมาเยอะ แต่พอใช้อิสลามการเมืองอาจไม่เห็น เสนอให้ใช้แนวคิดฮาบีทส์ ของ Pierre Bourdieu อีกแนวคิดคือพฤติกรรมทางการเมือง ลองสรุปมาเลย 7 ข้อว่าคน จชต มีพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไร

6. สัมภาษณ์คนเยอะมาก ในส่วนที่เอามาใส่เครื่องหมายคำพูด อาจต้องเลือกคำสัมภาษณ์มาตอบวัตถุประสงค์ให้มากกว่านี้

7. งานนี้พูดถึงทุนและพลวัตทุนทางการเมืองในพื้นที่น้อยเกินไป ไม่เห็นทุนท้องถิ่นและทุนจากข้างนอกที่เข้ามามีบทบาทในการเมืองอย่างไร

โครงการ “การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืน สู้สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์ และมินดาเนา” โดยอาจารย์สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ

อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ

1. นำยีนดีที่สกว.สนับสนุนงบประมาณการทำวิจัยเรื่องนี้

2. การยกกรณี 3 ประเทศ ทำไมถึงเป็น 3 ประเทศนี้ จริงๆแล้วจากการทบทวนจะเห็นว่าหลายที่ที่ประสบความสำเร็จ เช่น โคลัมเบีย ถ้าบทที่หนึ่งทำให้เห็นว่า DDR มีทั่วโลก และทำไมจึงเลือก 3 ประเทศนี้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าทำไมเลือกเปรียบเทียบ 3 พื้นที่ที่มากับไทย

3. การทบทวนวรรณกรรม อาจพูดถึงเรื่องความสำเร็จของ 66/23 หน้าตาเป็นอย่างไร ทำให้ทหารไทย ณ สมัยนั้นทำให้หลายประเทศเข้ามาเรียนรู้ น่าจะลองเข้าไปดูว่าบริบทแบบไหน ไม่ใช่ว่าไม่เคยเกิดขึ้นในเมืองไทย ยังคงมีการจ่ายเงินชดเชยอยู่โดยเป็นวาระในการประชุมสภา ช่วยสรุปว่าทบทวนวรรณกรรมจาก 3 ประเทศเหมือนหรือต่างกันอย่างไร มีบริบทอะไรที่คล้ายและต่างจากสังคมไทย ความเป็นประชาธิปไตย ไม่ประชาธิปไตย

4. บทที่ 2 DDR ควรใช้ช่วงที่มีความรุนแรง หรือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสันติภาพ คำถามคือต้องใช้ DDR ทั้งสามอย่างเลยไหม หรือใช้อย่างใดอย่างหนึ่งก่อนได้ไหม เช่นปลดอาวุธเป็นเรื่องยาก แต่ใช้การกลับคืนสู่สังคมเป็นหลักก่อนดีกว่าหรือไม่ เช่นคนที่ไม่ได้มีความผิด แต่ตกในสภาวะแบบนี้กลับมาได้ไหม มีองค์กรอะไรต้องเข้ามาช่วย ในสภาวะแบบนี้ จะทำอะไรได้ก่อนใน DDR

5. ข้อมูล 3 ประเทศให้นำหนักกับประวัติศาสตร์เยอะมาก ย้อนไปไกลมาก น่าจะเข้าประเด็นเลยจะดีกว่า เข้าสู่ประเด็นของ DDR แต่ละประเทศไปเลย

6. ภาษา เวลาอ่านยังงงๆ การสัมภาษณ์นักวิชาการ อาจใช้นามสมมติ บอกว่าหญิงหรือชาย คนอ่านจะได้เข้าใจว่าเป็นคำพูดของใคร

7. ทำ chart ฎหมายให้เห็น เส้นทางควรเป็นอย่างไร ใครต้องมีอำนาจในการจัดการเรื่องนี้

8. ยังไม่เห็นว่ามี DDR มีผู้เล่นหน้าตาแบบไหนบ้าง ทั่วโลกคนที่ทำคือธนาคารโลก ทำให้เห็นองค์ประกอบองค์กรระหว่างประเทศ ภายในประเทศเป็นอย่างไร

พล.ต.ธิดา แดหวา

ในฐานะผู้ปฏิบัติ ได้เรียนรู้จากงานวิจัยมากกว่าที่เห็นของจริง ที่ผ่านมาการทำงานใช้หลักการให้อภัย ให้โอกาสให้อนาคต โดยไม่ได้อยู่บนหลักวิชาการ เมื่อได้อ่านงานนี้แล้วรู้สึกว่ามีนักวิจัย วิจัยที่คนทำงานอยากได้ DDR อันดับแรกเป็นเรื่องความจริงใจต่อกันในการสร้างสันติสุข หากไปขยายเพิ่มเติมประสบการณ์จะสมบูรณ์มากขึ้น ขณะที่ฝ่ายปฏิบัติต้องการงานวิจัยมารับรอง ในส่วนของความเห็นเรื่องพาดคนกลับบ้าน ว่าเป็นการทลายองค์กร แต่เป้าหมายคือทำลายการต่อสู้ด้วยการใช้กำลัง เมื่อก่อนถูกบังคับให้มาคุย ทำให้ข้อเสนอบนโต๊ะรับไม่ได้ แต่ตอนนี้เป็นการเชิญชวนมาคุย

คุณชยุต จิตมานะ

ดีใจที่มีเอกสารทางวิชาการที่รองรับการปฏิบัติงานของรัฐบาล เนื่องจากเรามีกระบวนการพูดคุยสันติภาพแล้ว จึงอยากมีข้อต่อในการรองรับการทำงานคือมีเรื่องของการพาดคนกลับบ้าน คิดว่าทางหน่วยงานรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการพาดคนกลับบ้าน หน่วยงานเจ้าหน้าที่รัฐเองได้รับผลสะท้อนจากขบวนการ และหน่วยงานความมั่นคง งานวิจัยนี้จะเป็นข้อเสนอแนะที่ดีและเป็นกลไกรองรับการพูดคุยกับรัฐบาล

สกว.ต้องสื่อสารไปยังรัฐบาลต่อรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจรับผิดชอบในส่วนนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะกับทางทัพภาค 4 ปัญหาภาคใต้เป็นเรื่องความรู้สึก ควรทำให้เห็นว่าบทใหม่ของการพาดคนกลับบ้านมาจากโต๊ะพูดคุย

รศ.ปิยะ กิจถาวร

อยากให้พิจารณาข้อเสนอเรื่อง 66/23 หลังจากนั้นมีการประกาศการเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย หลังจากนั้นมีส่วนนำไปสู่การต่อสู้ขึ้นมา

โครงการ “บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดยรศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์

รศ.ปิยะ กิจถาวร

งานวิจัยนี้มีข้อมูลที่มีคุณค่าเยอะมาก มีข้อมูล 12 ชุมชน แต่ในส่วนของบทที่ 5 และบทที่ 6 อยากจะให้การนำเสนอไปสู่การตีความและขยายผลเชิงบวก โดยมีฐานจากข้อมูลเรื่องราวต่างๆ จากการสัมภาษณ์ จะได้ว่าชาวบ้านให้ความหมายสิ่งนั้นอย่างไร ร่วมกับมุมมองทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา เพื่อช่วยอธิบายและแก้ปัญหาสถานการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีพลวัตตลอดเวลา บริบทหนึ่งเช่นพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเคารพมากแต่เมื่อมาอยู่ที่ รร.อนุบาลปัตตานี ท่านกลายเป็นผู้ชายไปเลย ตรงนี้ต้องการคำอธิบาย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอ 7 ข้อคือ

1. บทที่ 5 จัดข้อมูล จัดกลุ่ม ทั้ง 12 ชุมชนมีอะไรที่เหมือนต่าง มีเงื่อนไขอะไร เช่น สัดส่วนประชากร คนนับถือพุทธ อิสลาม และมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อย่างไร

2. เรื่องของสังคมและวัฒนธรรม พื้นที่ บรรพบุรุษร่วม ความทรงจำร่วม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งสำคัญ คนนอกไม่มีทางรู้ เช่นไทยพุทธเมื่อคลอดลูกมาไปให้อหุ้หม่ามให้พร ตั้งชื่อ

3. เงื่อนไขต่อบทบาทของผู้ศาสนา เช่น ภาษาเป็นเรื่องสำคัญ พูดได้ทั้งภาษาไทยถิ่น มลายูถิ่น เพราะมีประวัติศาสตร์และบรรพบุรุษร่วม

4. ความเป็นคนพื้นที่ ผู้นำศาสนาเมื่อเป็นคนในพื้นที่ ความโกรธ เกลียด ไม่เข้าใจ แต่เมื่อเป็นคนในพื้นที่พร้อมจะทำความเข้าใจและหาวิธีที่จะอยู่ร่วม บางพื้นที่ขยับไม่ออก เช่นสายบุรี เชิญไปประชุมบอกไม่ไป

5. วิธีคิด เช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นำเด็กไปชุมนุมประท้วง แต่พอจะถูกปลด คนที่ไปช่วยคลี่คลายคือ พระ พระบอกอย่าไปทำ อย่าไปปลดเขา ข้อมูลเหล่านี้สำคัญมาก วิธีคิดบางอย่างเช่นที่สัมภาษณ์เจ้าคณะ นราธิวาส การเปิดกว้าง ความเมตตา พูดจริงทำจริง บทบาทผู้นำทั้งเชิงปัจเจก สังคมเช่นที่บอกว่าไม่ใช่พระ แต่เป็นเพื่อนมนุษย์ มีความเมตตาที่จะช่วยเหลือเกื้อกัน แม้กระทั่งฝ่ายมุสลิมเช่นกัน

6. แนวทางในการส่งเสริม แนวทางเหล่านี้อยากให้ฐานข้อมูลมานำเสนอ

7. กรณีหลายอย่างน่าสนใจมาก เช่น ตากใบ เช่นจะปลดผู้ช่วยหมู่บ้านแล้วพระบอกไม่ให้ปลด วิเคราะห์ให้เห็นว่าบริบทเงื่อนไขอะไรที่สำคัญที่เป็นพระกับผู้นำท้องถิ่น ที่โคกโก ที่พระถูกยิง น่าจะดู ความหมายของชุมชนในบริบทนั้นๆ จะทำให้เห็นอะไรบางอย่าง เช่นคนที่สุโขทัยให้ความหมายอย่าง ที่ร้อยเอ็ดให้ความหมายอีกอย่าง เรียบเรียงและวิเคราะห์ทำให้เห็นอะไรบางอย่างภายใต้เงื่อนไขอะไร เรื่องทรายขาว มีนัยยะการเคารพซึ่งกันและกัน พระไปช่วยสร้างมัสยิด ไปแจกของ เป็นความเมตตา ระหว่างเพื่อนมนุษย์ ประเพณีร่วมของทุกศาสนา และเรื่องอนุบาลปัตตานี เปรียบเทียบกับโรงเรียนนราธิวาส มีคำอธิบายที่ต่างกัน ไม่มีผิดและถูก แต่อยากให้บอกว่าอยู่ภายใต้เงื่อนไขและบริบทอย่างไร ขึ้นอยู่กับความหมายและคำอธิบายของผู้นำศาสนา มี 3 ชุมชน นราธิวาส สายบุรี และรามัญ บทบาทผู้นำอาจไม่เด่นชัด สายบุรีแข็งตัวแห้งแล้ง ถ้าดึงออกมาให้เห็นจะช่วยนำไปสู่ข้อเสนอแนะ

อันหนึ่งที่เห็นคือ ไม่ว่าพุทธหรือมุสลิมต่างก็ไม่เชื่อในเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยเพราะการกระทำเช่นทำเพื่อให้ได้ผลงาน เพราะฉะนั้นเราจะได้ข้อสรุป ข้อเสนอออกมาช่วยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

สว.ชาภิย์ พิทักษ์คัมพล

เวลางานวิจัยมีข้อสรุปบทบาทผู้นำ เช่นความเมตตา กรุณา อาจารย์เขียนมันเป็นเรื่อง subjective หรือ subjectivity ของคนที่เป็นผู้นำ เมื่อเป็นอย่างนี้ทำให้เวลาเขียนงานทำให้รู้สึกว้า บริบทหายไป ในการหล่อหลอมผู้นำให้เป็นคนที่มีเมตตา กรุณา ปรานี อย่างไร

การถือเอานโยบายพหุวัฒนธรรมโดยเวลาพูดถึงผู้นำ และโยงถึงสัดส่วนประชากร สิ่งที่ต้องพิจารณา คือในชุมชนหนึ่งอาจมีสัดส่วนประชากรพุทธมากกว่า แต่เมื่อในบริบทของอำเภอสัดส่วนประชากรอาจจะต่างไป เช่น ชุมชนน้ำขาว แนนอนสัดส่วนประชากรทั้ง 3 จศต.มุสลิมมีมาก การที่เขาต้องโน้มเอียงและนำแนวทางต่างๆ มาใช้เราอ่านว่าเป็น survival strategy ได้หรือไม่ ในบริบทที่สถานการณ์เป็นแบบนี้จะต้องเห็นวิธีการที่

จะอยู่รอดภายใต้บริบทความขัดแย้งรุนแรง ดังนั้นสิ่งนี้เป็น survival strategy ของคนกลุ่มน้อยในพื้นที่หรือเปล่า

สิ่งที่ยังเห็นไม่ชัดคือ เราเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐพยายามจะเอาพหุวัฒนธรรมมาเป็นหัวใจหลัก เช่นที่ชุมชนปาลูกสาโมะ ถูกทำลายด้วยความรุนแรง เรายังไม่ได้กลับไปดูว่ามีปัญหาอะไร แต่เชื่อว่าความไว้วางใจมีปัญหาแน่ๆ เพราะว่าความรุนแรงเป็นภาพใหญ่ ทำให้เราตั้งคำถามว่ารัฐมีความพยายามที่ผลักดันให้กลับไปสู่สภาพเดิม กลายเป็นบีบบังคับ ให้เขารู้สึกว่าเป็นนโยบายที่ต้องทำ เพราะไม่อย่างนั้นก็จะมีปัญหากับเจ้าหน้าที่รัฐ คำถามคือเขาอยากทำสิ่งนี้ไหม ถ้าปล่อยเขาอาจไม่ทำ หลายชุมชนรู้สึกว่าการอยู่ดีกว่าหลังจากความรุนแรงเกิด

สิ่งที่งานวิจัยพูดในบทสรุปผู้นำ เช่นข้อที่ 5 ในหน้าที่ 4 เขียนว่าความคิดของผู้นำพุทธเปลี่ยนซ้ำว่าผู้นำมุสลิม ไม่มีคำอธิบายว่าทำไมเปลี่ยนซ้ำ เมื่อมาดูหน้าที่ 5 เรื่องสมบัติชุมชน มีคำถามเยอะมาก เมื่อสมบัติชุมชนกลายเป็นพื้นที่สาธารณะ สมบัติชุมชนมีอะไรบ้าง เป็นสิ่งที่จับต้องได้และไม่ได้ จึงเริ่มพรวดพราด เป็นพื้นที่สาธารณะอย่างไร พื้นที่เมืองที่รัฐขยายขอบเขตเข้ามา คืออะไร พื้นที่เมืองที่รัฐขยับเข้ามาสร้างพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่สาธารณะ คำถามคือพื้นที่เมืองเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่แล้วไม่ใช่หรือ

เรื่อง social stratification อ่านแล้วไม่ชัดเจนว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่แล้ว หรือเพิ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ อีกอันคือเรื่องการเปรียบเทียบในหน้าที่ 9 สถานะของวัดและมัสยิด วัดในมหานิกาย และธรรมยุติก แต่เมื่อพูดถึงมุสลิมกลับพูดถึงขนาดนิกาย แต่ไม่พูดถึงสายใหม่ สายเก่า ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ผิดฝาผิดตัว เกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการศึกษาคืออะไร มีสมมติฐานบางอย่างแล้วไปหาข้อมูลมาสนับสนุนสมมติฐานนั้นหรือไม่ เช่นเลือกพื้นที่ความรุนแรงสูง ความรุนแรงต่ำ และพื้นที่เมือง โดยมีพื้นที่ชนบทด้วย เชื่อว่าการเลือกพื้นที่มีนัยยะต่อการศึกษานั่นเอง แต่ไม่มีคำอธิบาย

บางครั้งอาจเป็นเรื่องการเขียน เมื่ออ่านจึงไม่ชัดว่าสิ่งที่ได้จากงานศึกษาวิจัยทำให้เห็นอะไร ในแง่ของบทบาทผู้นำ และท้ายที่สุดคิดว่างานวิจัยนี้มีนัยยะของการเอาไปใช้ คำถามคือถ้าเป็นผู้ที่เป็นหน่วยงานที่ต้องนำงานวิจัยไปใช้จะนำเอาอะไรไปใช้ได้บ้าง นอกเหนือจากการตั้งสถาบันผู้นำ ซึ่งสถาบันพวกนี้มีอยู่แล้ว คำถามคือถ้าเป็นผู้นำงานวิจัยนี้ไปสู่ภาคนโยบายควรได้อะไรจากงานวิจัยนี้

คุณชยต์ จิตมานะ

พหุวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญกับจชต. ที่ค่อนข้างมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในหลายกลุ่ม กลุ่มต่อต้านมองว่าเป็นการลดความเข้มข้นของอัตลักษณ์ เพื่อไม่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง กลุ่มที่สนับสนุนมองเป็นโอกาสในการเรียกร้องสิทธิ ช่วงปีสองปีนี่กลายเป็นวาทกรรมที่ใช้ในการต่อสู้กันไปแล้ว เป็นเรื่องที่ดีที่ทำวิจัยนี้ออกมา มีการเก็บตัวอย่างรายละเอียด มีการสัมภาษณ์ หลายเรื่องเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องได้เห็น

เพื่อให้งานวิจัยนี้เกิดผลอย่างจริงจัง ทางสทสว. และนักวิจัยจะต้องมีแนวทางในการถ่ายทอดนโยบาย ซึ่งช่วงนี้เป็นโอกาสที่ดี เนื่องจากสมช.กำลังทำร่างนโยบาย ส่วนผู้ปฏิบัติและกอรมน. จะต้องเข้าใจความละเอียดอ่อน เพราะผู้ปฏิบัติมักคิดเรื่องการปฏิบัติงานให้บรรลุผล ซึ่งจริงๆ ต้องออกแบบมากขึ้น ถ้า

อยากให้งานบรรลุผลที่แตกต่างไป ประกอบกับงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ หากจะให้ผู้ปฏิบัติงานอาจต้องย่อคำเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ข้าราชการได้เข้าใจ

นโยบายพหุวัฒนธรรมเองยังไม่มีกรอบทบทวนอย่างจริงจัง

ผศ.ดร.แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง

คำว่าพหุวัฒนธรรมยังคงอยู่ในแผนความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานนี้บอกให้เห็นปัญหาของนโยบายพหุวัฒนธรรมหลายส่วน แต่สอดแทรกไปในเนื้อหา ไม่ได้ถูกดึงออกมาให้เห็นชัดเจน ถ้าทำให้ชัดเจนจะมีประโยชน์ต่อนโยบาย ทำให้เห็นถึงข้อไม่ควร

รศ.ปิยะ กิจถาวร

จุดนี้น่าสนใจมาก งานนี้ทำให้เห็นเงื่อนไขที่เป็นจริง จะทำให้ไม่หลงทิศหลงทาง

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนโดย ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ต่อ โครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์

1. งานวิจัยนี้มีเป้าหมายที่จะแสวงหา “แนวทางส่งเสริมผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับ ชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” (วัตถุประสงค์ข้อ ๔) โดยจะศึกษาอิทธิพลทางความคิด บทบาท และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้นำศาสนา เพื่อที่จะ “ยกระดับความเข้าใจ” ไปสู่การสร้างแนวทาง แน่ใจว่าจะต้องวิจัยให้ได้ผลชัดเจนก่อนจึงจะมี “แนวทาง...” ได้
2. การศึกษาถึงอิทธิพลทางความคิด บทบาท และเงื่อนไขจะศึกษาในชุมชนที่แตกต่างกันสามลักษณะคือ ชุมชนที่ไม่มีความรุนแรง ชุมชนที่มีความรุนแรง และชุมชนเมือง
3. แต่การวิจัย “ อิทธิพล บทบาท ”ที่ต้องวางอยู่บนเงื่อนไขกลับเน้นอยู่ที่ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กับบุคลิกของผู้นำศาสนา (และเน้นเฉพาะพุทธมากกว่า) ซึ่งทำให้ไม่ได้คำตอบมากไปกว่าชุมชนนี้มีความเป็นมาร่วมกันแน่นหนาแล้วและความแน่นหนาทำให้ “ มลายู ”สามารถเชื่อ “ ผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ”ของชุมชนได้ และบุคลิกเป็น “ นักเลง ” “ มีเครือข่าย ” ซึ่งหากอธิบายในระนาบนี้ก็ไม่สามารถเชื่อมต่อไปยังเรื่อง/ประเด็นอื่นๆ ได้ เช่น ประเด็นเรื่อง Mobilization ซึ่งน่าจะทำให้เป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมได้มากกว่าแค่การเคลื่อนย้ายถิ่นของไทยพุทธ หรือ การเลื่อนชนชั้นของมุสลิมและทำให้มุสลิมกระหายความสำเร็จมากไป (ประเด็นนี้ ไม่ต่างกันระหว่างไทยพุทธ มุสลิม และการเขียนเน้นเพียงมุสลิมนั้นไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง)
4. เงื่อนไขที่สำคัญ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้น และในพื้นที่ที่มีการแตกตัวทางชนชั้นสูงจะมีการใช้ความรุนแรงมากกว่า ชุมชนเก่าที่ไม่ค่อยมีความรุนแรงก็จะมีความเสมอภาคระหว่างคนในชุมชนมากกว่า และการแตกตัวทางชนชั้นเอื้อให้เกิดการขยายอิทธิพลของนิกายใหม่ (ซึ่งในงานชิ้นนี้ไม่ได้พูดถึงเลยว่าผู้นำนิกายใหม่มีอิทธิพลอย่างไร)

5. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้นและการแตกกระจาย (Fragmented) ของสังคม เช่น สังคมเขตเมือง ก็จะทำให้รอยแยกระหว่างคนมีสูงขึ้นไป และความขัดแย้งทางความคิดของผู้นำศาสนาก็จะมีสูงมากตามไปด้วย ตรงนี้คือประเด็นในงานวิจัยที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงจาก “สมบัติชุมชน” มาสู่ “สมบัติสาธารณะ” ซึ่งไม่มีชุมชนอีกต่อไป
6. การทำความเข้าใจ “อิทธิพล บทบาท และเงื่อนไข” จึงจำเป็นที่จะต้องแยกให้เห็นถึงสถานะของแต่ละชุมชนและต้องทำให้เห็นว่าความคลี่คลายทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งแห่งที่ของผู้คนอย่างไร
7. ที่น่าสนใจมากในงานชิ้นนี้ การศึกษาแต่ละชุมชนของงานนี้ น่าจะขยายทำเป็น “ประวัติศาสตร์ชุมชน” และศึกษาให้ละเอียดของความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ที่เป็น “ประวัติศาสตร์ของประชาชน” A People History ซึ่งจะทำให้มองเห็นและเข้าใจถึงโครงเง้าของแต่ละกลุ่มที่ได้ถักสานความสัมพันธ์กันมาเนิ่นนานแล้วและกำลังถูก “รัฐ / ความเชื่อใหม่” มาทำลายสายสัมพันธ์ดังกล่าว
8. “ประวัติศาสตร์ชุมชน” จะเน้นให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของระบบทรัพย์สิน ที่เดิมมีสืบบอบบารวมกันได้แก่ สมบัติชุมชน สมบัติของรัฐ สมบัติของปัจเจกชน และพื้นที่ว่างเปล่า แต่ต่อมารัฐและปัจเจกชนขยายระบอบของทั้งสองกินเข้ามาในส่วนของชุมชน และครอบครองที่ว่างเปล่า ก่อให้เกิดความยากจนในหลายกลุ่มชน ทางออกในการศึกษาประวัติศาสตร์รูปลักษณะนี้ ก็คือ รื้อฟื้นสมบัติชุมชนกลับมา
9. งานมีข้อมูลที่น่าสนใจมาก ขอให้ลองปรับกรอบการอธิบายเพื่อที่จะทำให้มีพลังมากกว่าเดิม

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนโดย ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ต่อ โครงการวิจัยเรื่อง “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักรบการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” โดย คุณ อิมรอน ชาเหาะ

1. ขอให้เขียนถึงความสัมพันธ์ของนักรบการเมืองกับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยที่ต้องทำให้ชัดเจนว่า เขตหนึ่งของทุกจังหวัดเป็นพื้นที่ “เมือง” ซึ่งมีคนไทยพุทธอยู่เป็นสัดส่วนที่มากกว่าชนบท การหาเสียงและการได้รับการเลือกตั้งย่อมแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ และเป็นพื้นที่ที่ “อนาคตใหม่” ได้รับเสียงมากขึ้น ขณะเดียวกัน น่าจะทำให้เห็นพลวัตในพื้นที่ที่มีความรุนแรงในช่วงหลัง ๒๕๔๗ ว่ามีความเปลี่ยนแปลงอะไรหรือไม่ (ประชาชาติ ได้มาก)
2. การทำให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่กับการลงคะแนน (ที่แปรเปลี่ยน) จะทำให้เห็นได้ว่าพลัง/การรับรู้ร่วมกันของผู้ออกเสียงเป็นตัวกำหนดนักรบการเมือง ไม่อยากให้ออกมาให้นักรบการเมืองเป็น “ผู้กระทำ” actor เพียงกลุ่มเดียว การเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้ง ไม่ใช่แค่การเมืองหน้าเก่าไม่เปลี่ยน พวกเขาเก่าได้ก็เพราะปรับเปลี่ยนไปตามพลังของผู้ออกเสียง (ไม่อย่างนั้น ก็คงไม่ขยับมาเกาะกลุ่มวาทะห์ พรรค ประชาชาติ) การมองว่าการปรับตัวมีสี่ประการ การรวมกลุ่มเพื่อต่อรอง การเปลี่ยนพรรคการเมือง

การก่อตั้งพรรคการเมือง การกำหนดประเด็นร่วม....จึงเป็นการมองแบบเน้นพฤติกรรมนักการเมืองเท่านั้น

3. การทำให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่ให้ละเอียด และมองอย่างเป็นประวัติศาสตร์ว่าในแต่ละช่วงเวลา คนในพื้นที่/ชาวบ้านทั่วไปก็มีความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับรัฐที่มากขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ก่อการในหลายมิติ ฯลฯ ก็จะทำให้เห็นพลวัตของนักการเมือง ที่เป็น “ผู้กระทำ” ในโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลง (Structuration)
4. ข้อเสนอแนะท้ายเล่มกับการพิสูจน์ในตัวเล่มทั้งหมดไม่สอดคล้องกัน ไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน เป็นการคิดข้อเสนอแนะจากความคิด/ความรู้สึกของทีมผู้วิจัยเองซึ่งลอยออกจากงานวิจัย ควรปรับแก้หากจะคิดตามข้อเสนอแนะ โดยแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่
 - นักการเมืองต้องทำงานกับประชาชน/พัฒนาการรับข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ ซึ่งประเด็นนี้จะปรับแก้ได้ก็ต้องทำความเข้าใจในข้อ ๑ ๒ ๓ ข้างต้น นักการเมืองทำงานอยู่แต่อาจจะเป็นฐานของกลุ่มคนในพื้นที่ที่ต่างกัน
 - นักการเมืองทั้งหมดต้องสร้างวาระร่วมทางการเมือง ประเด็นนี้จะให้ว่าแนวโน้มเกิดขึ้น การทำให้พรรคก็มีคะแนนเสียงมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกร่วมกันทางการเมืองของคนในพื้นที่
 - นักการเมืองต้องเปิดกว้างให้คนรุ่นใหม่ขึ้น ประเด็นนี้ไม่สำคัญ เพราะหากคนรุ่นใหม่/พรรคใหม่เสนออะไรที่ตรงกับความรู้สึกร่วมของคนในพื้นที่ ก็มีสิทธิที่จะชนะ

ข้อเสนอต่อหน่วยราชการ

- ในงานวิจัยไม่ได้พูดถึงบทบาทของหน่วยราชการเลย ดังนั้น หากจะมีประเด็นที่ก็ต้องศึกษาว่าหน่วยราชการในพื้นที่มีบทบาทอย่างไร เกื้อหนุนนักการเมืองกลุ่มใดอย่างไร

ข้อเสนอต่อกลุ่มผู้ต่อสู้

- มีน้อยมากในงานวิจัย หากจะเห็นว่ากลุ่มผู้ต่อสู้ควรจะหันมาองแนวทางรัฐสภา ก็ต้องศึกษาว่ากลุ่มผู้ต่อสู้มีบทบาททางการนำเสนอการเลือกตั้งอย่างไร

ปัญหาหลักในการวิจัย ก็คือ การมองไม่เห็นว่พลวัตนักการเมืองนั้นสัมพันธ์กับพลวัตของสังคมเศรษฐกิจการเมืองทั้งหมด (โดยเฉพาะหลัง ๒๕๔๗)

ทางออกในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ คือ

1. ทำให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่อย่างเป็นประวัติศาสตร์ เพื่อทำให้เห็นว่าการเลือกตั้งที่เปลี่ยนตัวผู้สมัคร/เปลี่ยนพรรคผู้สมัครนั้น สัมพันธ์กับความรู้สึกร่วมของคนในแต่ละพื้นที่ (เอาเท่าที่ทำได้)
2. ทำให้เห็น “ความหลากหลาย” ของผลการเลือกตั้ง (อนาคตใหม่ไม่ได้รับเลือก แต่คะแนนสูง) แสดงให้เห็นว่ามีความพยายามที่จะแสวงหาแนวทางใหม่ทางการเมืองเพื่อแก้ไข “ปัญหา” ซึ่งก็แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มที่เขียนมาทั้งหมด ก็ขอให้แก้เท่าที่ทำได้ในเวลาจำกัด

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนโดย ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ต่อโครงการวิจัย “การศึกษา
กลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่าน
การศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์และมินดาเนา”

โดย อาจารย์สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ

1. งานเป็นเสมือนการพูดสามประเทศที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย (ยกเว้นการทำมาพูดรวมกันในบทที่เจ็ด
และยกระดับในบทที่แปด ซึ่งก็น้อยและไม่ได้เชื่อมกับบทก่อนหน้า) น่าจะเป็นเพราะมอบให้แต่ละ
คนทำเป็นประเทศไป หากปรับแก้ได้น่าจะเริ่มต้นในมินดาเนาและอาเจะห์ว่ากระบวนการสร้างความ
เชื่อมั่นก่อนที่จะมีการเจรจาสันติภาพมาได้อย่างไร และการเจรจาสันติภาพที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่น
ก่อนการนำคนกลับบ้านเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้สอดคล้องไปกับย่อหน้าแรกของบทที่แปด
(“จากผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการกลับคืนสู่สังคมในจังหวัดชายแดนใต้พบว่าความเข้าใจใน
กระบวนการ DDR และกระบวนการกลับคืนสู่สังคมยังคงมีน้อยและมีมุมมองที่ว่ายังไม่ถึงเวลาใน
การศึกษาถึงกระบวนการ DDR เพราะเป็นการดำเนินการในช่วงปลายของความขัดแย้งหรือหลัง
ความขัดแย้ง แต่การศึกษานี้ค้นพบว่ากระบวนการ DDR สำหรับประเทศไทยควรมีการศึกษาและ
การเตรียมความพร้อมให้กับผู้คนในสังคมเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับกระบวนการที่จะเกิดขึ้นใน
อนาคตอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนโดยกระบวนการ DDR นี้ได้นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยทั้งในและ
ต่างประเทศ และการ สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสันติภาพในพื้นที่อาเจะห์
ปะเทออินโดนีเซีย มินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์และ จังหวัดชายแดนใต้ ประเทศไทย.”เพื่อที่
งานวิจัยจะสามารถเสนอต่อไปได้ว่า "กระบวนการ DDR ในจังหวัดชายแดนใต้ ประเทศไทยควรมี
ขั้นตอนดังนี้") ไม่อย่างนั้นแล้ว สองประเทศที่ทำมาไม่ค่อยให้ประโยชน์อะไร
2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบจะต้องมีการรอบคอบการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่น จังหวะของการเกิด
กระบวนการสันติภาพ ว่าในจังหวะหนึ่งของสังคมหนึ่งเกิดได้ แต่ในอีกสังคมเกิดไม่ได้ เป็นต้น การ
คิดเรื่องเปรียบเทียบในบทที่แปด ต้องทำในบทข้างต้นให้ชัดเจนด้วย
3. การทำงานแปลต้องทำให้ดีกว่านี้ เพราะในบทมินดาเนาและอาเจะห์ มีการแปลมาอย่างที่ไม่ได้ตั้งใจ
แปล (think tank แปลว่าถกถึงความคิด เป็นต้น) และจำนวนมากอ่านแล้วไม่เข้าใจอะไรเลย (มอง
โลกในแง่ร้าย ก็รู้สึกเหมือนว่าหยิบงานมาแปลโดยที่อ่านว่าหัวเรื่องคล้ายกันแล้วโยนในกูเกิลให้แปล
เอา
4. ข้อเสนอให้ปรับปรุงเท่าที่ทำได้ คือ ใช้บทที่แปดเป็นตัวตั้ง แล้วจากนั้นดึงประเด็นจากบทที่แปดไปใช้
ในแต่ละประเทศ โดยตัดส่วนแปลที่ไม่ดีออกไป และทำให้บทที่ ๗ (ไทย) ร้อยประเด็นตามไปด้วย

ภาคผนวกหมายเลข 7

ภาคผนวกหมายเลข 7

1. กำหนดการการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ “พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว
2. สรุปการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการ “พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว

**กำหนดการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย
ภายใต้ชุดโครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)**

วันศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เวลา 09.00-10.40 น.

ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์

เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
09.00 – 09.10 น.	เปิดการประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ผู้ประสานงาน SRI13
09.10 – 09.40 น.	นำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชน กับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” โดย รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว
09.40 – 10.40 น.	ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น 1) รศ.ดร.มารค ตามไท 2) ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 3) ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

**สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย
“พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้”**

วันศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เวลา 09.00-10.40 น.

ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.มารค ตามไท	ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัด สถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ
ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน	ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 สกสว.
รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว	นักวิจัย สังกัด คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง	ผู้ประสานงาน SRI 13
นางสาวรพีพร สิทธิ	เจ้าหน้าที่ภารกิจ 1.1 สกสว
นางสาวสาธิตา พงษ์สว่าง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

รศ.ดร.มารค ตามไท

คำถามประเด็นใหญ่ก่อนๆ เพื่อครอบคลุมความเห็นอื่น อาจารย์มองงานของอาจารย์ว่าอันตรายต่อใคร คือกลุ่มบางกลุ่มเขาจะบอกอะไรอาจารย์ขึ้นอยู่กับอันนี้ เพราะหลายกลุ่มเขามีภาพในใจเขาแล้ว เช่น ฝ่ายความมั่นคง World Bank เขามีภาพ ข้อมูลที่อยู่ในนี้ ฝ่ายหนึ่งเขาก็จะไล่ตาม คนนั้นจะบอกหรือไม่บอกแค่ไหน มันจะถูกใช้ยังไง งานนี้มันจะถูกใช้ยังไง งานนี้เป็นวิจัยที่คงไม่ต้องการสร้างปัญหาให้เฉพาะกลุ่ม คงไม่เป็น advocacy ของคำตอบ มี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งอยู่ในงานนี้แล้วหรือไม่ ถ้าไม่มีอยู่ได้มัย มีอยู่ 3 อย่าง 1.จากข้อมูลที่อาจารย์ทำจะสามารถประเมินได้ไหมว่าผลของโครงการประเภทนี้จะส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดอุดมการณ์ของกลุ่มยังงัย เพราะอันนี้จะมีผลต่อคนที่ไปทำ บางคนเขาไม่เข้าใจผลกระทบของการรุกราคาแทนที่จะไปแก้กลับตีกลับ ไม่รู้อยู่ในนั้นได้หรือไม่ อันที่ 2 ถ้ามีวิธีประเมินก็จะเป็นประโยชน์ เพราะเป็นสมมติฐานของบางหน่วย คือ ณ บัดนี้ไม่ใช่ 10 ปี หลายอย่างของเยาวชนบางกลุ่มสร้างขึ้นเพราะการไปอบรมจากที่ต่างๆ พอสร้างมาแล้ว งานนี้จะสามารถประเมินได้มัยว่า พอความคิดพวกนี้มันติดแล้ว แล้วตั้งบพวกนี้มันจะไม่แก้ปัญหา หรือตัดและแก้ เพราะมันเป็นธรรมชาติของบางหน่วยงานในความมั่นคง คือ วิธีแก้ปัญหา คือ เล่นงานพวกหน่วยทุน บางกลุ่มก็ไม่เชื่อ บางกลุ่มก็เชื่อว่าต่อให้ตัดแล้วเรื่องพวกนี้ยังอยู่ บางกลุ่มเชื่อว่าก็ไม่ให้ไปนู่นนี่ ประเมินได้ไหมว่าตัดแล้วต่อให้ตัดเรื่องพวกนี้มันก็จะไม่ หรือตัดแล้วมันจะค่อยๆ หายไป ประเมินได้ไหมว่าจะตัดได้ไหม ถ้าหากความเข้าใจในกลุ่มมันลึกแล้วจะตัดได้ไหม ความเข้าใจในกลุ่ม

มันลึกแล้วโดยไม่ต้องไปเข้าก็ได้ เรื่องที่ 3 เรื่องทั้งครอบครัว คือในการเคลื่อนไหวแบบนี้จะมีการตัดสินใจ 2 อย่าง หนึ่งเรื่องเศรษฐกิจ ชีวิตอย่างนี้เป็นอันตรายต่อครอบครัว สองครอบครัว ผมไม่รู้วากลุ่มพวกนี้ถึงจุดไหน
รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

คนที่มาอยู่ที่นั่นคือเอาครอบครัว แต่คนที่ไม่อยู่ไม่รู้เขาอยู่ตรงไหน เป็นกลุ่มเคยทำงานเหล่านี้มา แต่พอมาถึงจุดที่เลือกครอบครัวก็หยุดแล้ว แต่คนที่ไม่อยู่ก็ไม่รู้แล้ว

รศ.ดร.มารค ตามไท

ความเห็นทั่วไป เอาคำก่อน ทำไมอาจารย์ใช้ extremism คำค่อนข้างเอน การใช้เพราะคนอื่นใช้หรืออยู่ในภาษาวิจัย เพราะที่ผมฟังไม่ผิดคือ เวลาที่อาจารย์เลือกใช้คำนี้คือพร้อมจะเคลื่อนไหว ถ้าเคลื่อนไหวไม่ตรงรัฐเรียกว่า extremist คือจริง ๆ มันเป็นตัวประเมนให้คุณค่าของกิจกรรมทางการเมืองไปแล้ว

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

มีปัญหาเหมือนกัน แต่จะใช้ทั้งหมด ใช้กับรัฐด้วย

รศ.ดร.มารค ตามไท

ที่นี้เวลาคนอ่านภาษาไทย คือ สู้ต่อ คนอ่านจะเข้าใจว่าสู้ต่อในทางของฉัน ไม่อยากให้ไปทางนั้น

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

มีปัญหาเหมือนกัน คนในกลุ่มเขาก็ไม่ชอบ

รศ.ดร.มารค ตามไท

ปัญหาใหญ่อันหนึ่งของงานวิจัยที่อาจารย์จะต้องทำที่ยาก ตั้งแต่หยุดเก็บข้อมูล กิจกรรมการเมืองที่กำลังศึกษาของกลุ่มนี้มันก้าวกระโดดมาก ในสี่ถึงหกเดือนที่ผ่านมามันคนละแบบ ทำให้ผมสงสัยมากเลยว่าคำว่าเยาวชนมันเป็นคำอธิบายธรรมดา แต่ไม่มีความหมายเท่าไร มันไม่ใช่ปีกเยาวชนของการเคลื่อนไหวหนึ่ง แล้วการเคลื่อนไหวนั้นมันมีคนอายุมาก ผู้หญิง หรืออะไร มันอย่างกับทั้งหมดเป็นตัวเคลื่อนไหวแบบนี้ทั้งหมด คือเป็นเยาวชนทั้งนั้นที่ทำอย่างที่อาจารย์บอก คือไม่ได้มีกลุ่มคนแก่กลุ่มหนึ่งที่ทำ แต่คือเยาวชนทั้งนั้น คือในสี่ห้าเดือนที่ผ่านมาคือครั้งแรกที่เขาออกมาเรียกร้องให้ปีอาร์เอ็นปรึกษาประชาชน พูดคุยสาธารณะ บางทีก็อยากเข้าไปมีส่วน คือเป็นลักษณะกิจกรรมการเมืองที่สร้าง 2 ปัญหา หนึ่งคือพูดไม่หมด พูดไม่ได้เพราะเป็น actor รวมถึงพวกฝ่ายความมั่นคง สมมติพวกศูนย์สันติวิธี ผมก็ไม่รู้แก้อย่างไรในการเก็บข้อมูล แต่มันอาจมีเทคนิคการสัมภาษณ์ในแง่การวิจัยที่ผมไม่คุ้น แต่คนนั้นจะไม่บอกทุกอย่างเพราะบอกไม่ได้ เพราะกำลังทำอยู่ ข้อมูลที่เราได้เราทำอย่างไรกับมัน มันไม่ใช่เรื่องการพูดปลดนะ คล้ายๆพูดไม่เต็มที แล้วเราจะซังว่ามีส่วนยังงี้ และเขากำลังทำอะไรอยู่เยอะเคลื่อนไหวอยู่ทุกวัน เขาก็ไม่บอกแน่สิ่งที่กำลังทำอยู่ แต่สิ่งที่ทำเกี่ยวกับหัวข้อนี้โดยตรง เรื่องการเมือง แล้วเราจะแก้ไขตรงนี้ยังงี้กับงานวิจัยที่ต้องสร้างภาพจากคนที่กำลังเคลื่อนไหวแล้วเขาไม่บอกเรา ผมยกตัวอย่างอันหนึ่งมีอยู่ที่หนึ่ง ที่พูดถึงเปอร์มาสแล้วก็ สมช. ขอความเห็นก่อนไปพูดคุย ผมจำภาษาไม่ได้ แต่มันคืออะไรข้อความนั้นที่เขาให้ตอนสัมภาษณ์ รู้สึกว่าอาจารย์สรุปเอาเลยว่าเขามีส่วน แต่เราไม่มีทางรู้หรอก เขาบอกใช้ไหม แต่มันไม่ใช่ลักษณะอย่างนั้นและพอเราไปสรุปว่ามีส่วนยังงี้ในเรื่องการเมือง ผมไม่รู้เราจะทำยังงี้กับข้อมูลที่ได้

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ทุกอย่างมาจากการสัมภาษณ์

รศ.ดร.มารค ตามไท

ใช่ มาจากการสัมภาษณ์ แล้วนี่คือข้อมูลของเราใช่ไหม แล้วคนที่ให้สัมภาษณ์กำลังชักเย่อกับกลุ่มอื่น อันนี้นอกเหนือจากคำถามแรกนะ ไม่ใช่ว่าเขากลัวว่าเขาจะอันตรายนะ แต่แค่เขากำลังแย่งชิงเนื้อที่อยู่แล้ว จะเป็นเนื้อที่กับกลุ่มใช้ความรุนแรง หรือกลุ่มอื่น ที่นี้เราจะทำยังไง

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

คือไม่ได้คิดว่าลงไปในพื้นที่ที่เขาจะใช้ยุทธวิธีอะไร เพราะคิดว่าเขาคงไม่ตอบ ไม่ได้สนใจว่าเขาจะไปทางนี้ทางนั้น ไม่ได้ลงลึกขนาดนั้น ลงแค่ว่าเขาเปลี่ยนแปลงอะไร เขาไปเจออะไร มีบทเรียนอะไรมา ส่วนตัวที่บอกว่าเขามีอิทธิพลหรือไหมตรงนั้นแค่เฉพาะสาธารณะ ก็คือ statement ใครรับ statement ไป วิเคราะห์ได้เท่านั้น

รศ.ดร.มารค ตามไท

แต่เราจะทำยังไง เพราะว่า statement พวกนี้ไม่ใช่ statement public ท่ามกลาง contestation ที่กำลังเจอในภาคใต้ไม่ให้ภาพอะไรมาเลย

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ไม่ให้ภาพแต่ปรากฏ แล้วก็มีคนที่ฝ่ายความมั่นคงเอาไปใช้ต่อ เอาไปทำเป็นกิจกรรม เป็นโครงการ เพื่อที่จะลดหรือเพิ่มอะไรก็ตาม อันนี้แสดงว่ามีที่ของมัน หรือว่าเราพบว่าอันนี้ถูกไปขยายต่อ มันก็พอจะบอกได้ว่าอยู่หรือไม่อยู่ จากที่ไม่เคยพูด

รศ.ดร.มารค ตามไท

คือมันจะช่วย งานที่อาจารย์สามารถช่วยให้การที่คนไปประเมินกันเองว่าใครคืออะไร แล้วเลยไปตั้งโครงการ counter หรือไม่ ให้ตรงความจริงมากขึ้น อันนี้ทำได้ไหม

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

จะพยายาม คือต้องจับโยงว่าคำนั้นไปที่ไหน

รศ.ดร.มารค ตามไท

เท่าที่ผมทราบที่ได้ฟัง เขาก็จะจับแบบนี้ อะไรที่สาธารณะแล้วประเมินเอา ฝ่ายความมั่นคง แต่ประเมินบนฐานแค่นั้น และ counter ด้วยอะไร ง่ายๆแบบนั้น คือไม่มีเข้าไป แต่งานนี้อาจช่วยหน่อยให้ชัดขึ้น แต่ที่ผมห่วงสุดคืออันแรก คำถามแรก ว่ามันอันตรายกับใคร

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

มันอันตรายต่อใครใช่ไหม คือถ้างานวิจัยจะเป็นประโยชน์ ก็ยังคิดว่าจะเขียนถึงรายละเอียด ในทางที่ว่ามันเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เพราะเมื่อเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองเนี่ยมันมีความเป็นไปได้หลายอย่าง อันนี้เราน่าจะขยายให้ใหญ่มากขึ้นว่า transformation ใน self เป็นยังไงและจะนำไปสู่การ transformation ระดับอื่นได้ยังไง น่าจะออกมาในแนวนี้ แต่จริงๆก็คงจะต้องมีเรื่องเล่าของเขา ก็ต้องเอาเรื่องเล่ามาดูอีกทีหนึ่งว่ามันเป็นอันตราย

รีเปลา แล้วฝ่ายความมั่นคงไปใช้หรือไม่ แล้วคนที่พอสโมยังสัมภาษณ์ไม่ได้ เป็นเยาวชนที่ตอนนีโตแล้ว เรียนจบแล้ว เขาเป็นหัวหน้าโครงการ ยุ่งมากเลย เต็มต้องไปพบปลัด พบผู้ว่า เขาจะเป็นแบบนี้ วนเวียนอยู่ตอบ สำหรับเรื่อง De-radicalization อาจนำไปเป็นโจทย์พูดคุยในกลุ่มได้ เรื่องทุน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะตัดการให้ทุนโดยต่างชาติแต่มันก็ไม่หาย อย่างเช่น เอมมา เพรสลี เขาเชื่อมเข้าไปแล้วก็ เป็น network ไม่ได้เกี่ยวกับเม็ดเงิน แต่ข้อจำกัดอันหนึ่งที่เขาพูดเสมอคือเรื่องภาษา เขาต้องเข้าใจภาษาอังกฤษมากขึ้น เพื่อที่จะเข้าถึงอะไรต่างๆ แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด เขาก็มีกลุ่มของเขา

รศ.ดร.มารค ตามไท

ในการสัมภาษณ์ฝ่ายความมั่นคงเขาหวังกิจกรรมของเยาวชนหรือว่าเห็นว่ามันดีงาม หรือแล้วแต่เรื่อง

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

เลือกสัมภาษณ์ชินวัตรก็เพราะไปเจอกับเขาที่เวที แล้วก็ใช้การถามๆ สำหรับคนที่คุยจริงๆ หนึ่งเป็นชั่วโมงก็คือฝ่ายความมั่นคงที่เป็นพลเรือนแต่ไปทำงานอยู่ศูนย์สันติวิธี ทำงานกับทหาร เขาบอกเยาวชนเรื่องใหญ่ เขาบอกและเขาเชื่อ เขาให้ดูงานวิจัย แล้วเขาพยายามหาว่าความคิดนี้มาจากไหน แล้วมันก็เป็นอย่างที่เรารู้ว่า มาจากปอเนาะมาจากอะไรพวกนี้ แล้วตอนนี้เขาจะคุมปอเนาะแล้ว มีทหารไปอบรม ไปทำงานกับเด็กๆ ลงไปถึงเด็กเล็กเลย มีนโยบายแล้ว จึงคิดว่าเขาซีเรียส เขาก็คิดว่าการจัดเวทีจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ต้องกำกับเด็วมั่นรุนแรง

รศ.ดร.มารค ตามไท

รุนแรงทางความคิดใช่ไหม

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ใช่ รุนแรงทางความคิด ต้องคอยดู regulate space กลุ่มชินวัตรกับกลุ่มอุดมชัยเป็นคนละกลุ่มกัน คนละฝ่าย แต่ชินวัตรนี้เขามาทางผู้แทนพิเศษของนายพลคนหนึ่ง

รศ.ดร.มารค ตามไท

ก็อาจที่ผมทำกลุ่มชินวัตรเขาบอกว่าต้องเผา

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

แต่อันนี้ก็ไม่รู้ว่าทำไมเขาถูกย้ายออกไปจากคณะพูดคุย แต่อันนั้นหลังจากที่ได้เจอเขาที่ Thai PBS เขาก็พูดเรื่องงานวิจัยเด็ก เยาวชน แล้วก็บอกว่าอันนี้เป็นการบอกเล่าทางเดียว อันนี้ไม่ใช่ทำด้วยกัน หลังจากนั้นเขาก็ไม่เป็นแล้ว ไม่ได้อยู่แล้ว ไม่รู้ทำไม แต่อุดมชัยก็คิดคล้ายๆกัน ขณะที่อุดมชัยกลายเป็นหัวหน้าคณะพูดคุยแล้วชินวัตรเป็นที่ปรึกษาพิเศษ เขาก็ endorse อยู่ ก็ยังถามเรื่องมหาวิทยาลัยถูกกำกับว่าจะวิจัยอะไร แล้วมันจะเป็นผลดีไหม เขาก็ยังยืนยันว่าต้องกำกับ แต่เขาอาจไม่รู้ว่าอะไรก็ได้

รศ.ดร.มารค ตามไท

กลุ่มเยาวชนอะไรทั้งหลายค่อนข้างเป็นอิสระจากมหาวิทยาลัย คือมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีบทบาทใช่ไหม

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

มหาวิทยาลัยแยเลย มหาวิทยาลัยไม่ให้อยู่เข้าไป มีกลุ่มนักศึกษารักสันติ

รศ.ดร.มารค ตามไท

อยู่ที่ไหน

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

มีทุกมหาวิทยาลัย มีเครือข่าย แต่เด็กไม่ได้สนใจมาก คือตอนนี้เราไม่ได้สัมภาษณ์นักศึกษา แต่ตอนนี้ต้องไปหาให้ได้ แล้วก็ไปดู เริ่มสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มนักศึกษารักสันติ

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ผมไปคำถามของอาจารย์มารค ผมว่างานนี้มีส่วนคล้ายกับงานของอ.มารค บางส่วน แต่เพื่อที่จะตอบคำถามของอ.มารค ทุกอย่างที่เราพบในงานเป็นข้อมูลของอาจารย์มันจะถูก shape โดยความรู้สึกของผู้ตอบคำถามแรกๆของอ.มารค คำถามของอ.มารค คืองานวิจัยนี้เป็นอันตรายต่อใคร พอเขามานั่งเฝ้าเขาถึงแม้รู้จักอาจารย์หรือไม่รู้จักอาจารย์นั้น แต่งานวิจัยนี้ในท้ายที่สุดแล้วมันจะมีอันตรายต่อใคร อย่างไร ทุกอย่างที่พูดมันก็จะถูกควบคุมอยู่ในแนวคิดนั้น ซึ่งอันนี้เป็นตระกูล research แบบหนึ่ง ซึ่ง research แบบนี้มันเรียกว่า research ใน violent context หรือ research ใน war หรืออะไรทั้งหลายที่มีอยู่ มีเยอะแยะ ที่นี้คำถามของ อ.มารค คือ จะทำอย่างไรกับข้อมูลที่ได้มาจาก research แบบนี้ ผมก็มักจะตอบคนที่ถามแบบนี้ว่า คือ research ใน violent context เนี้ยมันคือ extreme case ของ research ทั่วไป ที่คำตอบมันถูก politicize ตั้งแต่ต้น หมายความว่า คือ เวลาเรากำลังคุยกับคน เขาจะรู้ว่าเขากำลังคุยกับใคร สมมติเขาคุยกับผมก็อาจไม่เหมือนที่คุยกับอ.แพรว เขาให้สัมภาษณ์กับ อ.แพรว ก็อาจไม่เหมือนที่เขาให้สัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ มอ.ปัตตานี คือเขารู้ว่าเขากำลังคุยกับใครและเราไม่สามารถ assume ได้ว่าเขาไม่รู้ในแง่ของการทำ research แต่สิ่งที่ อ.มารค ถามใหญ่มากว่า นั่น ซึ่งหมายความว่า research แบบนี้ทางออกของมันก็คืออาจารย์จะต้อง acknowledge ความเป็น political data ของมัน ความเป็น political quality ของ data ตั้งแต่ต้น หมายความว่าข้อมูลจำนวนที่เขาให้อาจารย์นั้น เขาให้เพื่อป้องกันตัวเอง ข้อมูลบางตัวที่เขาให้อาจารย์เพื่อขยายงานของเขา ข้อมูลบางตัวที่เขาให้อาจารย์เพื่อให้ต่อสู้กับอีกฝ่ายหนึ่ง

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

อย่างนี้งานวิจัย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแบบนี้ทุกโครงการไหม

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ผมว่าเป็นแบบนี้หมด แต่ว่าบางทีก็สร้างว่าไม่เป็น ซึ่งผมมองว่ามันอยู่ในบริบทแบบนี้มันก็เป็นหมด แต่ถ้ามันจะทำอะไรได้ คำตอบมันมี 2 ระดับ อันที่หนึ่งเราก็ใช้ triangulate บางอย่างได้ สิ่งที่เราทำได้มันอาจทำในระดับ actual แต่พออาจารย์เข้าไปในเรื่องว่าบางอย่างที่เป็น opinion หรืออะไรแบบนี้ผมไม่ค่อยแน่ใจว่ามันจะ triangulate ได้ด้วยข้อเท็จจริง อำนาจของข้อเท็จจริงเพื่อจะใช้ triangulate ข้อมูลมันลดลงภายใต้เงื่อนไขแบบนี้ไม่ว่าจะเขียนว่าอะไรด้วยซ้ำไป สมมติว่าเป็น public statement อาจารย์ก็ต้องเห็นว่ามันเป็นอย่างหนึ่งเหมือนเราพูด public เราก็เป็นอย่างหนึ่ง เราเป็นครูบาอาจารย์เราพูดใน classroom เราก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง พวกเขาก็เป็นเหมือนกัน ผมเลยชอบข้อมูล ยกตัวอย่างงานที่น่าสนใจงานหนึ่งก็คือ งานของ สำเร็จ ศรีทราย

ซึ่งมีอิทธิพลเหมือนกันในการ shape ความคิดของเขา เพราะเขาไปสัมภาษณ์ผู้ก่อการ หรืองานฝรั่งขอซาซ่า เฮอบาร์ท มันก็สำคัญเหมือนกัน สัมภาษณ์ผู้ก่อการที่ถูกจับเขาก็ตอบในฐานะที่เขาเคยถูกจับ

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

แล้วทำไมอาจารย์ชอบ

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

เพราะผมได้ข้อมูลบางอย่าง ที่ผมไม่เชื่อแต่ผมจะใช้มันได้ สมมติอ่านใหม่มันก็เป็นคำประกาศของเขา อาจารย์ ว่ามันเป็นแบบนี้ ในทางกลับกันเราจะ naïve มากถ้าเราเชื่อว่าข้อมูลเหล่านั้นว่ามันหมายความว่าแบบนั้นจริงๆ ความยากของงานนี้ก็อยู่ตรงนี้ แต่คำถามคือเราทำอะไรกับมันได้ เราก็กทำได้แบบนี้ ก็เหมือนเราอ่านประวัติศาสตร์เขียนโดย อ บางนารา หรือ สุกีร์ อย่างนี้ เราบอกนี่คือประวัติศาสตร์ เขาไม่เขียนแบบนี้ มันเป็นบริบท มันเป็นประวัติศาสตร์การต่อสู้ เป็นแบบนี้แหละอาจารย์ แต่ไม่เป็นไร ผมคิดว่าสิ่งที่เราทำได้คือข้อมูลที่อาจารย์ได้นั้นมันมีประโยชน์มากมายมหาศาล

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

อย่างนั้นขอยกตัวอย่าง ถ้าเราเอาออกมาเป็นเรื่องๆ และเราก็ดูว่าเรื่องนี้มัน make sense ไหม เช่น เราพบทั้งคู่เลยบอกว่างานการเมืองไม่สามารถทดแทน แต่ใช้อาวุธได้ นี่ก็ตรงๆ ชัด แล้วคนก็สนับสนุน ถามใครก็ต้องเป็นแบบนี้ ถามอาจะห้กับบอกแบบนี้ แต่ถามว่ามันได้ประโยชน์ไหม ก็ไม่สามารถตอบได้ ก็คือมันไม่สามารถทำงานทางอาวุธอย่างเดียวได้ ไม่มีทาง

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

คำถามต่อไปก็คือว่าเวลาตอบแบบนี้มันหมายความว่าอะไร มันอาจแค่หมายความว่าเพราะผมต้องทำงานร่วมกับคนซึ่งเขาใช้ความรุนแรงอยู่ในพื้นที่ เพราะผมทำงานร่วมกับ BRN ผมก็ต้องบ้ำแนเลยถ้าผมเริ่มต้นแล้วผมบอกว่าความรุนแรงใช้ไม่ได้

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ใช่ อันนี้เขาก็บอกว่าเพื่อตัวเขา

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

เพราะฉะนั้นข้อมูลของอาจารย์ที่ออกมาบางครั้งมันเลยดูเหมือนขัดกัน เช่น ข้อมูลของอาจารย์เอง อาจารย์บอกว่ามี confident ในงาน violent across the board แต่ในขณะเดียวกันอาจารย์ก็บอกว่าไม่มี opinion ที่ substitute การ violent for arm struggle ที่อาจารย์เสนอมา

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

อาจพูดผิด เปอมาสนี่แหละเป็นตัวตอบ เพราะไม่ค่อยมีใครทำ statement เคลียมากเท่ากับกลุ่มการเมืองอย่าง เปอมาส นอกนั้นจะไม่มี statement และกลุ่มนี้ที่เราสัมภาษณ์มันเกิดมาจากการที่พยายามจะสร้างให้มันเป็นวิธีการต่อสู้

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ผมกำลังหมายความว่าเพราะมันอยู่ใน context แบบนี้ ถ้าสมมติเรามาถึงแล้วเราบอกว่าเราไม่ support อาจเท่ากับเรากำลังบอกว่าการต่อสู้ทั้งหมดของฝ่ายที่เขาเป็นนั้นมันไม่มีความหมาย ซึ่งถ้าทำแบบนี้ราคาของเขาก็หายไปอีก มันก็เลยไม่มีคำตอบแบบนั้นให้อาจารย์ได้ยิน ทั้งที่จริงๆอาจใช้ก็ได้ มันเลยไม่มีวิธีนอกจากจะควบคุมข้อมูล หมายความว่าจัดการกับข้อมูลแบบนี้มันก็จะทำให้เห็นว่า อาจมีข้อมูลแม้ซึ่งขัดกันแต่มัน meaningful มันขัดกันด้วยเหตุผลที่ดี เพราะฉะนั้นคำถามหนึ่งที่ผมสนใจก็คือว่า เวลาที่เขาบอกว่ามันเหมือนกันหมดเราอาจต้องลงไปดูว่ามันเหมือนกันหมดจริงรีเปล่า สมมติเห็นด้วยใหม่กับการฆ่าผู้หญิง เห็นด้วยใหม่การฆ่าเด็ก เห็นด้วยใหม่กับการฆ่าพระ หรือเห็นด้วยเฉพาะกับการฆ่าทหารตำรวจ คือในแง่ของความรุนแรงอันนี้เป็นความสนใจของผมเป็นพิเศษก็เลยชวนอาจารย์คิด อันนี้เป็นอันหนึ่งที่สนใจแล้วก็ถามต่อไป ที่นี้คำถามจาก finding ทั้งหลายของอาจารย์ เรื่องที่ผมคิดว่าได้ประโยชน์ คือ การลงทุนภาครัฐกับ youth group คือแต่ละอันในเรื่องนี้มันเกือบจะเป็น research ใหญ่ๆได้อีกหลายเรื่องเลย ซึ่งอาจารย์ก็อาจจะทำ แต่ยังไม่แน่ใจทำอะไร แต่เรื่อง government funding กับ youth group มันก็มี literature อยู่ส่วนหนึ่ง ผมกำลังคิดว่าพองานครั้งนี้มันมี finding แล้วมันอาจ lead อาจารย์กลับไปสู่ literature อีกเซตหนึ่งเพื่อจะจับบางประเด็นที่สำคัญแล้ว clarify มัน คือเราเริ่มจากงาน focus ที่ youth ใช้ใหม่ แต่พอมาถึงตรงนี้นั้นจะมีเรื่องหนึ่งต่างหาก เช่น government spending ใน conflict แบบนี้ ซึ่งผลมันคืออะไร ซึ่งเรารู้ว่า government spending มันเลือกข้างตั้งแต่ต้น พอมันเลือกข้างตั้งแต่ต้น เลือกเป้าหมายตั้งแต่ต้น government spending นี้จึงมีไปเพื่อแบ่งแยกและตัดตอนฝ่ายที่ไม่เข้าข้างรัฐ การต่อสู้ข้างในเขาก็รู้ว่าอันนี้คือ government spending นะ เวลาบางคนเขารับ government spending เต็มที่ บางคนก็จะใช้มัน ที่นี้จะสามารถใช้มันอย่างไรโดยที่ตัวตนของพวกเขายังอยู่ อันนี้ผมคิดว่าน่าสนใจเหมือนกัน คือสมมติว่าเราเงินทุนจากทหารไปทำอะไรสักอย่างแล้วทหารมีกรอบให้เราชัดเจนว่าต้องทำแบบนี้ แต่ข้อมูลบอกว่าบางคนรู้ว่าเป็นอย่างนี้แต่เขาก็จะทำ ที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยก็คือเขาทำอย่างไร ผมคิดว่าน่าไปคิด เป็นงานวิจัยอีกมุมหนึ่งที่แทบจะไม่มี

คิดว่าสำคัญแน่เพราะ government funding เป็นอาวุธของรัฐในการจัดการกับความขัดแย้ง มันก็ต้องเริ่มแบบนี้ ไม่ใช่ว่า government funding เป็นของกลาง พอได้มาแล้วเขาใช้ยังไง เวลาเขารายงานเขารายงานยังไง เขารายงานต่อ funding agency กับเขารายงานต่อ client ของเขาอาจไม่เหมือนกัน ผมคิดว่าโจทย์แบบนี้ที่น่าสนใจ ผมไม่ได้บอกว่าอาจารย์ต้องทำ แต่ผมคิดว่ามันชี้ไปสู่อะไรบางอย่าง ทำนองเดียวกันสิ่งที่เรียกว่า capacity building ซึ่งเป็น factor ที่มีผลต่อ youth group ที่ว่า อาจารย์คงมีรายละเอียด เช่นเดียวกัน capacity building as a project มันมาจากไหน สร้าง capacity อะไร มันเป็นแบบไหน ใครคิด ในรายละเอียดพวกนั้นมันมีผลต่อ youth แค่ไหน อย่างเช่น เมื่อที่อาจารย์มารบบอกว่าเขาไปฝึกมา เขาอาจได้คำ ได้ concept อะไรบางอย่าง ซึ่งเขาพบว่ามันมีประโยชน์เขาก็ใช้ international humanitarian บอกมีประโยชน์มากเลยก็ใช้ หรือ concept human rights มีประโยชน์เขาก็ใช้ ที่อาจารย์บอกว่ามาจากต่างประเทศ แต่ที่เราสนใจก็คือว่าว่ามันมายังไง หรือมันมากับคำ ผมคิดว่าน่าสนใจมากในงานของอาจารย์ก็คือ เกือบจะไม่เห็น สิ่งที่มีคือ accent ของ capacity ในความหมายของ terms หรือวิธีหรืออะไรที่มาจากโลกอื่นที่ไม่ใช่ฝรั่ง คือผมหมายถึงอีกด้านหนึ่งมัน

อาจมี Islamization of knowledge Islamization of this and that อันนี้ไม่เห็นเลย ถ้าไม่เห็นมันก็แปลอะไรบางอย่าง มันก็น่าสนใจมากเลยว่าทำไมเป็นอย่างนี้

รศ.ดร.มารค ตามไท

ที่จริงเราสามารถตอบได้ไหมว่าในการศึกษาวิเคราะห์ว่าทำไมต่างประเทศถึงสนับสนุน ถึงให้เงิน เป็นเพราะอะไร เพราะว่าทางรัฐอยู่ดีๆไม่ใช่ไปให้นะ สมมติประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยเข้มแข็งมีกลุ่มประชาชนอยากจะ overthrow ประชาธิปไตย ผมว่าเงินไม่เข้านะ ที่นี้ทำไมให้ ตอบได้ไหม

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ในหนังสือที่ the Patani เขียนเรื่อง deep listening บอกว่าเขาให้ทุนมาเพื่อให้เห็นทางเลือก

รศ.ดร.มารค ตามไท

คืออันนั้นคือเฉพาะ แต่ภาพใหญ่ทำไมเงินอย่างนี้อาจารย์บอกมันมาจากทางเดียวหมดใช่ไหม มาจากทางตะวันตก ทำไมให้ เขากำลังพูดว่าอะไรเกี่ยวกับประเทศไทย รัฐไทยถึงให้ตรงนี้ เพราะว่าที่อื่นที่กำลังตรงกันข้ามเขาจะไม่ให้ เขาจะนึกว่ามา radicalize เด็ก เยาวชน อิสลามอะไรแบบนี้ องค์กรทั่วไปก็ให้ EU ซึ่งไม่เกี่ยวกับ Peace หรือที่ให้มันเป็นองค์กรที่อยากเห็น คล้ายๆสนับสนุนการอยู่ร่วมกันแบบหนึ่ง

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

UNDP ก็คือ prevention

รศ.ดร.มารค ตามไท

อาจารย์คิดว่ามันฟ้องอะไรนิดหน่อยรีเปลา ว่ารัฐไทยกำลังเป็นอะไร ทำไมถึงต้อง หรือเขากำลังคิดว่ารัฐไทยกำลังจัดการแบบที่เขาคิดว่าไม่ใช่รีเปลาเกี่ยวกับวิธีที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

Islamization มีอีก forum นะเป็น forum ของคนแก่ เป็น forum ที่บอกว่าอยากเห็นแนวคิดเรื่อง Islamize Patani อันนี้เป็นแค่อู๊สตาส ที่เกี่ยวข้องกับโลกมุสลิมอยู่แล้ว เขาบอกว่าอยากเห็น model ที่จะต้อง Islamize เราก็ถามว่าเป็นยังไง เขาก็เถียงกันเองว่าเป็นอยู่แล้ว Islamize แต่ว่าไม่ได้อยู่ใน youth คิดว่า youth ออกมาแตกต่าง จะออกมาอีกแบบ แล้วที่คุยกับอาจารย์ที่อาจารย์พบเรื่องเอกราช พบว่าอยู่ในเยาวชนเยอะ ในพันคนมีอายุน้อยกว่า 30 ปี เยอะมาก แสดงว่าแนวคิดนี้กำลัง popular ซึ่งเมื่อเราดูพัฒนาการของ youth มันเกิดขึ้นจากความยุติธรรม มันเกิดจากการสู้แบบกระบวนการนักศึกษา แต่มันมาเกิดตอนไม่กี่ปีนี่ตอนจับอุดมการณ์เรื่อง autonomy นี่ยังสงสัยว่าทำไมมันกระโดด แล้วถามว่ามันตกทอดมาจากรุ่นเก๋า รีเปลา ก็รู้สึกว่าเขาไม่ได้มี network จากตรงนั้นเลย แต่เขากลับ promote มากกว่า แล้วจริงๆที่อยู่ในกลุ่มคนรุ่นเก่าที่เราคุยเรื่อง autonomy ด้วยกลับไม่ได้คิดเรื่องนี้ กลายเป็นว่าอุดมการณ์ชาตินิยมมันก่อเกิดขึ้นมาใหม่

รศ.ดร.มารค ตามไท

เครื่องมือใหม่ที่ไปมาเช่นกัน ก่อนหน้านี้เขาไม่รู้คำพวกนี้ แต่ก็อาจรู้มาตั้งแต่ก่อนมี UN อีก มันคล้ายๆมีความเป็นไปได้ ก็เปอร์เซ็นต์ไม่รู้ แต่เห็นวิธีที่เคลื่อนได้ จับต้องได้ เห็นในโลกทำกันก็ทำด้วย สิทธินี้ก็เป็นสิทธิ

ใหม่อะ self-determination มันมาทีหลัง มันมีอะไรพูดได้ ยึดได้ แล้วก็เลยใช้กันหลายประเทศไม่ใช่แค่ที่ปัตตานี

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ยังมีอีกคำถามนะ คือบางอันมันเป็น อย่างการคิดเรื่องข้อมูลที่ได้ พวกเหล่านั้นเป็นคำถาม แต่ว่าผมคิดว่าต่อไปอาจารย์จะต้องเขียนต่อไป คือผมรู้สึกว่ายouth group ที่อาจารย์แบ่งมันมี 3 กลุ่ม ไม่ใช่ 2 กลุ่ม คือ youth ซึ่งมีใช้พื้นที่ กับ youth ซึ่งไม่มีพื้นที่/ใช้พื้นที่ กับอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจ คือ youth ซึ่งผ่านประสบการณ์ความรุนแรงมา ผมก็อยากจะขยายไปเพราะอาจารย์สนใจ life history ของเขา มันก็จะมี youth ซึ่งพ่อแม่พี่น้องเขาถูกจับ ถูกฆ่า ถูกขย้ำ มันก็เป็นอีกประเภทหนึ่ง อันนั้นมันก็จะมีความสำคัญกับชีวิตของพวกเขา ว่าเขาเจอแบบนี้มาเพราะฉะนั้นทางเลือกของพวกเขา มันจะถูกกระทบด้วยเหตุการณ์บางอย่างในชีวิต คือถ้าอาจารย์แบ่งแบบนี้มันจะน่าสนใจกว่าไหม คือ focus ไปที่กลุ่มที่เป็นแบบนี้ สิ่งที่อาจารย์สร้างขึ้นมามันงมมากเลย แล้วในที่สุดถ้าไปแบบนี้มันจะถูกกลืนเข้าไปในแฟ้มแบบนี้ มันจะเป็น chart แบบนี้ chart ที่ดีมากของอาจารย์คือ chart ที่มี timeline แต่ chart ที่ผมว่าง คือ chart network ผมก็ไม่รู้ว่าอาจารย์อยากจะทำอะไร แต่ถ้าผมเป็นคนทำงานวิจัยนี้ผมอยากจะทำ chart นี้โดยเชื่อมไปสู่ life history ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่อาจได้มาแล้วบอกว่ามันมีผลต่อการตัดสินใจในชีวิตอย่างไร อันนั้นน่าจะมีประโยชน์กว่า ยกตัวอย่างเช่น ในหน้า 14 อาจารย์บอกว่า “จากการสัมภาษณ์กลุ่มขบวนการที่ออกมาจากเรือนจำกลายเป็นคนที่เปิดหน้าไม่สามารถต่อสู้ด้วยความรุนแรงต่อไป” อันนี้ก็เช่นเดียวกันแปลว่าเขาไม่เอาความรุนแรง หรือเอาความรุนแรงแต่พูดไม่ได้ อะไรแบบนี้ “เว้นเสียแต่ว่าเขาเลือกที่จะกลับไปใช้ความรุนแรงเหมือนเดิม กระนั้นคนที่เลือกใช้สันติวิธีก็ยังไม่สามารถเปิดหน้าได้เต็มที่ เพราะยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หากแนะนำตัวเองว่าเป็นสมาชิกของ BRN ชุมชนทั่วไปคงปฏิเสธ” คือแบบนี้ก็ออกใหม่ อันนี้ถ้ามันมาจากคำสัมภาษณ์มันก็น่าสนใจ “ดังนั้นการเมืองที่ยังปิดอยู่จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้พวกเขายังคงไม่สามารถเคลื่อนไหวอย่างตรงไปตรงมา” ผมไม่แน่ใจความเป็นเหตุเป็นผลของ statement แบบนี้ แต่ที่สำคัญกว่าสำหรับผมก็คือคนกลุ่มนี้ต่างหากที่น่าสนใจว่า เขาให้ข้อมูลเรายังไง มีชีวิตยังไง เขาเปิดหรือปิดอะไรยังไง ผมคิดว่าถ้าอาจารย์แบ่งแบบนี้ youth ซึ่งมี political space / youth ซึ่งไม่มี political space และ youth ซึ่งผ่านประสบการณ์มาและอยู่ใน space และไม่น้อย 4 กลุ่ม ไม่ใช่ 3 นี่ก็ออกใหม่ การจัดกลุ่มถ้าเราต้องจัดกลุ่มก็จะเป็นแกน 2 แกน youth ซึ่งอยู่ใน political space และไม่อยู่ youth ซึ่งผ่านประสบการณ์

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

ใช่ อันนี้ไม่มี pattern เพราะบางคนโดนแรงมาก อันนี้จะเป็น self-transformation ในงานจะออกมาแบบนี้มันจะมีบางคนที่ออกจากคุกมาปรากฏว่าเรียนรู้จากคุก เปลี่ยนทัศนคติจากคุก เพราะรู้ว่าผู้คุมเป็นมนุษย์เหมือนเรา ทำตามหน้าที่ กลายเป็นเพื่อนกับผู้คุม เหมือนกัน IRA ที่เจอกันในคุกแล้วก็กลายเป็นออกมาเป็นเพื่อน แต่อีกกลุ่มหนึ่งเนี่ยก็หัดทำอะไร เพราะว่ามันอยู่ตลอดเวลา คือบางคนนั้นโดนตามก็รู้สึกว่ก็ตามไปสิ แต่บางคนไม่ได้เลยพอโดนตามรู้สึกกังวล มันมีหลายแบบมากเลย เลยไม่รู้ว่าจะจัดกลุ่มออกมายังไง แต่ถ้าได้มาเยอะๆก็จะดี แต่อันนี้มีแค่ 4-5 คน แต่เราจะลองทำดูว่าแต่ละแบบเป็นยังไง

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

แต่ที่ผมพูดแบบนี้เพราะผมเห็นว่าหลายจุดในงานที่อาจารย์เสนอมาอาจารย์พูดถึงสิ่งที่เรียกว่า life history พอเป็น life history เราคงไม่สามารถทำเยอะ เราอาจต้องหา case มา illustrate ที่นี้มาถึงประเด็นสุดท้ายคือตัว concept ที่ใช้ ตัว concept มันพันกับการใช้คำ ผมว่าใน PPT หน้าที่หนึ่งของอาจารย์เนี่ยก็จะพูดถึงคำว่า range of issue แล้ว range of issue ของอาจารย์ก็จะแบ่งเป็น Cultural Identity Social healing แล้วก็ Political ปัญหาของผมนั้นก็คือว่า แบบนี้มันมีปัญหานิดหน่อยกับ concept ที่เรียกว่า political เพราะสำหรับผม Cultural Identity ก็เป็น Political ผมคิดว่าอาจารย์กำลังหมายถึง governance แต่ที่นี้ทำไมสำคัญ เพราะมันนำไปสู่คำตอบที่อาจารย์พูดตอนท้ายว่า “แล้วเลยบางคนเลยเลือกที่จะ engage การเมืองท้องถิ่น” ถ้างั้น issue มัน เป็น issue governance ไม่ใช่ political เพราะทุกอัน political หหมดแหละ เพราะฉะนั้นผมว่าเลือกใช้คำให้มัน คมกว่านั้นมันจะได้รับอันนี้ได้ concept ของมันเองอย่างเรื่องชื่อที่อาจารย์ใช้ โครงการ “พื้นที่ทางการเมืองของ เยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” อาจารย์ก็มีผลเลือกใช้คำว่าเปลี่ยนแปลง แต่ อาจารย์กำลังพูดถึง transformation อาจารย์ไม่ได้พูดถึง social change หรือ change ซึ่งความหมายมันห่าง กันเยอะนะ ที่นี้ตัว concept public transformation ผมคิดว่าน่าสนใจ เพราะว่ามันสำคัญอย่างไรในเรื่อง space สองอันนี้เป็นเรื่องใหญ่ในงานนี้นะ แต่ตัว space ของอาจารย์ผมยังจับไม่ค่อยอยู่ มันไหลพอสมควร อาจต้อง จับมันให้อยู่มันถึงจะวางข้อมูลอะไรใน space อะไรที่อาจารย์อยากจะบอกว่ามันทำหน้าที่อะไร ต่อให้ space มันอาจเหลื่อมกัน

รศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว

Transformation นั้นต้องการ platform ขณะที่มันมี issue และ core issue ซึ่ง core issue ก็จะมีรันไปหมด ขณะที่ issue ก็จะมีพาดพิงกับ core issue เราก็ต้องการ platform ที่นี้ก็คิดว่าเอามาแปลงเป็น space Platform ที่จะมีที่ลง ที่เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยนและพัฒนา

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ผมเห็นด้วยกับคำถามของอาจารย์ว่าอันตรายต่อใคร เวลาถามแบบนี้มันก็จะกระทบเรื่องการหาเครื่องมือ และ อีกอันเมื่อเขียนเสร็จแล้วมันอันตรายต่อใคร ถ้าเขียนดี ๆ มันจะอันตรายต่อทุกกลุ่ม เพราะมันจะเห็นซึ่งกันและ กัน ที่นี้จะขึ้นอยู่กับว่าจะใช้หรือไม่ใช้ เรื่องต่อมาผมขอตอบตารางหน้า 8 เป็นไปได้ไหมที่เราจะทำให้เห็นภูมิหลัง ซึ่งอาจารย์ชัยวัฒน์ ใช้คำว่า life history ภูมิหลังของแต่ละคน แต่ละกลุ่มที่มา หาภูมิหลังของตัวแทนแต่ละคน แต่ละกลุ่มที่มา สมมติตารางนี้เพิ่มตารางภูมิหลังขึ้นมา แล้วก็จะเห็นว่ากลุ่มที่มีภูมิหลังแบบนี้เขาสร้างกิจกรรม แบบนี้ ซึ่งอันนี้เป็นประวัติศาสตร์แท้ๆเลย เพิ่มตารางที่ทำให้เห็น เช่น ในกรณีเปปอมาสดั้งแต่ปี พ.ศ.2555 ประชานแต่ละคนก็พูดไม่เหมือนกัน ประชานคนหลังสุดก็พูดอีกแบบหนึ่ง ผมคิดว่าทั้งหมดของเปปอมาสดที่เข้า มาเขาเริ่มชิงพื้นที่ใน civil society ได้เพิ่มขึ้น ผมว่าเขา กำลังพยายามจะมีน้ำหนักมากขึ้น อาจแบ่งกลุ่มตาม อาจารย์ชัยวัฒน์ ก็ได้ กลุ่มหนึ่งมีพื้นที่และพยายามจะขยายพื้นที่ อีกกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปทำกับรัฐก็เข้าไปทำ เสียๆใน civil society เช่น ทำเรื่องครอบครัว ทำเรื่องเด็ก ในอีกด้านหนึ่งมันเป็นการถูกลดทอนกันแต่ก็เป็น การเปิดพื้นที่ให้กว้างขึ้น การจำแนกแต่ละกลุ่มนี้มันจะทำให้เห็นพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงและประวัติศาสตร์

ของพื้นที่กิจกรรมหรือพื้นที่ทางการเมืองที่มากขึ้นจากกลุ่มที่หลากหลายขึ้น โดยเกิดขึ้นจากส่วนที่รัฐขยายตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2517 ส่วนนี้มันไม่ได้เกิดขึ้นลอยจากชาวบ้านหรือขบวนการ แต่มันเกิดขึ้นจากรัฐเปิดพื้นที่ แล้วคนเข้ามาช่วงชิงกัน ผมเปลี่ยนชื่อโครงการเป็นชื่อที่อยู่ใจว่า การช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพทางการเมือง ถ้าสมมติแบ่งตารางประวัติศาสตร์ออกมาแล้ว ผมคิดว่าเราจะเห็นเวลาของยุคและการเปลี่ยนแปลงของยุค ความเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม และในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมที่ไล่ตามเวลามานี้มันจะเห็นการเชื่อมต่อใหม่ ขยายตัว และการเชื่อมต่อใหม่นี้มันจะนำไปสู่การสร้างหรือ conceptualize คำใหม่ๆ

รศ.ดร.มารค ตามไท

มีอีกอย่างที่ผมเห็น ไม่รู้หาได้มากกว่านี้รีเปลา ในหน้า 4 การทำงานของเด็กและเยาวชน ผมอยากรู้มานานแล้วเวลาถามคนว่าทำไมมาประชุมได้ ไม่ไปทำงานหรือ ก็จะได้อะไรออกมา เรื่องทำมาหากิน มันต้องมีอะไรมากกว่าสถิติสำมะโนประชากร เพราะมันมีงานหลายแบบที่ไม่ปรากฏในนี้ แต่ผมไม่รู้คืออะไร และผมไม่รู้ว่าสามารถถามคำถามพวกนี้ได้ไหม ผมคิดว่าอันนี้โยงไปที่เยาวชนไปเกี่ยวกับกิจกรรมการเมือง คือตัวเองทำงานอะไร มีเวลาว่างยังงี้ มันเป็นเรื่องชีวิต คือเป็นงานแบบไหน คือผมรู้บางคนเป็นข้าราชการแต่เขาจะไม่บอกเขาจะเก็บ อันนี้ไม่เป็นไร รู้ว่ามีงานมีรายได้ยังงี้ แต่นอกจากนั้นคือรายได้มายังงี้ มันเยอะเกินไปที่จะมาจากโครงการ funding คือจริงๆมายังงี้คนอายุเท่านี้ รายได้มายังงี้ หรือพ่อแม่หรืออะไร ผมไม่เคยหาคำตอบได้

ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

เรียงเรียงจำนวน youth เทียบกับ จำนวนของ จปฐ. เท่านี้ก็สรุปแล้ว ตอนผมทำโครงการวิจัยเรื่องมุสลิมก็แบบนี้ ถามใครก็ไม่ตรงกันเลย ผมก็มั่วเอง แต่ผมก็จะประเมินจากของที่จับต้องได้ โดยดูจากมัสยิดว่ามีจำนวนเท่าไรในประเทศไทย แล้วก็ประมวลข้อมูลไป ซึ่งก็จะอยู่ตรงกลางระหว่างข้อมูลของรัฐกับฝ่ายมุสลิม มุสลิมบอก 10% ไม่รู้จริงไหมไม่ค่อยน่าเชื่อถือเท่าไร รัฐก็บอก 4-5% ซึ่งรัฐก็บอกแบบนี้ตลอดชีวิตของรัฐ มันน่าสนใจมากไม่มีอะไรน่าเชื่อถือเลยในประเทศนี้

ภาคผนวกหมายเลข 8

ภาคผนวกหมายเลข 8

1. กำหนดการประชุมนำเสนอโครงการวิจัยที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่าง จังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2563
2. บันทึกการประชุมนำเสนอโครงการวิจัยที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่าง จังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2563

กำหนดการ

การประชุมเพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยที่เกิดจาก

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ

ระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

เดิมคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ห้องประชุมศรีธรรมรงค์ สำนักงานเทศบาลนครยะลา อ.เมือง จ.ยะลา

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) เดิมคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งได้ลงนามไปเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 นั้น บันทึกข้อตกลงฯ ดังกล่าวว่าด้วยการสร้างความร่วมมือในการบูรณาการกิจกรรมทางการวิจัยและวิชาการระหว่างจังหวัดยะลา กับ สกว. โดยเป้าหมายหนึ่งของความร่วมมือนี้คือ การทำวิจัยในมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเกษตร สภาพเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว เป็นต้น ในการนี้ ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2) และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ดำเนินการศึกษาหาข้อมูลและจัดเวทีร่วมกับนายกเทศมนตรีจังหวัดยะลา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังข้อมูลสถานการณ์ด้านต่างๆ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากทุกภาคส่วน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยอันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดยะลาให้เป็นต้นแบบที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน จากนั้นจึงจะขยายผลจัดทำเป็นแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เป็นปัญหาเรื้อรังมายาวนาน ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ผ่านกิจกรรมในช่องทางต่างๆ ต่อไป

บัดนี้ สกว. โดยฝ่ายต่างๆ ได้ดำเนินการจัดทำสัญญารับทุนเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยทั้งสิ้น 10 โครงการ (รายละเอียดตั้งเอกสารแนบหมายเลข 1) ซึ่งโครงการบางส่วนมีระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการ 6 เดือน และได้ดำเนินการเกือบเสร็จสิ้นแล้ว และโครงการอีกบางส่วนมีระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการ 12 เดือน ซึ่งจะเป็นการรายงานความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือน ในการประชุมครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
2. เพื่อหารือแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่กับนักวิจัยของ สกว.
3. เพื่อหารือแนวทางในการนำองค์ความรู้และผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการเผยแพร่สู่สาธารณะ

สาธารณะ

กำหนดการ

วัน/เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
วันอาทิตย์ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2563	
	เดินทางจากกรุงเทพฯ-หาดใหญ่ ค้างคืนที่หาดใหญ่
วันจันทร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563	
08.30 – 10.30 น.	รับผู้ทรงคุณวุฒิและเดินทางจาก อ.หาดใหญ่-เทศบาลนครยะลา
10.30 – 10.45 น.	ชี้แจงและกล่าวถึงที่มาวัตถุประสงค์ในการจัดงาน โดย ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส (ผู้อำนวยการภารกิจการวิเคราะห์ สถานการณ์ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สกสว. เดิมคือ ผู้อำนวยการ ฝ่าย 1 สกว.)
10.45 – 11.00 น.	กล่าวต้อนรับและเปิดการประชุม โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา (นายชัยสิทธิ์ พานิชพงศ์) นายกเทศมนตรีนครยะลา (นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ)
11. 00– 11..น 15	สรุปภาพรวมและแนะนำข้อเสนอโครงการ โดย ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (ผู้ประสานงาน SRI13)
	รายงานความก้าวหน้าโครงการ โครงการละ 15 นาที
11. 15– 11..น 30	(1) โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้าน จังหวัดยะลา” รศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี คณะทรัพยากรธรรมชาติ มอ.หาดใหญ่
11.30 – 11.45 น.	(2) โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมไอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกอง จังหวัดยะลา” อาจารย์ โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต ศรีราชา
11.45 – 12.15 น.	ที่ประชุมและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น - รศ.ดร.ประภาภรณ์ ขอไพบูลย์ - ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์ - นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ
12.15 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.15 น.	(3) โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา” อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี
13.15 – 13.45 น.	(4-5)โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดน ภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส” และ โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และ ข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส” นายพิเศษพร วทวงศ์ มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย

วัน/เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
13.45 – 14.00 น.	(6) โครงการ “การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน” ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
14.00 – 14.15 น.	7) โครงการ “สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา” นายดาวุด ทับอุไร มุลนิธิสรางสุขมุสลิมไทย
14.15 – 14.30 น.	8) โครงการ “การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจังหวัดยะลา” นายอนัส เจริญมิน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ก.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
14.30 – 15.00 น.	ที่ประชุมและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น - ผศ.ปิยะ กิจถาวร - นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ
15.00 – 15.15 น.	(9) โครงการ “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจังหวัดยะลา” นายอับดุลอาสิด หยีเหม
15.15 – 15.30 น.	(10) โครงการ “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยงอาเซียน” ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช คณะบริหารธุรกิจ ม.หาดใหญ่
15.30 – 16.00	ที่ประชุมและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น - ผศ.ดร.ปิยะ กิจถาวร - ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสตร์ - นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ
16.00 – 16.30 น.	สรุปและปิดการประชุม
16.30 – 18.30 น.	เดินทางจาก อ.เมืองยะลา - สนามบินหาดใหญ่ การบินไทย 19.30 – 20.55 น. แอร์เอเชีย 19.40 – 21.10 น.

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

เอกสารแนบหมายเลข 1

รายชื่อโครงการที่ขึ้นสัญญาภายใต้ MOU ระหว่างจังหวัดยะลา และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ที่	ฝ่าย	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ
1	ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)	โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”	อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี
2		โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	นายพิเศษพร วดวงศ์ มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
3		โครงการ “แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ ระยะที่ 1: การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้า ของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	นายพิเศษพร วดวงศ์ มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
4		โครงการ “การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน”	ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสน์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5		โครงการ “สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา”	นายดาอุด ทับอุไร มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
6		โครงการ “การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจังหวัดยะลา”	นายอนัส เจริญมิน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ก.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7	ฝ่ายเกษตร (ฝ่าย 2)	โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้านจังหวัดยะลา”	รศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี คณะทรัพยากรธรรมชาติ มอ.หาดใหญ่
8		โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมไอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกอง จังหวัดยะลา”	อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา
9	ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น	โครงการ “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจังหวัดยะลา”	นายอับดุลอาสิด หยีเหม
10		โครงการ “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยงอาเซียน”	ดร.ปรัชญากรณ ไซยคช คณะบริหารธุรกิจ ม.หาดใหญ่

สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมเพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย
ที่เกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ
ระหว่างจังหวัดยะลา กับ สำนักงานคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)
(เดิมคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ห้องประชุมศรียรรยงค์ สำนักงานเทศบาลนครยะลา
อ.เมือง จ.ยะลา

ผู้เข้าร่วมประชุม

นายชัยสิทธิ์ พานิชพงศ์	ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา
นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ	นายกเทศมนตรีนครยะลา
ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน	ผู้อำนวยการภารกิจ 1.1 สกว.
ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา	ผู้อำนวยการภารกิจ 1.3 สกว.
ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
รศ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ผศ.ปิยะ กิจถาวร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ดร.พิเศษพร วศวงศ์	นักวิจัย
ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสน์	นักวิจัย
ผศ.ดร.กมลนันทน์ มีถาวร	นักวิจัย
นายดาวุด ทับอุไร	นักวิจัย
นายอนัส เจริญมิน	นักวิจัย
นางสาวอัญชนา พลศรี	นักวิจัย
ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม	นักวิจัย
ดร.สันชัย ยุติกา	นักวิจัย
ดร.กรกช นาคคณอง	นักวิจัย
อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์	นักวิจัย
อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ	นักวิจัย
ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช	นักวิจัย
ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง	ผู้ประสานงาน SRI13
ดร.สุภาวิณี ทรงพรพาณิชย์	เจ้าหน้าที่ สกว.
นางสุพิชชา สถิตย์พนาพร	เจ้าหน้าที่ สกว.

นางสาวรพีพร สิทธิ	เจ้าหน้าที่ สกสว.
นางสาวโยธกา ปัชชา	เจ้าหน้าที่ สกสว.
นายสันตฤณ ทิพย์บรรพต	เจ้าหน้าที่ สกสว.
นางสาวสาริตา พงษ์สว่าง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน SRI13

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อ โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้าน จังหวัดยะลา”

ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา

สิ่งสำคัญในการเพาะปลูก คือ อย่าใช้ยา จะต้องทำอย่างไรบ้าง

นายกเทศมนตรีนครยะลา

ปัญหาหนอนเจาะทุเรียนคือปัญหาที่ทำให้เสียราคาในการส่งออก และการที่เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะปลูกยาง และไม่ได้ปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ

รศ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์

แยกประเภทที่ควรแปรูปกับแบบที่กินสด

ปัญหาหนอนเจาะในแต่ละพื้นที่ต่างกันไหม หากต่างกันในเรื่องภูมิอากาศ

ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสตร์

เราจะสามารถหาข้อมูลในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลไม้ได้ไหม

เรื่องกลิ่นทุเรียน ความเหม็นทุเรียนสามารถเอาออกได้มัย คนสามารถขนส่งง่ายขึ้น นำขึ้นเครื่องได้ จะช่วยเพิ่มจำนวนการขายได้

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา ลองกอง จังหวัดยะลา”

รศ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์

ไม่รู้ว่าจะเชื่อมั่นมาจากไหน ควรจะทำ SOP ว่าเชื่อมั่นมาจากไหน ให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ และเชื่อบางตัวอาจใช้ biotreatment ได้ อาจต้องหาต่อไป หากเปลี่ยนจากใช้ห้องแลปมาทำเป็นอุโมงค์โอโซนจะได้ไหม และหาสาเหตุที่เปลือกลองกองแห้งได้มัย

ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสตร์

ลองกอง นอกจากเป็นผลแล้วสามารถพัฒนาเป็นอย่างอื่นได้มัย แอลกอฮอล์ที่ออกมานำไปทำอย่างอื่นได้มัย

ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา

กำหนด users ให้ชัดเกี่ยวกับการนำ application ไปใช้

ผู้เข้าร่วม จาก ศอบต

ลองกองราคาแต่ละเกรดมันต่างกัน เกรดดีปนกับเกรดต่ำกว่า

สามารถเอาปริมาณที่ตกเกรดไปเพิ่มมูลค่าได้ไหม เบอร์ A ไม่มีปัญหาในการจำหน่าย แต่เบอร์เกร็ดรองจะขายยากกว่า หากนำไปอบเหมือนลำไยได้มั้ย

ผู้เข้าร่วมเกษตรจังหวัด

ปัญหาของลองกองอาจเกิดจากการเคลื่อนย้ายด้วย และอยากจะขอให้ช่วยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการรับซื้อให้ด้วย

ผู้จัดการเกษตร ธกส ยะลา

ปัญหาที่เจอคือมดกับเพี้ยะที่ติดอยู่กับลองกอง และจะโดนส่งกลับ ซึ่งกำลังแรงงานในยะลาที่จะจัดการ คัดกรองนั้นจะเป็นผู้สูงอายุ จึงอยากเสนอให้จัดการตั้งแต่ต้นสวนเลยได้ไหม

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการ “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยงอาเซียน”

นายกเทศมนตรีจังหวัดยะลา

หากลองนำข้อเสนอมาทดลองใช้งานมาราชนที่่จะเกิดขึ้นในเดือน มีนาคม ก่อนน่าจะดี

ผู้ว่าท่องเที่ยว ททท.นราธิวาส

นำเอารูปแบบ walking street มาใช้ในการเที่ยวชุมชนกำลังเป็นที่นิยม หากจัดทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวได้ ก็น่าจะได้รายได้มากขึ้น

มีสิ่งที่เสนอ 2 เรื่อง 1.ทำอย่างไรให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

2.ทำอย่างไรให้ชุมชนรับทราบกฎระเบียบการท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืนในการบริหารจัดการ

ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสตร์

นักท่องเที่ยวมาเที่ยวต้องใช้เงินให้หมด อาจหาอะไรมาเพิ่มเติม มาขาย หรือตู้บริจาค

สิ่งที่ต้องพึงระวังคือการผลิตสินค้าของชาวบ้าน อย่างเช่น OTOP ที่เวลาขายอะไรก็จะขายเหมือนกัน มันทำให้คนเบื่อในที่สุด ต้องหาความหลากหลาย ความเป็นตัวเอง ควรจะต้องเช็ค Demand ก่อนด้วยก่อนที่จะลงทุนไป เพื่อเช็คความตรงกับความต้องการหรือไม่ และต้องเช็คว่าคุณที่เข้ามาเป็นใคร ชอบอะไร แล้วเราจะขายอะไร และต้องดูฤดูกาล แต่ละฤดูกาลจะเป็นนักท่องเที่ยวคนละกลุ่มกัน และจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในพื้นที่และการไม่โก่งราคากับนักท่องเที่ยว ในส่วน Infrastructure ต้องพร้อม และความพร้อมของ homestay ต้องพร้อมด้วย ไม่งั้นก็ไม่ได้คุณภาพและเสียนักท่องเที่ยวไป

แผนที่การท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับคนทำได้แค่ไหนต้องมีการประเมิน วัฒนธรรมต้องรักษาไว้ด้วย

ของเก่าของดีต้องรักษาให้ดี

ผศ.ปิยะ กิจถาวร

การท่องเที่ยวเป็นจุดร่วมที่คนยอมรับได้

กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อที่จะร้อยเรียงคนเข้าด้วยกัน ควรมีกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม

รศ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์

พัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อาหารต้องทำเรื่อง food safety และอากาศเป็นเรื่องที่ต้องดูแล เพราะอากาศก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้คนอยากมาเที่ยว

ช่วงบ่าย

ความเห็นของ ผศ.ปิยะ กิจถาวร ต่อภาพรวมทั้ง 5 โครงการ คือ

1.โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส” และ โครงการ “ศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้: จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”

2. โครงการ “การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน”

3. โครงการ “สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา”

4. โครงการ “การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจังหวัดยะลา”

5. โครงการ “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจังหวัดยะลา”

ความเห็นในภาพรวม

1. ข้อมูลมี error หลายอย่าง เช่น ที่นี้ภาษาอาหรับแย่ที่สุด ไม่ได้เป็นอย่างไรงานที่วาดดีที่สุด

2. ขอบเขตงานขอให้ชัดกว่านี้ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ พื้นที่นอก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการอธิบายถึงลักษณะของสถานที่ เช่น โรงเรียน

3. บริบทที่ดำรงอยู่จริงต้องอธิบายด้วย เช่น สถานีรถไฟเป็นอย่างไร ซึ่งผมมองว่าแผนพัฒนาอันใหม่ของจังหวัดยะลาทำได้ดี มีความชัดเจน

โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”

งานวิจัยน่าจะเข้าไปเติมเต็มข้อมูลที่ขาดอยู่ของจังหวัดได้ และผู้นำในพื้นที่โดนบังคับให้ทำตาม และสถานการณ์ที่สืบเนื่องมาจาก ปี 2547- 2562 และโครงสร้างประชากร เคลื่อนที่ไปไหน

โครงการ “สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา”

- การเก็บข้อมูล 1 ครัวเรือนต่อ 1 หมู่บ้านไม่สามารถบอกอะไรได้เลย ต้องเก็บข้อมูลให้มากกว่านี้
- สาธารณสุข เด็กตายเยอะมากเป็นเพราะอะไร
- การศึกษา เอกชนและรัฐแย่งเด็กกัน และการสอนไม่ครบถ้วน
- การค้า ยาง ปาล์ม ข้าว น่าจะต้องไปดูข้อมูลให้ลึกกว่านี้
- ภาษี การใช้จ่ายภาครัฐ โดนคอร์รัปชันสูงมาก งานวิจัยนี้ยังไม่ได้พูดถึง
- Story telling น่าจะบอกว่าทำยังไง เช่น ไก่เบตง ส้มโชกุน มีการใช้สารเคมีกันมาก
- ควรจะอธิบายว่าทำไมถึงเลือกเรื่องพวกนี้ เพราะยะลามีเรื่องมากมายหลากหลาย

- โลจิสติกส์ทางการเกษตรเป็นยังไง ถึงมีการนำเข้าเสีย
- ตลาดนัด ถือเป็นวิธีที่ทำให้ชุมชนยังหายใจได้บ้าง
- คุณค่าของจังหวัดย้อนหลัง 10 ปี ทำไม่ได้ไม่เคยทำได้จริงเลย เพราะอะไร
- เอกชนต้องการแก้ระเบียบกฎให้มันดำเนินงานง่ายมากขึ้น
- ข้อมูลยังไม่ลึก ต้องเก็บข้อมูลมากกว่านี้

ข้อเสนอในภาพรวม

ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส

ควรจะมีการลงพื้นที่กว่านี้ และคุยกับคนในพื้นที่ให้เขาช่วยอธิบาย และได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่บางไหม หากจบโครงการไปแล้วเจ้าหน้าที่จะได้ทำต่อได้ ข้อมูลยังขาดอยู่ และต้องคำนึงถึงบริบทด้วย

นายกเทศมนตรีนครยะลา

ความถูกต้องของข้อมูลยังต้องแก้ไข ยังมีความผิดพลาดของข้อมูลอยู่

เช่น สัมภาษณ์ ยะลา ข้อมูลยังไม่ถูกต้อง

ควรจะมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรถไฟ เพราะคิดว่าคนในพื้นที่ต้องการ

ทุกวันนี้ยะลาเป็นเจ้าของการสื่อสารเอง

ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์

งานแบ่งเป็น 2 ฝาก คือเชิงปริมาณคุณภาพ การนำเสนอควรนำเสนอรูปแบบเดียวกัน ไม่งั้นคนฟังจะไม่เข้าใจ การท่องเที่ยว ยังนำเสนอไม่ครบ การเลือกสินค้ามาควรจะไปในทิศทางเดียวกันด้วย

คุณภาพของน้ำ น้ำที่อยู่ติดทะเลอาจมีการติดสารหนูสูง

ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง

ดูงานที่เคยทำไปแล้วด้วย และติดตามท่านนายกเพราะมีโครงการใหม่ตลอดเวลา หากตามไม่ทันข้อมูลก็จะมี ความล่าช้าได้

ภาคผนวกหมายเลข 9

ภาคผนวกหมายเลข 9

กำหนดการและรายชื่อโครงการ press trip “ทิศทางภาคเกษตรและท่องเที่ยวยุคปกติใหม่ (New normal) :กรณีศึกษาลองกอง ทุเรียน เส้นทางท่องเที่ยวและกลไกการส่งเสริมในพื้นที่ จ.ยะลา”

กำหนดการลงพื้นที่งานวิจัย

“ทิศทางภาคเกษตรและท่องเที่ยวยุคปกติใหม่ (New normal) : กรณีศึกษาลองกอง ทุเรียน เส้นทาง การท่องเที่ยวและกลไกการส่งเสริมในพื้นที่ จ.ยะลา”

วันที่ 22-24 กรกฎาคม 2563

วันพุธที่ 22 กรกฎาคม 2563

ออกเดินทาง กรุงเทพฯ - อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยสายการบินแอร์เอเชีย รอบเวลา 16:15 – 17:50 น.

รับประทานอาหารเย็น

เข้าพักที่ โรงแรม S Hadyai อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

วันพฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563

07.30 - 09.30 น. ออกเดินทางจาก อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา – ต.ลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา

09.30 – 11.00 น. 1) เยี่ยมชมสวนทุเรียน เพื่อนำเสนอข้อมูลพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัด ยะลา ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้เกษตรกรสามารถคัดเลือกสายพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านที่มี ลักษณะเด่นเพื่อต่อยอดเป็นพันธุ์การค้า รวมทั้งการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาหนอน เจาะเมล็ดทุเรียน เนื่องจากทุเรียนทางการค้า หรือ ทุเรียนพื้นบ้าน มักประสบ ปัญหาหนอนเจาะเมล็ด ซึ่งทำให้ทุเรียนไม่มีคุณภาพ/ขายไม่ได้ โดยเฉพาะทุเรียน พื้นบ้านที่ไม่ค่อยได้รับการดูแล ทำให้ผลผลิตกว่าครึ่งในสวนถูกทำลายโดยหนอน เจาะทุเรียน การวิจัยเรื่องหนอนเจาะเมล็ดนี้ จึงเป็นการหาแนวทางป้องกันและ ควบคุมหนอนเจาะทุเรียน ส่งผลให้คุณภาพทุเรียนดีขึ้น รับฟังบรรยายสรุป โดย รศ.ดร.จรัสศรี นวลศรี คณะทรัพยากรธรรมชาติ ม.สงขลานครินทร์ และคณะ

11.00 - 12.30 น. เดินชมบริเวณโดยรอบของพื้นที่ป่าต้นน้ำ “อ่างเก็บน้ำลำพะยา” เส้นทาง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ความร่วมมือของชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลลำ พะยา และร่วมรับประทานอาหารเมนูท้องถิ่น ณ อ่างเก็บน้ำลำพะยา

12.30 - 13.00 น. เดินทางจากลำพะยา – หน้าถ้ำ

13.00 – 14.00 น. 2) เยี่ยมชมสวนลองกอง เพื่อนำเสนอการใช้นวัตกรรมไอโซนในการยืดอายุ ลองกอง ซึ่งจะทำให้สามารถกระจายผลผลิตไปจำหน่ายยังพื้นที่ต่างๆ โดยที่ ลองกองยังคงสภาพดี รับฟังบรรยายสรุปโดย อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา และคณะ

- 14.00 – 17.00 น. ทดลองเดินเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนหน้าถ้ำ ไหว้พระวัดคูหาภิมุข ถ้ำศิลป์-ถ้ำเสือ และเรียนรู้ “ผลิตภัณฑ์สีเขียว” ชุมชนหน้าถ้ำจากคุณสมบัติของธรรมชาติสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน
รับฟังบรรยายสรุปจากหัวหน้าโครงการ ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช
- 17.00 – 17.30 น. เช็กอินเข้าพัก โรงแรมบุญระพี อ.เมืองยะลา
- 18.00 – 20.00 น. รับประทานอาหารเย็น ณ ร้านอาหาร ซีฟู้ด และโรตีสายชัก
พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม 2563

- 07:00 – 08:30 น. เช็กเอาท์จากโรงแรม และรับประทานอาหารเช้าที่ร้านกะหน่า อาหารมุสลิม
ท้องถิ่น (กะนา บริษัททัวร์จังหวัดยะลา)
- 08:30 – 09:15 น. เดินทางจาก อ.เมืองยะลา - เทศบาลตำบลปะแต อ.ยะหา
- 09:15 – 11:45 น. ล้อมวงคุย “New normal ทิศทางการฟื้นฟูและส่งเสริมภาคเกษตรและ
ท่องเที่ยว” สู่การพัฒนา “ยะลาโมเดล” กับการแก้ปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัด
ชายแดนใต้ (สถานที่: เหมืองลาบู ต.ปะแต อ.ยะหา)
- (1) การทำงานของเทศบาลตำบลปะแต ที่สามารถยกระดับจากเทศบาล
ตำบลเป็นเทศบาลเมือง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในบริบทของพื้นที่สี
แดง และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับมือกับ
สถานการณ์โควิด-19
 - นายสมศักดิ์ ศรีสมบัติ (นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปะแต)
 - ผศ.เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี
 - (2) นโยบายการพัฒนาพื้นที่จังหวัดยะลาด้วยการฟื้นฟูและส่งเสริมภาค
เกษตรและท่องเที่ยว
 - นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ นายกเทศมนตรีนครยะลา
 - ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช (ท่องเที่ยว)
 - (3) บทบาทของ ววน. ในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ผศ.ดร.สุกานดา เหลืองอ่อน ลูวิส
 - ผศ.ดร.แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง (แผนพัฒนา จชต.)
- ดำเนินรายการโดย ผศ.เอกรินทร์ ต่วนศิริ
- 11:30 – 13:00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ที่ลานหน้าเหมืองลาบู
- 13:00 – 16:00 น. เดินทางจาก อ.ยะหา - อ.เบตง

- 16.00 – 17.00 น. เช้าคอนเสิร์ตที่พักรัง โรงแรมโมเดิร์นไทย เบตง
เดินชม Street Art “เส้นทางท่องเที่ยวเมืองเบตง”
 โครงการวิจัย การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดยะลาเชื่อมโยง
 อาเซียนโดย โกเอ็กส์ เบตง และ ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช
 18:00 – 20:00 น. รับประทานอาหารเย็นที่ร้านโกช้าง “อาหารท้องถิ่นเมืองเบตง”
 และชมบรรยากาศยามค่ำคืนของ อ.เบตง
 พักผ่อนตามอัธยาศัย

เสาร์ที่ 25 กรกฎาคม 2563

- 08:00 – 11:00 น. อาหารเช้า Street Food เมืองเบตง
 ให้อำมาตย์พระพุทธรูปพระพุทธรูปประกาศ
 เยี่ยมชมสวนสาธารณะเบตง (แบบ Exclusive)
 11:00 – 13:00 น. ล้อมวงพบปะผู้ประกอบการท่องเที่ยวอำเภอเบตง และผู้อำนวยการ ททท.
 สำนักงานนราธิวาส “โอกาสและความท้าทายด้านการท่องเที่ยวภายหลัง
 สถานการณ์โควิด-19” ณ ร้านอาหารบ่อปลานิลสายน้ำไหล (โกหังว)
 และรับประทานอาหารกลางวัน
 13:00 – 17:00 น. เดินทางจาก อ.เบตง – สนามบินหาดใหญ่
 รับประทานอาหารเย็นที่สนามบิน
 ออกเดินทาง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา - กรุงเทพฯ โดยสายการบินแอร์เอเชีย
 รอบเวลา 19:55 – 21:15 น

ภาคผนวกหมายเลข 10

ภาคผนวกหมายเลข 10

1. เอกสารนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการ
ลอบประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง
2. สไลด์นำเสนอต่อคณะอนุกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบ
ประทุษร้ายประชาชน คณะที่สอง

รวมบทคัดย่อ
โครงการวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ลำดับที่ 13 “จังหวัดชายแดน
ภาคใต้” (Strategic Research Issue: SRI13)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ.2561-2563

เสนอต่อ

คณะอนุกรรมการการศึกษาและแก้ไขปัญหา

การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน

คณะที่สอง (ละเมิดสิทธิในเขตพื้นที่พิเศษและจังหวัดชายแดนภาคใต้)

วันที่ 27 สิงหาคม 2563

โครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13)

หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ปี 2560 ที่ผ่านมา รัฐบาลนำเสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งระบุประเด็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของชาติด้านความมั่นคงภายใน คือ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยระบุถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการสร้างความเข้าใจและผสมผสานพลังร่วมกับประชาชน เสริมสร้างการยอมรับสังคมพหุวัฒนธรรม และการได้รับความร่วมมือจากมาเลเซีย

ช่วงเวลา 14 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในแง่ของความรู้และการปฏิบัติการรูปแบบต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าในช่วงทศวรรษมีการทุ่มเทงบประมาณให้กับงานวิจัยรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นงานวิจัยพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจผู้คน วัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจในพื้นที่ และงานวิจัยเพื่อการพัฒนาทั้งเพื่อใช้แก้ปัญหา เยียวยา และพัฒนาชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมางานวิจัยจำนวนหนึ่งอาจยังไม่ตอบโจทย์ของผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ด้วยยังคงมีปัญหาคือการเชื่อมต่อระหว่างองค์ความรู้กับการปฏิบัติงาน จากการทบทวนงานวิจัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดช่วงเวลาที่เกิดความรุนแรง พบว่ายังคงมีช่องว่างขององค์ความรู้หลายประเด็น กล่าวคือการทำวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่และช่วงเวลาใดหนึ่ง ไม่เห็นภาพรวมและพลวัตรของจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์กว่า 1,000 เรื่องในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ที่ไม่เชื่อมต่อกัน คือ กลุ่มแรกมุ่งเน้นศึกษาไปที่ปัญหาความไม่สงบเท่านั้น ขณะที่กลุ่มที่สองมุ่งศึกษาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุขภาพที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ความรุนแรงแต่อย่างใด การวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิจัยความรู้พื้นฐาน ไม่ใช่วิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งยังไม่ได้เชื่อมต่อกับองค์กร กลุ่ม หรือคนที่ทำงานในพื้นที่ ตลอดจนงานวิจัยไม่เท่าทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนสร้างการเปลี่ยนแปลง ไม่ช่วยสร้างภาพอนาคต

ที่ผ่านมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เล็งเห็นความสำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในฐานะพื้นที่และประเด็นปัญหาความไม่สงบ ฝ่ายต่างๆ ในสกว. จึงสนับสนุนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจงานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บริหารโครงการของฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ หน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) พบว่าแต่ละฝ่ายมองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

งานวิจัยของฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ที่ผ่านมามีทั้งที่เป็นชุดโครงการขนาดใหญ่ เช่นโครงการมาเลเซียระยะที่สำคัญต่อประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยชุดดังกล่าวแม้จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนานักวิจัยในท้องถิ่น หากองค์ความรู้เกี่ยวกับมาเลเซียมีคุณภาพต่อการนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ซึ่งมีคนมุสลิมเป็นคนส่วนใหญ่ งานวิจัยชุดทวิภาษาซึ่งเป็นงานวิจัยกึ่งปฏิบัติการสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนมลายู นอกจากนี้แล้วยังมี

งานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งของฝ่าย 1 ที่ช่วยให้สังคมไทยมีความเข้าใจการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของ คนมลายูมุสลิม และปัญหาทางการเมืองวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

งานวิจัยของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะเป็นการทำวิจัยกับชาวบ้านโดยมี Node เป็นตัวกลางระหว่าง ชาวบ้านกับ สกว. ใน 3 ประเด็นหลักๆ ได้แก่ (1) ฐานทรัพยากรในบริเวณอ่าวปัตตานี (2) เศรษฐกิจชุมชนใน จังหวัดปัตตานี และ (3) อิสลามศึกษาและพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฝ่ายการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเห็นว่าฝ่าย 1 และฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นน่าจะบูรณาการร่วมกันในการทำวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรง และการแก้ปัญหาความรุนแรงว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงฐานทรัพยากรและชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไร

สำหรับงานวิจัยของฝ่ายบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) จะให้ ความสำคัญกับการทำงานกับกลไกภาครัฐ อาทิ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กอง อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า) มหาวิทยาลัยสงขล าครินทร์ เป็นต้น ในประเด็นวิจัยเรื่อง นโยบาย 3 เมืองต้นแบบ (สุโขทัย-โคราช เบตง และหนองจิก) โดยฝ่าย ABC มองว่าปัญหาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ เรื่องเศรษฐกิจฐานรากและการไม่มีงานทำ

การสำรวจงานวิจัยทั้งภายในสกว. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ของหน่วยงาน องค์กร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ข้างต้น ประกอบการปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พบว่า ขณะที่ยังคงมีความรู้เรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคง มีช่องว่าง การทำงานเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงและสร้างสันติภาพในพื้นที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่การทำ วิจัยเพื่อทบทวน ค้นหาอุปสรรคและหาแนวทางสนับสนุนการสร้าง ความสงบและความมั่นคงของมนุษย์ใน สังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนใต้ยังคงไม่เท่าทันและไม่มากพอที่จะหนุนเสริมการแก้ปัญหาที่เริ่ม สลับซับซ้อนมากขึ้น ตามความรุนแรงที่ยืดเยื้อยาวนาน โครงการวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัด ชายแดนภาคใต้ (SRI 13) จึงพยายามทำหน้าที่ในการลดช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าว โดยมีคำถามสำคัญคือ อุปสรรคของการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่คืออะไร อุปสรรคเหล่านี้หมายถึง โครงสร้าง ระบบ ทักษะคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางหรือตัวแบบเช่นไรที่จะเหมาะสม และเกื้อหนุน ในการขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่รบกวนการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนสร้างความ มั่นคงของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผ่านรอยร้าวของความขัดแย้งรุนแรงมานานกว่า 15 ปี

วัตถุประสงค์

1. สำรวจและค้นหาอุปสรรค (โครงสร้าง ระบบ และผู้คนที่เกี่ยวข้อง) ทั้งภายในและนอกพื้นที่ในการ สร้างความสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. สำรวจ ค้นหา และเสนอแนวทาง รูปแบบการทำงานเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง สร้างสันติภาพ และ ความมั่นคงของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับความต่างทางวัฒนธรรม

3. สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการสร้างสันติภาพท่ามกลางสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลไกและขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการงานวิจัยประเด็นเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SRI 13) แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานและรายงานโครงการวิจัยดังต่อไปนี้

ปีที่ 1

โจทย์วิจัยในโครงการ SRI 13 กำหนดขึ้นด้วยการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ทราบความต้องการองค์ความรู้ที่จะนำมาช่วยหนุนเสริมหรือปรับใช้ในการทำงานสร้างสันติภาพของภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนพัฒนาพื้นที่ให้ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมบนฐานคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

โครงการวิจัยปีที่ 1 ประกอบด้วย 9 โครงการ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาคุณค่าและทัศนคติ ได้แก่งานเรื่องसानผืนปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่ งานศึกษาความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง และงานการเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง

กลุ่มที่สองเป็นการวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์และความทรงจำ มีงานในกลุ่มนี้ 2 เรื่องคือ ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย และ เรื่องสันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของพิพธิภณท์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับกลไก และการปฏิบัติการ ประกอบด้วยงาน 4 เรื่อง คือ 1. กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา 2. การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะฮ์และมินดาเนา 3.พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ และ 4.บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้

ปีที่ 2

งาน SRI 13 ในปีที่ 2 กำหนดโจทย์วิจัยเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ประกอบไปด้วยงานวิจัย 3 เรื่องคือ 1.การเชื่อมงานวิจัยนโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ 2.พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ และ 3. อัตลักษณ์ที่คุกคามกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่สอง เป็นงานวิจัยบูรณาการกับฝ่ายเกษตร และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำแผนพัฒนาจังหวัดยะลา เพื่อให้ยะลาเป็นจังหวัดต้นแบบที่ก้าวข้ามปัญหาความรุนแรงเรื้อรัง โดยฝ่ายนโยบายชาติและ

ความสัมพันธ์ข้ามชาติสนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัยเรื่องสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา งานวิจัยจำนวน 5 เรื่องเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลด้านต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ทำข้อเสนอในการพัฒนาจังหวัด และงานวิจัยเรื่อง การทดสอบเชิงพาณิชย์สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษาลองกอง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมต่อกับงานวิจัยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและยกระดับทุเรียนพื้นบ้านจังหวัดยะลา ที่สามารถนำผลจากงานวิจัยไปใช้ช่วยเกษตรกรได้ทันที ส่วนงานวิจัยชุดสุดท้ายเป็นงานวิจัยจากฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2 เรื่อง ผลการวิจัยช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดยะลาโดยเน้นให้ชุมชนเป็นผู้จัดการดูแลและได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวโดยตรง

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนการทำงาน

ชุดโครงการประสานงานจะทำหน้าที่ในการจัดประชุมเพื่อระดมโจทย์วิจัยที่สำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง จัดเวทีอภิปรายและติดตามการทำวิจัย สำรวจและสังเคราะห์งานวิจัยฝ่าย 1 ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฝ่าย ABC เพื่อเชื่อมต่อบริการความรู้ทุกภาคส่วนนำเสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย และเป็นบทนำหรือบทส่งท้ายของหนังสือรวบรวมงานวิจัยที่จะจัดพิมพ์ขึ้น

รายชื่องานวิจัย

ลำดับ	โครงการ	นักวิจัย
1.	สานฝันปาดานี้โดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่	รศ.ดร.มารค ตามไท สถาบันเพื่อการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ
2.	กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา	ดร.กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.	การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจฮ์และมินดาเนา	ผศ.สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4.	บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้	รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์ ภาควิชาสารัตถศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5.	ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง	อ.อาทิตย์ ทองอินทร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
6.	ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย	ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
7.	สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของพิพธิภักดิ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	คุณภัทรภร ภูทอง นักวิจัยอิสระ
8.	พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้	คุณอมรอน ชาเหาะ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9.	การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาดานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง	คุณรอมฎอน ปันจอร์ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch)

โครงการ สานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้าง จินตนาการใหม่

Weaving Patani's Dream Non-violently: An analysis of conversations

for a new imagination

รศ.ดร.มารค ตามไท

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายหลักของงานวิจัยนี้เพื่อที่จะหาว่าเหตุผลของคนปาตานีที่ต้องการเอกราชมีอะไรบ้าง งานวิจัยได้สัมภาษณ์ชาวปาตานีที่สนับสนุนเอกราช 1,000 คน การรู้เหตุผลนี้สำคัญเพราะจะสามารถรู้ถึงคุณค่าที่เป็นฐานของเหตุผลเหล่านั้น เมื่อรู้ว่าคุณค่าชุดนั้นคืออะไรก็จะสามารถศึกษาลักษณะของคุณค่านั้นซึ่งเป็นจุดสำคัญในการหาวิธีลดความรุนแรงและนำสันติสุขมาให้คนที่อาศัยในพื้นที่ทุกคน อีกทั้งจะช่วยวางขบวนการเอกราชปาตานีในกลุ่มขบวนการเอกราชอื่นๆที่มีมากมายในโลกปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญในการทำ ความเข้าใจกับแนวทางสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ อีกจุดมุ่งหมายหนึ่งของงานวิจัยคือการศึกษ วิเคราะห์ และเก็บบทเรียน ของแนวทางพัฒนาการการต่อสู้เพื่อเอกราชในต่างประเทศเพื่อที่จะดูความสัมพันธ์ระหว่างวิธี เคลื่อนไหวไปสู่เอกราชกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ขบวนการเอกราชที่ศึกษาคือขบวนการที่ Catalonia, Quebec, Scotland และ Okinawa

สิ่งที่ค้นพบคือเหตุผลหลักที่ชาวปาตานีซึ่งสนับสนุนเอกราชให้ไว้คือ (1) ความเป็นเจ้าของดินแดน (2) การเป็นวิธีที่จะได้อนาคตที่ปรารถนา (3) การเป็นพันธมิตรทางศาสนา และ (4) การเป็นวิธีจัดการกับความขัดแย้ง กับรัฐไทยได้ดีที่สุด ในสี่เหตุผลนี้ เหตุผลที่ (1) (2) และ (3) เป็นเหตุผลที่วางอยู่บนฐานคุณค่าที่เรียกกันว่า “คุณค่าศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งเป็นคุณค่าที่แลกเปลี่ยนกับอย่างอื่นไม่ได้และจะเกิดปฏิกิริยาทางลบถ้าคนอื่นพยายาม โหม่นาเวเสนอขอของตอบแทนเพื่อให้ทิ้งเสีย เหตุผลที่ (4) วางอยู่บนคุณค่าที่จัดการได้โดยที่รัฐไทยเปลี่ยนวิธี ปฏิบัติและเปลี่ยนนโยบายในบางเรื่อง

ส่วนสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษา วิเคราะห์ และเก็บบทเรียน ของแนวทางพัฒนาการการต่อสู้เพื่อเอกราช ใน Catalonia, Quebec, Scotland และ Okinawa คือ เกือบทุกแห่งเคยมีกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงในการผลักดันเรื่องเอกราช แต่เมื่อขบวนการเอกราชมีที่ยืนในพื้นที่การเมืองและมีการถกกันเองภายในอย่างเปิดเผย เรื่องจะเอาเอกราชหรือไม่กลุ่มใช้ความรุนแรงก็ค่อยๆสลายไป ความรุนแรงที่เหลือคือการแสดงอารมณ์แรงในการถกเถียงกัน

ข้อสรุปและข้อเสนอของงานวิจัยสำหรับการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้คือ รัฐไทยควรเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้คนปาตานีถกกันเองอย่างเปิดเผยและกว้างขวางเกี่ยวกับอนาคตของปาตานีว่าจะเดินตาม เส้นทางเอกราชหรือไม่ และรัฐไทยควรดำเนินการนี้โดยมีวุฒิภาวะพอที่จะส่งเสริมการคุยกันครั้งนี้ระหว่างคนที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยตัวเอง ด้วยความปรารถนาดีต่อความสุขใจของคนทุกคนที่เกี่ยวข้อง

**โครงการ กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4
อำเภอในจังหวัดสงขลา**

**Security Laws and the Enforcement in Three Deep South Provinces and Four Districts of
Songkhla Province of Thailand**

ดร.กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์เนื้อหาแห่งบทบัญญัติกฎหมายความมั่นคง 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457; พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 (2) ศึกษาการใช้ ความรุนแรงจากกลไกรัฐในการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอใน จังหวัดสงขลา (3) ศึกษาประสบการณ์และถอดบทเรียนเกี่ยวกับกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย พิเศษโดย กลไกรัฐที่เกิดขึ้นในจังหวัดอาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย และหมู่เกาะมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ (4) สังเคราะห์แนวทางการแก้ไขกฎหมาย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายความ มั่นคง ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลาที่จะนำไปสู่การสร้างความปลอดภัย ในพื้นที่ บนฐานของการเคารพในหลักสิทธิ เสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดหลักนิติธรรม ร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศเป็นกรอบใน การวิเคราะห์กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่ศึกษาโดยมีสมมติฐานการวิจัยคือ ใน สถานการณ์อันเป็นภัยฉุกเฉิน ร้ายแรง ความปลอดภัยของประชาชน รัฐจำเป็นต้องใช้กฎหมายความมั่นคง จัดการ กับสถานการณ์เพื่อฟื้นคืนระเบียบ ความสงบเรียบร้อยตามปกติกลับมา ในสภาพการณ์นี้ทำให้ ระเบียบ การเมืองในภาวะปกติถูกระงับไปชั่วคราว และแทนที่ด้วยอำนาจพิเศษอันมีลักษณะเป็น “กฎแห่งการ ยกเว้น” ซึ่งรัฐสามารถระงับ และลดทอนสิทธิเสรีภาพบางประการที่มีอยู่ในภาวะปกติได้ แต่กระนั้น สภาวะ ยกเว้น ดังกล่าวไม่ใช่สภาพปลดปล่อยกฎหมายที่รัฐจะใช้อำนาจตามอำเภอใจ หากแต่ต้องดำเนินการภายใต้กรอบ แห่งหลัก นิติธรรม ใช้เท่าที่จำเป็น ในระยะเวลาอันสั้น เคารพในสิทธิ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์ และหลักการพื้นฐานแห่งประชาธิปไตย

คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการวิจัยภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ นักวิชาการ และนักกิจกรรมภาคประชาสังคม นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงปรากฏการณ์กรณี การใช้กฎหมายพิเศษที่จังหวัดอาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย และมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์

การวิจัยพบว่า กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงทั้ง 3 ฉบับในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ของไทย ทั้งการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และมาตรการระงับสิทธิเสรีภาพยังคงไม่ สอดคล้อง กับหลักนิติธรรม และเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะต่อนโยบายการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง คือ (1) ให้ยกเลิกกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) ให้พื้นที่เป้าหมายอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงฉบับใดฉบับหนึ่งเพียงฉบับเดียว และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความฉุกเฉิน ร้ายแรงของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (3) บังคับใช้กฎหมายตามกรอบพันธกรณีระหว่างประเทศ (4) ปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน

2) แนวทางปรับปรุงระบบกฎหมายความมั่นคง เสนอให้บัญญัติหลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างความมั่นคงทางกฎหมายในระดับสูงสุด

3) ให้มีกลไกตรวจสอบถ่วงดุลเชิงกระบวนการอย่างเป็นระบบ คือ (1) ให้องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจตัดสินสถานการณ์ฉุกเฉินของฝ่ายบริหาร (2) การขยายระยะเวลาสถานการณ์ฉุกเฉินให้เป็นอำนาจขององค์กรนิติบัญญัติ (3) ระหว่างที่มีการใช้อำนาจพิเศษตามกฎหมายความมั่นคง ให้ศาล มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบ และ (4) ให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบทางอาญา ทางแพ่ง และทาง ปกครอง

**โครงการ การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธใน
จังหวัดชายแดนใต้ ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจะห์และมินดาเนา**

**Study of Legal Mechanism for Reintegration process of armed forces in the southern
border provinces through a comparative study of Aceh and Mindanao mechanisms**

ผศ.สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ

บทคัดย่อ

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของพื้นที่ความขัดแย้งกันด้วยอาวุธซึ่งดำรงอยู่มาเป็นเวลานานก็คือ ภายหลังความขัดแย้งด้วยอาวุธสิ้นสุดลงแล้ว จะมีมาตรการอย่างไรให้กองกำลังหรือนักต่อสู้วางอาวุธ และสามารถกลับคืนสู่สังคมโดยใช้ชีวิตปกติได้ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากความขัดแย้งไปสู่สันติภาพ กระบวนการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ การปลดอาวุธ (Disarmament) การปลดประจำการ (Demobilization) และการกลับคืนสู่สังคม (Integration) มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการป้องกันไม่ให้กองกำลังหรือนักต่อสู้กลับไปจับอาวุธอีกครั้งซึ่งอาจส่งผลทำลายสันติภาพของสังคมที่เพิ่งจะยุติความขัดแย้งกันด้วยอาวุธได้

การศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในกรณีของอาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย และกรณีมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ากระบวนการกลับคืนสู่สังคมมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการสันติภาพอย่างแยกกันไม่ออก โดยข้อตกลงสันติภาพมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ DDR อย่างชัดเจน หลังจากมีข้อตกลงสันติภาพแล้วจะมีกระบวนการทำให้เนื้อหาของข้อตกลงเป็นกฎหมายที่ตราโดยตัวแทนประชาชนเพื่อให้หลักประกันว่าการปฏิบัติตามข้อตกลงสันติภาพจะได้รับการปฏิบัติตามแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารในภายหลัง ในขณะที่การนิยามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการกลับคืนสู่สังคมในทั้งสองพื้นที่นั้นค่อนข้างครอบคลุมคือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนทั้งที่เป็นกองกำลัง ผู้สนับสนุนและสมาชิกของขบวนการแบ่งแยกดินแดน และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับกองกำลังคือกลุ่มเหยื่อจากความขัดแย้ง แต่อาจจะละเลยกลุ่มเปราะบางบางกลุ่ม เช่น เด็กและสตรี ในส่วนของรายละเอียดเนื้อหาของโปรแกรมการกลับคืนสู่สังคมพบว่ามีความแตกต่างกันบ้าง เนื่องจากในกรณีอาเจะห์จะเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูจากภัยพิบัติสึนามิอย่างแยกกันไม่ออก

ในขณะที่มินดาเนาจะให้ความสำคัญกับมิติทางด้านเศรษฐกิจและการสร้างความปรองดองระหว่างกองกำลัง MILF และกองกำลังรัฐบาลฟิลิปปินส์ โดยมีการออกแบบเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่ายคู่ขัดแย้ง นอกจากนี้ในส่วนของการปลดประจำการและทำให้อดีตกองกำลังกลับคืนสู่สังคมนั้น ในกรณีของอาเจะห์ไม่มีมาตรการรองรับในการทำให้อดีตผู้นำกองกำลังกลายเป็นผู้นำทางการเมือง ในขณะที่ในกรณีมินดาเนา มีมาตรการในการทำให้กองกำลัง MILF ให้กลายเป็นพรรคการเมืองอย่างเป็นระบบและชัดเจน ในส่วนของงบประมาณนั้นทั้งสองพื้นที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของภาคประชาสังคมที่เป็นส่วนสนับสนุนทั้งในส่วนของการถ่ายทอดความรู้และงบประมาณ

จากการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบกระบวนการ DDR ของจังหวัดชายแดนใต้ ดังนี้

(1) ผู้ที่ควรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ DDR คือ เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายพลเรือน รวมไปถึงผู้นำชุมชน เพราะไม่ได้เป็นคู่ต่อสู้กับกองกำลังและทำให้กองกำลังที่จะกลับคืนสู่สังคมมั่นใจในความปลอดภัยของตนเอง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ควรเข้ามามีบทบาทเนื่องจากกองกำลังที่จะเข้าร่วมการกลับคืนสู่สังคมมีทั้งผู้ที่อยู่ในเรือนจำ มีหมายจับ หรือมีหมายควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ

(2) กลุ่มเป้าหมายของกระบวนการ DDR เนื่องจากกองกำลังในพื้นที่มีหลายกลุ่มจึงต้องมีกระบวนการการกลับคืนสู่สังคมสำหรับทุกกลุ่ม ได้แก่ กองกำลังติดอาวุธขบวนการเคลื่อนไหวที่ปฏิบัติการในปัจจุบันทั้งที่อยู่ภายนอกและในเรือนจำ ผู้สนับสนุนปฏิบัติการทางทหารของขบวนการเคลื่อนไหว เช่น ผู้ทำหน้าที่ให้ที่พักพิงสนับสนุนปฏิบัติการทางทหาร ประชาชนที่อยู่ในเรือนจำที่ถูกดำเนินคดีความมั่นคงที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งสำหรับกลุ่มคนนี้ขบวนการเคลื่อนไหวได้มีการเรียกร้องให้มีการปล่อยตัว เจ้าหน้าที่ทหาร กองพันราษฎรอาสาสมัครรักษามุขบ้าน

(3) ขั้นตอนกระบวนการ DDR กระบวนการ DDR มี 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 คือกระบวนการวางแผนเพื่อการดำเนินการกระบวนการ DDR โดยขั้นตอนนี้จะมีการเตรียมการตั้งคณะทำงานด้านต่างๆ ในการสนับสนุนการดำเนินการกลับคืนสู่สังคม โดยต้องการออกแบบกระบวนการทางกฎหมายที่จะนำมารองรับกระบวนการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธ ทั้งนี้ ควรยุติการดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้านและการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ในมาตรา 21 เนื่องจากเป็นโครงการที่ทำให้ลายความไว้วางใจระหว่างคู่ขัดแย้ง นอกจากนี้ต้องมีการอำนวยความสะดวกและการเตรียมความพร้อมของสังคมในการรองรับการกลับมาของกองกำลังติดอาวุธที่จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของทุกคนในชุมชน อีกทั้งยังต้องให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่อดีตกองกำลังในการกลับเข้าเป็นสมาชิกของชุมชนของพวกเขา

สำหรับการดำเนินการในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อตกลงในกระบวนการเจรจาสันติภาพ มีข้อที่ควรพิจารณา เช่น ระยะเวลาในการพิจารณาเพื่อกลับคืนสู่สังคมแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับบริบทปัจจัยของแต่ละคน อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงการทำให้อดีตกองกำลังติดอาวุธไม่รู้สึกผิดและขัดแย้งกับอุดมการณ์ของตนจากการเข้าร่วมกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ในขณะที่การนิรโทษกรรมอาจจะต้องคำนึงถึงความผิดที่แตกต่างกัน และหากจะมีการนิรโทษกรรม ก็จะต้องดำเนินการให้มีกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการค้นหาความจริง

ในระยะที่ 3 คือระยะติดตามและประเมินผลการดำเนินการการกลับคืนสู่สังคมหรืออาจกล่าวอีกนัยได้ว่า เป็นกระบวนการสร้างความปรองดองและฟื้นฟูสังคม โดยการลดช่องว่างความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะอดีตกองกำลังติดอาวุธ ทั้งนี้จะต้องมีการแสดงความจริงใจของรัฐบาลโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นต่อการกลับมาของกองกำลังติดอาวุธ ในขณะที่จะต้องมีการสร้างหลักประกันเรื่องการไม่กระทำ ความผิดซ้ำต้องมีการเน้นย้ำความปลอดภัยของสังคม ในกรณีที่มีการละเมิดข้อตกลงในชุมชนก็ควรมี

มาตรการมารองรับ การดำเนินกระบวนการเยียวยาจิตใจของกองกำลังหรือโปรแกรมการปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมที่เคยใช้ความรุนแรงมาก่อน ในขณะที่ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ (เงินอุดหนุน/การจัดสรรที่ดิน/ อาชีพ/การอยู่ร่วมเป็นชุมชน) กองกำลังติดอาวุธเดิมมีอาชีพอยู่แล้วในชุมชน เช่น อาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย แต่มีกองกำลังติดอาวุธบางรายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ จำเป็นต้องมีการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการให้ทุนเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ และการเพิ่มทักษะการทำงาน รวมถึงต้องสร้างการยอมรับการกลับคืนสู่สังคมของคนกลุ่มนี้ด้วย

**โครงการ บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
ชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**

**Role of Islamism leader and Buddhism leader in encouraging relationship between
Muslims and Buddhist in three southern border provinces**

รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) อิทธิพลทางความคิดของผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ 2) เงื่อนไขที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ 3) บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ และ 4) แนวทางส่งเสริมผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาแบบพหุกรณี 12 ชุมชน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร และภาคสนามโดยการสนทนากลุ่ม สังเกตสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้นำศาสนาพุทธ 41 คน ผู้นำศาสนาอิสลาม 38 คน ชาวบ้านไทยพุทธ 43 คน ชาวมุสลิม 48 คน เจ้าหน้าที่รัฐ 25 คน รวม 195 คน นำข้อมูลมาตรวจสอบสามเส้า และสร้างบทสรุปด้วยการวิเคราะห์พรรณนา

ผลการศึกษาอิทธิพลทางความคิดของผู้นำศาสนา ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ ได้แก่ ความคิดด้านความมีจิตเมตตาและกรุณาผู้อื่นโดยไม่เลือกศาสนา การสร้างความเท่าเทียมทางสังคมบนพื้นฐานความแตกต่างทางศาสนา การผสมผสานใจสามัคคีเป็นพลังสู่ความสันติและความเข้มแข็ง ความรู้และจิตสำนึกต้องได้รับการพัฒนาเพื่อลดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน สถานการณ์ความไม่สงบไม่ใช่มูลเหตุของความขัดแย้งทางศาสนา

เงื่อนไขที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ ได้แก่ สัดส่วนประชากรชาวมุสลิมและชาวพุทธ การมีประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกร่วมกัน ลักษณะทางปัจจัยของผู้นำศาสนา สถานะของวัดและเครือข่ายทางสังคม การสนับสนุนของภาครัฐ ความเป็นเมือง ชนบท และเศรษฐกิจ ภูมิหลังการจัดการความสัมพันธ์ของผู้นำศาสนา และการสื่อสารและปฏิบัติการของผู้ใช้สื่อ

บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ ด้านปัจจัย ได้แก่ การไปมาหาสู่กัน เยี่ยมเยือน ทักทาย การช่วยเหลือผู้อื่นส่วนตัว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความรู้ส่วนตัว ด้านพิธีการ ได้แก่ การร่วมพิธีเปิดป้าย หรือสำนักงาน และการร่วมพิธีฉลองบุคคลสำคัญ ด้านสังคมที่ผู้นำศาสนาพุทธมีบทบาทหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมการศึกษาและศาสนา การจัดพื้นที่วัดเป็นตลาดนัด การออกเยี่ยมบ้าน การจัดตั้งหน่วยกู้ภัย ผู้นำศาสนาอิสลามมีบทบาทหลัก ได้แก่ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสงเคราะห์เด็กและเยาวชน รัฐหรือผู้นำชุมชนมี

บทบาทหลัก ได้แก่ การจัดเวทีเสวนาผู้นำศาสนา การปลูกป่าพัฒนาสิ่งแวดล้อม การร่วมกิจกรรมวันเด็ก วันรื่นเริง การร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ บทบาทที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่สุดคือ บทบาทด้านสาธารณะสงเคราะห์ การช่วยเหลือด้านต่างๆของพระสงฆ์ต่อชาวมุสลิม

แนวทางส่งเสริมผู้นำศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ ได้แก่ จัดกิจกรรมมีผู้นำศาสนาอิสลามและพุทธเข้าร่วมสม่ำเสมอ ผู้นำศาสนาควรหาหรือในทิศทางการสอน ควรสื่อสารให้ทั่วศาสนิก คัดเลือกเจ้าหน้าที่รัฐที่มีคุณภาพ จริ่งใจ คัดกรองผู้ดำรงตำแหน่งศาสนาอิสลาม จัดตั้งสถาบันสันติธรรม รักษาเสถียรภาพชาวพุทธในชุมชน สร้างหลักสูตรพหุวัฒนธรรมทุกระดับ

ตำแหน่งผู้นำศาสนาอิสลามและพุทธมิได้ยึดบทบาทตามบัญญัติเท่านั้น แต่ยังเลื่อนไหลตามความจำเป็นของสถานการณ์ ค่านิยม การให้ความหมาย และความคาดหวัง การตีค่าบทบาทที่เป็นจริงอยู่ที่การมีส่วนได้ส่วนเสียกับพฤติกรรมนั้นๆ ความคาดหวังของมุสลิมและพุทธต่อผู้นำศาสนาอิสลามและพุทธจึงไม่เท่าเทียม ในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่มีบริบทเฉพาะ การนำระบบความสัมพันธ์ในชุมชนหนึ่งไม่อาจนำไปใช้กับอีกชุมชนหนึ่งได้อย่างสมบูรณ์

โครงการ ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง

Political Ideas and Political Operations of People in the Red Zones

อาจารย์อาทิตย์ ทองอินทร์

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้เกิดขึ้นจากความตระหนักถึงนัยสำคัญของชุมชนที่ถูกนิยามว่า “พื้นที่สีแดง” จากมุมมองของหน่วยความมั่นคง เนื่องด้วยแม้ความหมายและหลักเกณฑ์กำหนดเจตสีให้กับพื้นที่ที่ยังไม่ชัดเจนโดยสมบูรณ์ แต่การนิยามดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะระบุความหมายว่าเป็นพื้นที่ซึ่งผู้คนมีความตื่นตัวทางการเมืองและความเคลื่อนไหวในเชิงต่อต้านอำนาจรัฐอยู่สูง ดังนั้น กระบวนการไปสู่สันติภาพปตานีจึงมีอาจดำเนินไปโดยกีดกันผู้คนในพื้นที่สีแดงประกอบสร้างนี้ออกจากการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนไปได้ โครงการนี้อาศัยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพทำการศึกษารายกรณีศึกษาด้วยเครื่องมือของการสนทนาเฉพาะกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกระทั่งได้มาซึ่งชุดข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 ชุดข้อมูลที่นำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ด้วยศาสตร์แห่งการตีความและการวิเคราะห์ภาษาธรรมชาติ

ผลวิจัยสะท้อนความคิดและปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดงใน 3 เรื่องสำคัญ:

(1) ความชอบธรรมและคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ถูกคิดและปฏิบัติด้วยท่าทีเชิงยุทธศาสตร์จากผลของความยืดหยุ่นของความรุนแรงที่ทำให้คนปรับตัว รับมือ และเตรียมพร้อมมากกว่าทำชนเผชิญหน้าเพื่อใหชีวิตรอดต่อไปได้

(2) การประกอบสร้างและขับเคลื่อนสำนึกชาตินิยมมลายูปตานีระดับมวลชนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเกิดสำนึกของการต่อต้านขั้วขึ้นอำนาจรัฐซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลเชิงปฏิกริยาจากการกระทำเชิงลบของรัฐเองเป็นตัวกระตุ้นแรกเริ่ม

(3) การคิดถึงอัตตบัญญัติในพื้นที่ปตานีมีอาจคิดแบบภาพใหญ่ได้ ด้วยท้องถิ่นแต่ละชุมชนมีความเป็นเอกพจน์ของตนเองอันมีอาจกลืนรวมได้ กระทั่งการคิดเรื่องอำนาจ ความชอบธรรม และแบบแผนการกำหนดชะตาอนาคตตนเอง จะสอดคล้องกับจิตของผู้นั้นก็ต่อเมื่อถูกออกแบบในกรอบชุมชนขนาดเล็กที่ถักทอเข้าด้วยกัน หรือผู้วิจัยเรียกว่า จุลอัตตบัญญัติ

ส่วนข้อเสนอเชิงนโยบายของโครงการนี้มี 3 เรื่องสำคัญ:

(1) การประทับปรองความชอบธรรมในการปกครองผู้คนและพื้นที่ปตานีเป็นไปได้ผ่านการปรับโครงสร้างระบบราชการเสียใหม่ อันเป็นแนวทางระยะสั้นต่อการเดินทางสู่สันติภาพที่ยั่งยืนของปตานี โดยดำเนินการ ดังนี้

เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบงานในพื้นที่

- การมอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจรัฐที่มีความความสามารถในการแสดงความเป็นตัวแทนประชาชนปตานีในการหนุนเสริมปกป้องอัตลักษณ์มลายูปตานีและผลประโยชน์ส่วนรวมของคนในพื้นที่อย่าง

อุทิศตัว โดยผู้วิจัยพบว่า ผลสะท้อนในเรื่องนี้ของกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างสอดคล้องกับหลักรัฐประศาสนนโยบาย 6 ข้อสำหรับมณฑลปัตตานี ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค (ท้องที่)

- การใช้กลไกตำรวจรับผิดชอบงานรักษาความปลอดภัยชุมชนแทนทหาร
- กองทัพต้องเลิกแทรกแซงกิจการพลเรือนโดยมอบหมายให้ส่วนราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบ

ปฏิบัติงานตามภารกิจ (function) ของหน่วย ซึ่งมีหลักวิชาการ วิชาชีพ และความเชี่ยวชาญเฉพาะของตน

- การใช้กลไกของมหาดไทยเป็นแกนของการปกครองและพัฒนาท้องที่โดยให้อิสระกับกำนันผู้ใหญ่บ้านในการบริหารปกครองท้องที่ตนเองมากขึ้น

- การพิจารณากำหนดให้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาราชการร่วมกับภาษาไทย

ระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลสำหรับพื้นที่สีแดงเป็นสถาบันทางการเมืองในโครงสร้างกฎหมายของรัฐไทยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจปฏิสัมพันธ์ด้วยมากที่สุดเพราะรู้สึกใกล้ชิดและตนเองเป็นเจ้าของมากกว่าสถาบันอื่น การยกระดับความรู้สึกใกล้ชิดและความรู้สึกเป็นเจ้าของในการรับรู้ของประชาชนสัมพันธ์อย่างมากกับการเพิ่มระดับหรือรักษาไว้ซึ่งการดำรงอยู่ของปัจจัย 3 ประการ คือ

- ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง
- จำนวนและผลลัพธ์ที่เกิดจริงของแผนงาน/โครงการที่มาจากชุมชน (bottom-up) อันสัมพันธ์กับความสามารถของชุมชนในการได้รับงบประมาณขับเคลื่อนกิจกรรมที่พวกเขาปรารถนา

- จุดยืนและบทบาทของผู้บริหารและตัวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลในการปกป้องรักษาเชิดชูและส่งเสริมอัตลักษณ์มลายูปัตตานี โดยเฉพาะผ่านสถาบันและกิจกรรมทางศาสนาตามขนบจารีตพื้นถิ่น

(2) การสถาปนาความชอบธรรมชุดใหม่ในการปกครองปัตตานีบนฐานของการมีส่วนร่วม อันเป็นแนวทางระยะยาวที่ต้องดำเนินการเพื่อยืนยันสันติภาพที่ยั่งยืนของปัตตานี โดยการแสวงหานันทามติทางการเมืองเพื่อออกแบบแหล่งที่มาและกระบวนการทำงานของความชอบธรรมทางการเมืองใหม่บนฐานของการมีส่วนร่วมจากผู้คนในพื้นที่ซึ่งจะสามารถรวบรวมเอาความปรารถนาทางการเมืองของคน ที่นี้เอาไว้อย่างไม่ถูกเก็บกดปิดกั้น การที่ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะทำเช่นนั้นร่วมกันได้ จำต้องยืนอยู่บนกรอบคิดเชิงนโยบาย 2 ประการสำคัญเป็นเบื้องต้น คือ

- การเปิดพื้นที่ทางการเมือง โดยผลักดันผ่านกรอบของงานพูดคุยระดับพื้นที่ที่ขยับใน 2 จังหวัด จังหะที่หนึ่ง คนถือกำลังฝ่ายรัฐกับคนถือโครงสร้างในระดับกำปงและตำบลพูดคุยกันเพื่อตกลงใจให้การรับประกันพื้นที่ปลอดภัยทางการเมืองให้กับผู้คนในการแสดงความคิดเห็น จังหวัดที่สอง ผู้คนในพื้นที่พูดคุยกันเองอย่างปลอดภัยและเป็นอิสระจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์โดยคู่ขัดแย้ง ผลการวิจัยโครงการนี้ได้มาซึ่งข้อพึงระลึกประการหนึ่งว่า สำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คำว่า “เอกราช” (Merdeka) สำหรับพวกเขามีแนวโน้มจะกุมความหมายของ “ที่สถิตแห่งอำนาจอธิปไตย” มากกว่าการออกแบบ “รูปของรัฐ” ดังนั้น การ

รับประกันพื้นที่สนทนาพูดคุยระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อร่วมกันกำหนดชะตาอนาคตได้อย่างปลอดภัยและเสรีจึงเป็นการยืนยันสถานะที่อำนาจอธิปไตยอยู่ในมือประชาชนในตัวเอง

- การผลักดันข้อเสนอจุลอธิปไตย (Autonomy) แม้เรื่องอธิปไตยจะเป็นเรื่องที่เกริ่นเกร่อในแวดวงการทำงานเกี่ยวกับปาตานี/ชายแดนภาคใต้ไปแล้ว แต่ผลการวิจัยโครงการนี้ได้ภาพเพิ่มเติมอีกแบบว่า แม้ผู้คนในพื้นที่สีแดงอาจจะมีกรอบคิดเชิงโครงสร้างใหญ่ร่วมกันบางอย่าง เช่น สำเนียงร่วมของความเป็นชาตินิยมมลายูปาตานี แต่เมื่อใดก็ตามที่เราพูดถึงอธิปไตย ควรตระหนักที่จะพูดถึงในระดับที่ย่อยกว่ากรอบความเป็นรัฐปาตานีในจินตนาการ เพราะแต่ละชุมชนกำลังต่างมีความปรารถนาต่อรูปแบบของอธิปไตยที่เฉพาะตน และมีเค้าลางว่าจะแตกต่างหลากหลายกันไป จนทำให้เราอาจจำเป็นต้องพิจารณาอธิปไตยใน 2 ระดับควบคู่กันไปในลักษณะคล้ายกับ Tier ล่าง Tier บนของกรอบการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น

โครงการ ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต(ปา)ตานี: มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย

Review Histories of Pat(t)ani: Different Point of Views

ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษางานเขียนประวัติศาสตร์เกี่ยวกับปัต(ปา)ตานีที่สัมพันธ์กับรัฐไทย ซึ่งการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปัต(ปา)ตานียังคงมีความไม่ลงรอยกันหากพิจารณาจากงานเขียนของฝั่งทางการไทย และงานเขียนของชาวมลายูปาตานี โดยในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษามุมมองที่แตกต่างกันของฝ่ายต่างๆ โดยไม่ได้ศึกษาเฉพาะฝ่ายคู่ขัดแย้งกล่าวคือระหว่างรัฐไทยกับปาตานีเท่านั้น หากจะศึกษาจากมุมมองที่สามด้วย นอกจากนี้ยังศึกษา เปรียบเทียบปัจจัย กรอบแนวคิดที่แต่ละฝ่ายมีมุมมองต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน

ในงานวิจัยนี้ใช้เอกสารงานเขียนทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับปัต(ปา)ตานีทั้งชั้นต้นและชั้นรอง ในภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษามลายู จากผู้เขียนที่มีจุดยืนสนับสนุนรัฐไทย สนับสนุนมลายูปาตานี และอื่นๆ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยว่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไม่ว่าเหตุการณ์ใดก็ตามไม่ได้มีแค่มุมมองเดียวหรือแบบฉบับเดียว และบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตามไม่ได้บอกเล่า “ความจริง” ทั้งหมดหรือความจริงที่ไม่สามารถโต้แย้งได้จากฝ่ายอื่นๆ ดังนั้นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยจะใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้คือ การไม่ปฏิเสธการดำรงอยู่ของการนำเสนอ “ความจริง” ต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์หนึ่งๆ ไม่ว่าจะจากฝ่ายใดก็ตาม เพื่อต้องการนำเสนอว่าในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์หนึ่งๆ สามารถมีมุมมองที่ต่างกันได้ หรือแม้กระทั่งขัดแย้งกัน และทุกมุมมองนั้นควรจะให้มีพื้นที่ในการนำเสนอ

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงความไม่ลงรอยของประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างปา(ปัต)ตานีกับ สยาม (ไทย) ตั้งแต่กำเนิดและสถานะของรัฐปาตานี, สนธิสัญญาข้อตกลงเขตแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ ปี พ.ศ. 2452 (ค.ศ. 1909), รัฐนิยมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม, กรณีหะยีสุหลง, เหตุการณ์ที่ดุซงญอ, ขบวนการแบ่งแยกดินแดน, และเหตุการณ์ที่สะพานกอตอและการประท้วงที่มัสยิดกลางปัตตานี พ.ศ. 2518-2519 (ค.ศ. 1975-1976) ประวัติศาสตร์เป็นประเด็นที่ถูกหยิบยืมมาใช้เป็นเครื่องมือมากที่สุดประเด็นหนึ่งในความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนปาตานี ในขณะที่รัฐไทยมีมุมมองว่าปัต(ปา)ตานีเป็นเมืองขึ้นหรือเมืองประเทศราชอยู่ภายใต้อำนาจของไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การผนวกดินแดนปัต(ปา)ตานีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยนั้นมีความชอบธรรม เป็นการอธิบายเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ดังกล่าวในโครงเรื่องของการสร้างชาติ การบูรณาการอำนาจของรัฐ และการจัดการรูปแบบการปกครองบ้านเมืองที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้าม ประวัติศาสตร์ปัต(ปา)ตานีถูกหยิบยืมมาใช้ในการต่อต้านรัฐไทยโดยขบวนการแบ่งแยกดินแดน ประวัติศาสตร์ของชาวมลายูปาตานีมีโครงเรื่องอยู่ที่การเน้นย้ำว่าปาตานีเป็นรัฐที่มีเอกราชและอธิปไตยมาช้านาน และถูกยึดครองโดยรัฐไทยอย่างไม่ชอบธรรม

การเขียนประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัต(ปา)ตานีจึงเป็นพื้นที่ของสนามสู้รบที่สู้กันด้วย การตีความอดีตที่แตกต่างกันระหว่างจุดยืนหรือมุมมองของผู้ที่ยึดกรอบการศึกษาประวัติศาสตร์แบบรัฐไทยกับ มุมมองของประวัติศาสตร์ชาตินิยมมลายูปาตานี ที่น่าสนใจคือพื้นที่ของสนามรบทางประวัติศาสตร์ไม่ได้ถูกจำกัด แค่ในหน้ากระดาษเท่านั้น แต่การตีความประวัติศาสตร์ที่ต่างกันนี้ถูกนำไปใช้ใน “สมรภูมิรบ” ในโลกจริงของ ทั้งสองฝ่าย

**โครงการ สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง: กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของ
พิพิธภัณฑ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**

**Education for Peace in Violence Conflict: Exploring Possibility of Peace Museum in
Southern Frontier Provinces of Thailand**

นางสาวภัทรกร ภูทอง

บทคัดย่อ

คำถามสำคัญของการศึกษานี้คือ ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น แนวคิดพิพิธภัณฑ์ซึ่งทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านสันติภาพและส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพแก่สาธารณะจะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมได้หรือไม่ การศึกษานี้ศึกษาผ่านการทำความเข้าใจประสบการณ์ ความรู้สึก มุมมอง ความต้องการและความหวังของผู้คนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และกลุ่มที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ ผ่านการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และบันทึกประจำวัน ข้อเสนอจากการศึกษานี้คือ พิพิธภัณฑ์ควรสร้างในพื้นที่ส่วนกลาง ได้แก่ กรุงเทพฯ โดยมีนิทรรศการและกิจกรรมเคลื่อนที่ไปยังภูมิภาคอื่น เพื่อสร้างความเข้าใจแก่สังคมถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของรัฐรวมศูนย์ที่เป็นรากเหง้าของวิกฤติทางการเมืองไทย เพราะนโยบายที่ไม่เป็นธรรมดำรงอยู่ได้ด้วยการสนับสนุนจากส่วนกลางและภาคส่วนอื่นๆ และเพื่อเปิดพื้นที่การรณรงค์การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายเช่น งบประมาณ การรวมศูนย์นโยบายทหาร รวมทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงความรู้สึกและอคติ เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการสื่อสารนอกพื้นที่ในประเด็นละเอียดอ่อน ขณะเดียวกันพิพิธภัณฑ์มีกิจกรรมเชิงจดหมายเพื่อการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบสำหรับการเรียนรู้และช่วงเวลาของความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน และมีพื้นที่ความทรงจำร่วมและหมุดหมายแห่งการรำลึกในพื้นที่เหตุการณ์ เพื่อที่ชุมชนจะสามารถเป็นผู้สถาปนาความทรงจำและต่อสู้กับการพยายามทำให้ลืมของรัฐ

โครงการ พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ ชายแดนใต้

The Dynamics of Melayu Muslim Politicians' Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces

นายอิสรอน ชาเหาะ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) คำถามวิจัยของงานชิ้นนี้ต้องการมุ่งเน้นถึงการมองบนฐานข้อมูลที่ปรากฏให้เห็นถึงการปรับตัวอย่างเห็นได้ชัดของนักการเมืองมลายูมุสลิมในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นต้นมา ตลอดจนคำถามที่ว่า การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ตลอดจนพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบททางการเมืองที่ปรับเปลี่ยน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยงานชิ้นนี้วางอยู่บนฐานแนวคิดสำคัญคือการเมืองเรื่องอัตลักษณ์

ผลการวิจัยพบว่า พลวัตการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้นับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2547 สามารถแบ่งเป็นสามช่วงเวลาหลัก คือ ก่อนปี พ.ศ. 2547 หลังการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2548-2561 และในช่วงการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 แต่ละช่วงมีข้อนาสังเกตคือก่อนปี พ.ศ. 2547 เป็นการต่อสู้ในพื้นที่ทางการเมืองของเชื้อสายเจ้าเมืองและผู้รู้ศาสนา มีนักการเมืองที่ผิดหวังกับระบบรัฐสภาและออกไปสนับสนุนกลุ่มขบวนการติดอาวุธ และในช่วงนี้ยังเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มวาทะห์ซึ่งรวมกลุ่มเพื่อสร้างเสียงต่อรองของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ หลังจากปี พ.ศ. 2547 เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนตั้งแต่ความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาทะห์และการขึ้นมาของนักการเมืองในหน้าใหม่หลายท่าน และต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ก็ได้เห็นพัฒนาการสำคัญของการก่อตั้งพรรคประชาชาติซึ่งได้กลายเป็นพรรคที่เห็นนัยยะเชิงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมอย่างชัดเจน การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าระบบรัฐสภายังคงเป็นความหวังสำหรับการขับเคลื่อน เพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองทางการเมือง โดยที่พื้นที่ทางการเมืองนั้นจะเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมหรือความเป็นมลายูสามารถมีที่ทาง จนกระทั่งสามารถลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ทางการเมืองแบบนี้จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มิใช่เป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ ซึ่งอาจทำให้พื้นที่ทางการเมืองถูกปิดกั้นและหันไปสู่การใช้ความรุนแรงได้

โครงการ การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี: ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง
ความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง

**Politicization of Pa(t)tani Conflict: Understanding the Political Dynamics during Fifteen
Years of Violence**

รอมฎอน ปันจอร์

บทคัดย่อ

จากคำถามวิจัยที่ว่า การถกเถียงเกี่ยวกับความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานีและทางออกทางการเมืองเปลี่ยนไปอย่างไรบ้างในรอบ 15 ปีของความรุนแรงตั้งแต่ 2547 - 2561 และส่งผลต่อพลวัตของความขัดแย้งดังกล่าวอย่างไร? งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การถกเถียงเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการเมืองการปกครองที่เหมาะสมต่อเงื่อนไขของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสามพื้นที่สำคัญ อันได้แก่ ปริมาณของงานความรู้ที่ผลิตทั้งข้อเสนอและข้อถกเถียงเกี่ยวกับอัตตบัญญัติ หรือการปกครองตนเอง ปริมาณในทางนโยบายและข้อเสนอที่พิจารณาจากการผลักดันนโยบาย กระบวนการนิติบัญญัติ และการเจรจาต่อรอง และปริมาณสุดท้ายคือการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเครือข่ายประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ งานวิจัยค้นพบว่าการถกเถียงเกี่ยวกับทางเลือกทางนโยบายได้สะท้อนให้เห็นพลวัตของความขัดแย้งให้มีมิติในทางการเมืองของการกำหนดชะตากรรมตนเอง พัฒนาการในหลายปีที่ผ่านมาไม่เพียงแต่ฉายภาพให้เห็นทั้งประเด็นใจกลางของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกับขบวนการต่อสู้เท่านั้น หากแต่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของความขัดแย้ง ภายในแต่ละฝ่ายอีกด้วย

รายชื่องานวิจัย

ลำดับ	โครงการ	นักวิจัย
1.	การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้	รศ.ดร. มารค ตามไท มหาวิทยาลัยพายัพ
2.	พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้	ศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.	อัตลักษณ์ที่คุกคามกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	ผศ.ดร.อนุสรณ์ อุณโณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4.	แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ ระยะที่ : 1 การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส	ดร.พิเศษพร วดวงศ์ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
5.	สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา	คุณดาจูด ทับอุไร มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
6.	โครงการสำรวจทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและผังเมืองจังหวัดยะลา	คุณอนัส เจริญมิน, ดร. โกสินทร์ เตชะนิยม มหาวิทยาลัยศิลปากร
7.	การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงิน และการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน	ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8.	“โครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ระยะที่1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อขยายผลสู่การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	ดร.พิเศษพร วดวงศ์ , ผศ. ดร.กมลนัฏ มีถาวร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
9.	โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมืองจังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”	อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10.	โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษาลองกอง จังหวัดยะลา”	อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**โครงการ การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขใน
จังหวัดชายแดนใต้**

**Bridging research, policy and strategy in building peace in
the southern border provinces**

รศ.ดร.มารค ตามไท

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่างานวิจัยมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้เพื่อที่จะเพิ่มประโยชน์ของงานวิจัยต่อการสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้(ทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้โดยตรง และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งรุนแรงทั่วไปที่สามารถนำมาประยุกต์กับบริบทเฉพาะจังหวัดชายแดนใต้ได้) และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการนำงานวิจัยไปใช้โดยหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยตรง

เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว โครงการวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยสัมภาษณ์หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการ รวมทั้งหมด 7 หน่วยงาน และร่วมกันหาทางที่จะนำงานวิจัยมาใช้แบบมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่

ในการวิจัยระยะที่หนึ่งได้พบหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ทั้งในระดับนโยบาย ระดับยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการ รวมทั้งหมด 7 หน่วยงาน (คือ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) / กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) / กระทรวงยุติธรรม (ยธ.) / กระทรวงการต่างประเทศ (กต.) / กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า / ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) / ศูนย์ประสานและบริหารงานการศึกษาชายแดนใต้ (ศบป.จชต.) เพื่ออธิบายโครงการวิจัยและลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่จะชวนให้หน่วยงานร่วมในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งสัมภาษณ์เรื่องการใช้งานวิจัยของหน่วยงานนั้น โดยถามเกี่ยวกับโครงการวิจัยที่เคยใช้และกำลังใช้อยู่รวมถึงอุปสรรคที่พบในการเข้าถึงความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ สิ่งที่ค้นพบคือ (1) ส่วนราชการกลุ่มเป้าหมายงานวิจัยนี้โดยส่วนใหญ่ไม่มีการจัดให้มีกลไกหรือกลุ่มงานรับผิดชอบด้านงานวิจัยไว้โดยเฉพาะ สำหรับส่วนราชการที่มีกลไกนี้อย่าง สมช. ยังไม่ได้ดำเนินการที่มีประสิทธิภาพพอในการเรียกใช้งานวิชาการมาเสริมการทำงาน (2) การใช้งานวิจัยเชื่อมกับการทำงานมีลักษณะเป็นความต้องการเฉพาะกรณี มากกว่าเป็นการใช้ควบคู่กับการทำงานในความรับผิดชอบ และความสนใจเรื่องงานวิจัยเป็นเรื่องของบุคคลไม่ใช่ระบบ กล่าวคือยังไม่ลึกถึงขั้นเป็นวัฒนธรรมในองค์กร (3) การให้ความสำคัญกับงานด้านการรักษาความมั่นคงของรัฐ และการที่ฝ่ายบริหารระดับสูงไม่สั่จะเปิดรับมุมมองการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ที่ต่างออกไป ทำให้แผนงานโครงการในพื้นที่ส่วนใหญ่ดำเนินไปด้วยวิธีปรับแต่ง

วนเวียนซ้ำไปซ้ำมาทั้งนี้เพียงเพื่อให้ผ่านการอนุมัติจากกลไกระดับบนโดยง่าย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเสนอโครงการที่แหวกแนวหรือก้าวหน้านอกกรอบเดิม มีโอกาสได้รับความเห็นชอบน้อย สภาพการณ์แบบนี้ทำให้การหาความรู้จากงานวิจัยเพื่อหามุมมองใหม่จึงเกิดยาก

ในการวิจัยระยะที่สอง ได้คัดงานวิจัยที่คณะวิจัยเลือกมาบนฐานของการทำงานนั้นได้มีเป้าหมายที่จะผลิตองค์ความรู้ที่ดูเหมือนจะเป็นประโยชน์กับหน่วยราชการที่สัมภาษณ์อยู่แล้วนางงานวิจัยที่คัดมานั้นไปคุยกับหน่วยงานที่เข้าร่วมการวิจัยระยะสอง จำนวน 4 หน่วยงาน คือ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) คุยเรื่องความขัดแย้งที่ดื้อยา Intractable Conflicts / กระทรวงยุติธรรม คุยเรื่องกระบวนการยุติธรรมเปลี่ยนผ่าน Transitional Justice / ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ คุยเรื่องการเยียวยา Trauma Healing / ศูนย์ประสานและบริหารงานการศึกษาชายแดนใต้ คุยเรื่องการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและท่ามกลางความรุนแรง Conflict Sensitive Education เพื่อดูว่าเบื้องต้นงานวิจัยชิ้นไหนที่หน่วยงานสนใจที่จะรับรู้ละเอียดมากขึ้นเพื่อนำมาอธิบายลงลึกในงานวิจัยระยะที่สาม

ในงานวิจัยระยะที่สาม เป็นการอธิบายงานวิจัยที่หน่วยงานได้แสดงความจำนงค์ที่จะรับรู้อย่างละเอียด คือ กระทรวงยุติธรรม เรื่อง Truth Finding as part of Peace Dialogues / ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่อง Trauma Healing Workshops / ศูนย์ประสานและบริหารงานการศึกษาชายแดนใต้ เรื่อง Conflict Analysis from the Education Perspective / สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เรื่อง Implementing National Security Policies แล้วตามด้วยการร่วมกับหน่วยงานในการประเมินวิธีการทั้งหมดที่ได้ดำเนินการไปว่ามีข้อดีอย่างไร ควรปรับปรุงอย่างไร

ข้อสรุปหลักของงานวิจัยคือ 1) การทำงานที่ต้องเผชิญกับความกดดันทั้งจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การมีภาระงานมากเกินขีดที่จะให้เวลาศึกษาความรู้จากการอ่านเอกสาร การขาดประสิทธิภาพของระบบหรือกลไกเชื่อมงานวิจัยกับผู้ใช้ และการติดอยู่ในกับดักการควบคุมสั่งการของระบบและกลไกด้านความมั่นคงที่ดำเนินมายาวนานนับสิบปีซึ่งมีผลมากต่อการไม่ยอมเปลี่ยนแปลงจากแนวทางที่คุ้นเคย ล้วนเป็นปัจจัยหลักในการหยุดยั้งโอกาสที่หน่วยงานราชการจะหาความรู้ที่พาไปสู่การได้ทางเลือกแก้ปัญหาที่ดีกว่า 2) การตอบรับจากหน่วยงานหลังจากการรับฟังโจทย์ปัญหาในการทดลองส่งต่อความรู้จากงานวิจัยที่เป็น Generic Knowledge บ่งชี้ว่างานวิจัยที่ถูกนำไปใช้ยังอยู่ในวงแคบและมีประโยชน์น้อย ทั้งโจทย์วิจัยไม่ตรงกับโจทย์ปัญหา การสามารถเข้าถึงงานวิจัยที่ตรงกับหน้าที่การงานยังเป็นสิ่งที่ท้าทายอยู่ 3) หน่วยงานไม่ได้ขาดข้อมูลแต่ขาดวิธีและมโนทัศน์ในการจัดข้อมูลเพื่อเห็นภาพรวม งานวิจัยไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้สิ่งนี้ แต่จะพบในงานวิจัยที่พิมพ์เป็นภาษาต่างประเทศซึ่งสร้างปัญหาในการเข้าถึงอีกชั้นหนึ่ง 4) จากการทดลองส่งต่อความรู้ร่วมกับหน่วยงาน พบว่าทางเลือกที่ได้ผลไม่ใช่เพียงการพัฒนาระบบเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงงานวิจัยเท่านั้น แต่ต้องมีวิธีการในการช่วยสังเคราะห์ อธิบายความรู้จากงานวิจัยให้ผู้ใช่ประโยชน์เข้าใจชัดเจนที่จะนำไปปรับใช้กับงานรับผิดชอบ การออกแบบหรือพัฒนากลไกรองรับภารกิจลักษณะนี้เป็นเรื่องที่มีลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

**โครงการ แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ระยะที่ 1: การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข
การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส**

**Development Plan of Southern Border Provinces Phase 1: The Study of Data on
Population, Health, Education and Trade in Yala, Pattani and Narathiwat**

ดร.พิเศษพร วศวงศ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลด้านประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และ (2) จัดทำฐานข้อมูลด้านประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 ครั้วเรือน ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านประชากร ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิพบว่าในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดยะลามีประชากรทั้งหมด 536,330 คน มีจำนวนครั้วเรือนเท่ากับ 167,137 ครั้วเรือน และมีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 111.11 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าค่าความหนาแน่นของภาคใต้และประเทศไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอจะพบว่าแต่ละอำเภอมีจำนวนประชากรและความหนาแน่นแตกต่างกันไป จังหวัดยะลามีสัดส่วนประชากรชายและหญิงคิดเป็นร้อยละ 49.76 และร้อยละ 50.24 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 31.92 ปี แผนภูมิปิรามิดประชากรจังหวัดยะลามีฐานกว้าง มีประชากรเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) คิดเป็นร้อยละ 25.76 ประชากรวัยแรงงาน (อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 74.24 และประชากรวัยชรา (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 11.98 โดยมีจำนวนสมาชิกในครั้วเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 คนต่อครั้วเรือน สูงกว่าจำนวนสมาชิกในครั้วเรือนโดยเฉลี่ยของภาคใต้และประเทศไทย ซึ่งเท่ากับ 2.62 คนต่อครั้วเรือน และ 2.49 คนต่อครั้วเรือนตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 ครั้วเรือนแสดงให้เห็นว่าจังหวัดยะลามีสมาชิกในครั้วเรือนเฉลี่ย 4.73 คนต่อครั้วเรือน สมาชิกในครั้วเรือนกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 32.88 ปี มีสัญชาติไทยทั้งหมด แบ่งเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 94.30 และศาสนาพุทธ ร้อยละ 5.70 หัวหน้าครั้วเรือนประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกรมากที่สุด รายได้เฉลี่ยของหัวหน้าครั้วเรือนเท่ากับ 109,666.71 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของสมาชิกครั้วเรือนวัยแรงงานเท่ากับ 82,529.65 บาทต่อคนต่อปี

ด้านสาธารณสุข พบว่าจังหวัดยะลามีจำนวนเตียงผู้ป่วยต่อประชากรดีกว่ามาตรฐานภาคใต้แต่ด้อยกว่ามาตรฐานประเทศไทย มีจำนวนเตียง ICU ต่อประชากรดีกว่ามาตรฐานภาคใต้และมาตรฐานประเทศไทย มีอัตราส่วนแพทย์ต่อเตียงด้อยกว่ามาตรฐานภาคใต้และมาตรฐานประเทศไทย และมีอัตราการครองเตียงดีกว่ามาตรฐานภาคใต้แต่เท่ากับมาตรฐานประเทศไทย ในขณะเดียวกัน พบว่าจำนวนแพทย์ต่อประชากรจำนวนทันตแพทย์ต่อประชากร และจำนวนเภสัชกรต่อประชากร ด้อยกว่ามาตรฐานภาคใต้ มาตรฐานประเทศไทย และมาตรฐานโลก และมีจำนวนพยาบาลวิชาชีพต่อประชากร ดีกว่ามาตรฐานภาคใต้ แต่ด้อยกว่า

มาตรฐานประเทศไทย และมาตรฐานโลก โรคติดต่อที่เป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ คือ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องเนื่องจากไวรัส (HIV) และวัณโรคทางเดินหายใจ ด้านโรคไม่ติดต่อ พบว่าอัตราตายด้วย 4 โรค โรคความดันโลหิตสูงโรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหลอดเลือดหัวใจ ถูกลดโป่งพอง ดีกว่ามาตรฐานภาคใต้ และมาตรฐานประเทศไทย ในขณะที่อัตราตายด้วยโรคหัวใจขาดเลือดต่ำกว่ามาตรฐานภาคใต้และมาตรฐานประเทศไทย นอกจากนี้พบว่ามีอัตราป่วยรายใหม่ของโรคเบาหวาน อัตราป่วยรายใหม่ของผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด อัตราป่วยรายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูงและอัตราอุบัติใหม่ของโรคหลอดเลือดสมอง ดีกว่ามาตรฐานภาคใต้และมาตรฐานประเทศไทย อัตราการตายของทารกแรกเกิด อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 28 วัน ปีงบประมาณ 2562 ในจังหวัดยะลาเท่ากับ 1.61 คนต่อจำนวนทารกเกิดมีชีพ 1,000 คนดีกว่ามาตรฐานภาคใต้ และมาตรฐานประเทศไทย โดยมีความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี ดีกว่ามาตรฐานภาคใต้และมาตรฐานประเทศไทย ส่วนความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 5 ปีดีกว่ามาตรฐานภาคใต้ แต่ดีต่ำกว่ามาตรฐานประเทศไทย และพบว่ามีครัวเรือนที่ไม่ใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 1.01 และมีบางครัวเรือนใช้น้ำฝนและน้ำจากแม่น้ำลำธารหรือคลองในการดื่มหรือปรุงอาหาร

ด้านการศึกษา จังหวัดยะลามีสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 1,060 แห่ง มีนักเรียนทั้งสิ้น 204,747 คน และมีบุคลากรของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมด 15,985 คน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 ดีกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับ ศรท.8 และระดับประเทศ ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยรวมของจังหวัดยะลาดีกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับ ศรท.8 และคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศด้านการค้า พบว่าเศรษฐกิจของยะลาพึ่งพาภาคเกษตรเป็นหลัก ในปี พ.ศ. 2560 มูลค่าสินค้าภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 31.93 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดยะลา ณ ราคาประจำปี สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยะลา ได้แก่ ยางพารา ไม้ผล (ทุเรียน มังคุด ลองกอง) ปาล์มน้ำมัน และข้าว

โครงการ การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จังหวัดยะลา

The environmental resources and city plan of

Yala Province of Thailand

นายอห์ส เจริญมิน

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในจังหวัดยะลามีเป้าหมายเพื่อการจัดทำฐานข้อมูลของจังหวัดและนำผลการศึกษาในแต่ละบริบทมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบริบทเดียวกันในระดับประเทศและระดับโลกหรือเปรียบเทียบกับค่าระดับมาตรฐานที่มีของประเทศไทย ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวไว้ข้างต้นจะเป็นข้อมูลเพื่อนำไปสู่การยกระดับการทำงานในระยะที่ ๒ ของโครงการโดยที่มีชื่อโครงการว่าโครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งจะทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทั้งหมดของจังหวัดยะลา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้พบว่า ๑.สิ่งที่จังหวัดยะลาควรทำการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วนเนื่องจากมีอัตราต่ำกว่าค่ามาตรฐานในระดับประเทศและระดับโลก ได้แก่ อัตราผู้โดยสารทางรถไฟมีจำนวนลดลงจากปีก่อน, อัตราการขนส่งสินค้าทางรถไฟต่อกิโลเมตร, อัตราผู้ลงทะเบียนบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อประชากร ๑๐๐ คน, อัตราผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ต่อประชากร ๑๐๐ คน, สัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์, สัดส่วนครัวเรือนที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต, อัตราผู้ใช้น้ำประปา, อัตราคดีอาชญากรรมต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน, ขยะมูลฝอยชุมชนที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง, ขยะมูลฝอยชุมชนในจังหวัดยะลาที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ และปริมาณการผลิตน้ำเสียในจังหวัดยะลาต่อปริมาณการบำบัดน้ำเสีย ๒.สิ่งที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดยะลา เนื่องจากมีอัตราสูงกว่าค่ามาตรฐานในระดับประเทศและระดับโลก ได้แก่ อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนถนนต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน, อัตราผู้โดยสารทางรถไฟต่อกิโลเมตร, อัตราการขนส่งสินค้าทางรถไฟ, อัตราความหนาแน่นทางรางทั้งระบบรางเดี่ยวและทุกระบบราง, อัตราสายโทรศัพท์ประจำที่ต่อประชากร ๑๐๐ คน, คุณภาพน้ำประปา, คุณภาพน้ำผิวดิน, คุณภาพน้ำใต้ดิน, อัตราการก่อเหตุความรุนแรง, คุณภาพอากาศ, คุณภาพเสียง, คุณภาพน้ำเสีย และพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดยะลา และ ๓.สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากมีอัตราสูงหรือต่ำกว่าค่ามาตรฐานในระดับประเทศและระดับโลกไม่มากนัก ได้แก่ อัตราการมีไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน, อัตราการมีไฟฟ้าใช้ในครัวเรือนในพื้นที่ชนบท และปริมาณขยะในจังหวัด ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนและจัดประชุม/สัมมนากลุ่มย่อย/สัมมนาเชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาจังหวัดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัด

รายงานวิจัยฉบับนี้มีระเบียบวิธีในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งสิ้น ๒ ขั้นตอน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานภายใต้กระบวนการและระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กับการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ อาทิเช่น จำนวน เส้นทางและความยาวถนนในจังหวัด จำนวนแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าในจังหวัด และ จำนวนพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด

เป็นต้น และการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ อาทิเช่น จำนวนผู้ใช้และเส้นทางการคมนาคมทางราง แนวโน้มการสื่อสารในจังหวัด อัตราการใช้น้ำใต้ดิน บริเวณที่การไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึง แนวการส่งน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค และการเกิดไฟฟ้าในจังหวัด เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบช่องว่างในบริบทเดียวกับระดับประเทศและระดับโลกหรือเปรียบเทียบกับค่าระดับมาตรฐานที่มีของประเทศไทยเพื่อนำไปกำหนดแผน/กลยุทธ์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายต่อไป

โครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา ดาวูด ทับอุไร

บทคัดย่อ

ยะลาเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทั้งด้านเกษตร ปศุสัตว์ วัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ และมีคุณค่าสูง อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จังหวัดยะลาได้กลายเป็นพื้นที่เข้าถึงได้ยากสำหรับประชาชนทั่วไป รายงานการวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นของจังหวัดยะลาเพื่อใช้สร้างแผนงานด้านรักษา พัฒนา เผยแพร่ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับวิถีชีวิต ได้แก่ พี่ช ปศุสัตว์ วัฒนธรรม สถานที่ทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนกระบวนการผลิต การดูแลรักษา และการตลาดภายในพื้นที่ภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นประกอบกับการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด VRIO framework แล้วเสนอแนะนโยบายเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัย 3 ด้าน ประกอบด้วยตำนานหรือเรื่องเล่า กระบวนการผลิต และตลาด สามารถแบ่งทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดยะลาออกเป็น 8 กลุ่ม คือ กลุ่ม A เป็นกลุ่มทรัพยากรที่มีเรื่องเล่าเด่น กระบวนการผลิตง่าย และเป็นที่ยอมรับของตลาดแล้ว ได้แก่ บ้านจักสีลัด งานสมโภชเจ้าพ่อหลักเมือง การกวนข้าวอาซุรยอ ยอดเขาขุนงูชีลัด หมูบ้านซาไก อุโมงค์ปิยะมิตร และกาแฟโรบัสต้า นโยบายส่งเสริมสำหรับทรัพยากรกลุ่มนี้คือการเพิ่มการประชาสัมพันธ์เรื่องเล่า ปูมหลังความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างสารคดีในรูปแบบภาพยนตร์ และการทำพิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการตลาดของลูกค้าเป้าหมายและขยายตลาด

กลุ่ม B เป็นกลุ่มทรัพยากรที่มีเรื่องเล่าเด่น กระบวนการผลิตง่าย แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ สะพานยี่ลาบัน (สะพานญี่ปุ่น) และบ้านวังไทร นโยบายส่งเสริมสำหรับกลุ่มนี้คือการเพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อออนไลน์ การจัดทำภาพยนตร์ การจัดอีเวนต์ เช่น การจัดรายการแข่งขันระดับชาติ หรือนานาชาติ การติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามบิน และการทำพิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการตลาดเป้าหมาย

กลุ่ม C เป็นกลุ่มทรัพยากรที่มีเรื่องเล่าเด่น แต่กระบวนการผลิตยาก ในขณะที่สินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ ส้มโชกุน กล้วยหิน ผักน้ำเบตง ไก่เบตง ปลาพลวงชมพู และการเต้นรอนเง็ง นโยบายส่งเสริมสำหรับกลุ่มนี้คือการส่งเสริมด้านการผลิต เช่น การอบรมพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตรายเดิมเพื่อให้มีกระบวนการผลิตที่ดีขึ้น การสนับสนุนผู้ผลิตรายใหม่ และการส่งเสริมการตลาดภูมิปัญญา นอกจากนี้ควรส่งเสริมการตลาดโดยใช้การตลาดแบบออนไลน์ด้วย

กลุ่ม D เป็นกลุ่มที่มีเรื่องเล่าไม่เด่น แต่กระบวนการผลิตยาก และยังไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ บ้านโต นโยบายสำหรับกลุ่มนี้คือการประชาสัมพันธ์เรื่องเล่า ปุ่มหลัง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างสารคดีในรูปแบบภาพยนตร์ และการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ ทั้งนี้ เพื่อสร้างการยอมรับของตลาด

กลุ่ม E เป็นกลุ่มที่มีเรื่องเล่าไม่เด่น กระบวนการผลิตยาก แต่เป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ ทุเรียนมุขังคิง และทุเรียนโอวฉี นโยบายสำหรับกลุ่มนี้คือการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีเกษตร หรือการท่องเที่ยวเชิงสวน บูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยะมิตร สวนดอกไม้เมืองหนาว ร่วมกับการแวะเที่ยวชมสวนทุเรียนและมีบริการให้เก็บทุเรียนรับประทานในสวน ควรมีการกำหนดเส้นทางให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับกลุ่มทัวร์ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการแก่ลูกค้าเป้าหมาย

กลุ่ม F เป็นกลุ่มทรัพยากรที่มีเรื่องเล่าไม่เด่น แต่มีกระบวนการผลิตง่าย และเป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ ปลานิล และแกงส้มทุเรียน นโยบายสำหรับกลุ่มนี้คือการสร้างเรื่องราวใหม่ที่น่าสนใจ เช่น การเล่าเรื่องด้วย VLOG รีวิวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตเมนูอาหาร เพื่อประชาสัมพันธ์แก่ลูกค้าเป้าหมาย

กลุ่ม G เป็นกลุ่มที่มีเรื่องเล่าไม่เด่น กระบวนการผลิตยาก และไม่มีตลาดรองรับ ทรัพยากรกลุ่มนี้ไม่มีคุณค่าในการลงทุนส่งเสริม และกลุ่ม H เป็นทรัพยากรที่มีเรื่องเล่าไม่เด่น มีกระบวนการผลิตง่าย แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด ได้แก่ เพกาและปลาจิ้น นโยบายสำหรับกลุ่มนี้คือการส่งเสริมการตลาดเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เช่น การนำเพกามาแปรรูปผลิตเป็นแคปซูลยาสมุนไพรจำหน่ายในพื้นที่หรือส่งออกนอกพื้นที่ พร้อมการสร้างเรื่องราวใหม่ที่น่าสนใจ เช่น การเล่าเรื่องด้วย VLOG รีวิวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตเมนูอาหาร เพื่อประชาสัมพันธ์แก่ลูกค้าเป้าหมาย

**โครงการการจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ :
โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการ
บริโภคของครัวเรือน**

**Creating a Data Base for the Three Southern Border Provinces: Economic Structure, Tax and
Government Expenditure, Finance and Banking, Household Income and Expenditure**

ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

นับแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนกระทั่งปัจจุบันที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาพรวมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก พร้อมทั้งผลผลิตมวลรวมของประเทศที่ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการพึ่งพิงผลผลิตภาคเกษตร เป็นการพึ่งพิงผลผลิตภาคอุตสาหกรรม และผลผลิตภาคบริการตามลำดับ แต่การเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมานั้นเกิดขึ้นในภาพรวม ไม่ได้เป็นไปเช่นเดียวกันในทุกภูมิภาคหรือพื้นที่ของประเทศ ไทย ความรู้ความเข้าใจในศักยภาพ โครงสร้างการผลิต และพลวัตของการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่จึงมีความสำคัญต่อการวางแผนปฏิบัติการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลนี้การจัดทำฐานข้อมูลสถิติและรวบรวมข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจมหภาคจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลตัวแปรทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่สามารถบ่งบอกปัญหาที่แท้จริงและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการวางรากฐานของนโยบายเพื่อการปฏิรูปและพัฒนาพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างตรงตามความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาที่ประชาชนต้องเผชิญได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ทั้ง 6 ด้าน อันได้แก่ ด้านความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับพื้นที่เพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งรวมถึงจังหวัดยะลา พบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาหลักเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ ความยากจน ความไม่เท่าเทียมทางรายได้และการว่างงาน โดยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวที่ค่อนข้างต่ำกว่าภูมิภาคอื่น มีสัดส่วนคนจน ความไม่เท่าเทียมทางรายได้และการว่างงานที่สูงกว่า ในทางเศรษฐศาสตร์ปัจจัยเหล่านี้ต่างส่งผลซึ่งกันและกัน

นอกจากประเด็นปัญหาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดยะลาที่ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญในส่วนอื่นๆ ซึ่งครอบคลุมโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของภาครัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของ

ครัวเรือนในปีล่าสุดคือ ปี 2560 แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงของจังหวัดยะลา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลของภาคใต้ ประเทศไทย และโลก

ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดยะลามีจุดแข็งในด้านสัดส่วนโครงสร้างการผลิตที่มีภาคเกษตรกรรมและการประมงสูงโดยเปรียบเทียบ มีผลผลิตภายในพืชหลักอย่างข้าวนาปรัง ลองกอง และสัตว์น้ำจืดอย่างปลานิล และปลาตุก ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมาก มีกำลังแรงงานค่อนข้างสูงและอัตราการว่างงานต่ำ ส่วนครัวเรือนมีจำนวนหนี้สินต่ำและจังหวัดยะลายังมีปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เท่าเทียมทางรายได้น้อยกว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาคใต้ และประเทศไทย

ส่วนจุดที่ควรปรับปรุงเร่งด่วน คือ ผลผลิตกัญชามีผลรวมต่อหัวและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ ภาคการเกษตรซึ่งมีสัดส่วนสูงสุดในโครงสร้างการผลิตกลับมีอัตราการหดตัวที่สูง พืชหลักหลายชนิดมีผลผลิตต่ำ ภาคการท่องเที่ยวมีหลายประเด็นให้แก้ไขไม่ว่าจะเรื่องอัตราการขยายตัวของรายได้ ระยะเวลาพำนักระยะเวลาพักอาศัย อัตราการขยายตัวของผู้มาเยี่ยมเยือน และอัตราการเข้าพักของผู้มาเยี่ยมเยือนน้อย ร้อยละของแรงงานที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาและร้อยละของผู้ที่อยู่ในระบบประกันสังคมต่ำ นอกจากนี้จังหวัดยะลายังมีสัดส่วนคนจนและร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการบริโภคสูง แต่กลับมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ

โครงการงานวิจัยประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (SRI 13)

โดย

ศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง มหาวิทยาลัยศิลปากร

SRI 13 (20 กรกฎาคม 2561 – 19 กรกฎาคม 2563)

- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580
- ปัญหาด้านความมั่นคงภายใน คือ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- “การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่ จชต.”

สกว. (เดิม) กับงานวิจัย จชต.

- ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)
 - โครงการมาเลเซียระยะที่สำคัญต่อประเทศไทย
 - งานวิจัยชุดทวิภาษา
- ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 - ฐานทรัพยากรในบริเวณอ่าวปัตตานี
 - เศรษฐกิจชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน
 - อิสลามศึกษาและพหุวัฒนธรรม
- ฝ่ายบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
 - กลไกภาครัฐ - นโยบาย 3 เมืองต้นแบบ

วัตถุประสงค์

1. สำรวจและค้นหาอุปสรรค (โครงสร้าง ระบบ และผู้คนที่เกี่ยวข้อง) ทั้งภายในและนอกพื้นที่ในการสร้างความสงบ
2. สำรวจ ค้นหา และเสนอแนวทาง รูปแบบการทำงานเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง สร้างสันติภาพ และความมั่นคงของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับความต่างทางวัฒนธรรม
3. สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการสร้างสันติภาพท่ามกลางสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

SRI 13 (20 กรกฎาคม 2561 – 19 กรกฎาคม 2563)

- ปีที่ 1 “ปัญหาความมั่นคงและกระบวนการสันติภาพ”
- ปีที่ 2 “การพัฒนาพื้นที่เพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง”

กรอบคิดของโครงการ

คุณค่า/ทัศนคติ

- สานฝันปาดานี้โดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่
- ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง
- การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาดานี้ : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง

ประวัติศาสตร์/ความทรงจำ

- ทบทวน ประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ดานี้ : มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย
- สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง : กรณีศึกษาความเป็นไปได้ของ พิพิธภัณฑ์สันติภาพ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบคิดของโครงการ

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

- กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา
- การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจฮ์และมินดาเนา
- พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้
- บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้

SRI 13 ปี 1

1.	สานฝันปาดานี้โดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่	รศ.ดร.มารค ตามไท สถาบันเพื่อการศึกษาศาสนาและ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ
2.	กฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา	ดร.กัลยา แซ่อึ้ง และคณะ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ
3.	การศึกษากลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธในจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบกับกลไกของอาเจฮ์และมินดาเนา	ผศ.สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4.	บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้	รศ.ดร.ปัญญา เทพสิงห์ ภาควิชาสารัตถศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานคร ินทร์
5.	ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง	อ.อาทิตย์ ทองอินทร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

SRI 13 ปี 1

6.	ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต (ปา) ตานี : มุมมองที่แตกต่าง หลากหลาย	ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
7.	สันติศึกษาในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง :กรณีศึกษา ความเป็นไปได้ของพิพาทสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้	คุณภัทรกร ภูทอง นักวิจัยอิสระ
8.	พลวัตความเคลื่อนไหวของนักรการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลาง ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้	คุณอิมรอน ชาเหาะ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9.	การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของ ความรุนแรง	คุณรอมฎอน ปันจอร์ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch)

คุณค่า/ทัศนคติ

เรื่องสานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง

□ เหตุผลของคนปาตานีที่ต้องการเอกราช – เพื่อค้นหา “คุณค่า”

- (1) ความเป็นเจ้าของดินแดน
- (2) วิธีที่จะได้อำนาจอธิปไตยที่ปรารถนา
- (3) พันธะทางศาสนา
- (4) วิธีจัดการกับความขัดแย้ง กับรัฐไทยได้ดีที่สุด

คุณค่าศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีสิ่งใดแลกได้

คุณค่า/ทัศนคติ

เรื่องความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง

- ผู้นำทางการเมืองทุกระดับยังได้รับการยอมรับภายใต้เงื่อนไขที่แสดงให้เห็นว่ากำลังหนุนเสริมหรือปกป้องอัตลักษณ์และผลประโยชน์ของคนมลายู
- สำนักชาตินิยมมลายูของมวลชนเป็นปฏิกิริยาต่อปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในชีวิตประจำวันเป็นตัวกระตุ้นแรกเริ่ม และจะเชื่อมเชื่อมต่อกับเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลของชนชั้นนำ ที่ก่อเกิดสำนึกร่วมชาตินิยมปาตานี
- ข้อเรียกร้องเรื่องการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง (autonomy) มักเห็นเป็นภาพใหญ่ในความเป็นจริงภายในปาตานีความต้องการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเองในระดับชุมชน

คุณค่า/ทัศนคติ

เรื่องการเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี

• การเมือง 3 ปริมณฑล

1. **งานความรู้และการวิจัย** – ข้อเสนอทางการเมืองว่าด้วยการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกรุงเทพฯ และปาตานี
2. **นโยบาย** – พัฒนาการข้อเสนอทางนโยบาย สู่ การจัดการความขัดแย้งแบบอำนาจนิยมหรือสันติภาพในแบบอำนาจนิยม (authoritarianpeace)
3. **ภาคประชาสังคม** – ชัยป์ “เขตทางการเมือง” รูปแบบการปกครองพื้นที่ชายแดนใต้ ในบริบทกฎหมาย

ข้อเสนอแนะจากงานในกลุ่มคุณค่า / ทักษะ

- พื้นที่ทางการเมือง
 - พื้นที่การเมือง ตกเถียงภายในพื้นที่ถึง “อนาคตของปาดานี/จชต” กลุ่มใช้ความรุนแรงค่อยๆ สลายไป
 - เปิดพื้นที่ทางการเมือง 2 จังหวัด
 1. คนถือกำลังฝ่ายรัฐ กับ ระดับกำลังและตำบลเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย
 2. ผู้คนในพื้นที่พูดคุยกันเองอย่างปลอดภัย
- การจัดการความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกรุงเทพฯ กับ ปาดานี - ประเด็นใจกลาง – การออกแบบและปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน เพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะจากงานในกลุ่มคุณค่า / ทักษะ

- ข้อเสนอ “อัตบัพัญญติ”
 - “อัตบัพัญญติ” และ “จุลอัตบัพัญญติ” 2 ระดับ
 1. โครงสร้างการปกครองรูปแบบ (พิเศษ) ต่าง ๆ
 2. ระดับชุมชน ในการกำหนดเป้าหมายและอนาคตที่แตกต่างภายใต้การปกครองนั้น
 - อัตบัพัญญติ เป็นทางเลือกหนึ่งของชนกลุ่มน้อยมลายูมุสลิมอยู่เสมอ เมื่อสามารถเชื่อมโยงบทสนทนา ข้อเรียกร้องหรือคำเสนอแนะดังกล่าวให้เข้ากับเรื่องเล่าเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมหรือเหตุรุนแรงสะท้อนขวัญที่ผู้คนมีความรู้สึกร่วมกันอย่างกว้างขวาง
 - ตราบโดที่สังคมไทยยังไม่อาจหาหนทางที่ดีพอในการยอมรับประวัติศาสตร์บาดแผลและโครงเรื่องเล่าในทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน เรื่องเล่าเหล่านี้จะยังคงมีศักยภาพที่จะ

ประวัติศาสตร์/ความทรงจำ

ทบทวนประวัติศาสตร์ปัต(ปา)ตานี: มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย

- ศึกษามุมมองต่าง ๆ ในทางประวัติศาสตร์
- ประวัติศาสตร์ปัต(ปา) ตานี เป็น สมรภูมিরบนอกหน้ากระดาน
- กำเนิดและสถานะของรัฐปาตานี
- สนธิสัญญาข้อตกลงเขตแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ ปี พ.ศ. 2452 (ค.ศ. 1909)
- รัฐนิยมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม กรณีหะยีสุหลง
- เหตุการณ์ที่ดุซงญอ, ขบวนการแบ่งแยกดินแดน, เหตุการณ์ที่สะพานกอตอและการประท้วงที่มัสยิดกลางปัตตานี พ.ศ. 2518-2519 (ค.ศ. 1975-1976)

ประวัติศาสตร์/ความทรงจำ

พิพธิภณท์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- กิจกรรมเชิงจดหมายเพื่อการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบสำหรับการเรียนรู้และช่วงเวลาของความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน
- สร้างพื้นที่ความทรงจำร่วมและหมุดหมายแห่งการรำลึกในพื้นที่เหตุการณ์เพื่อที่ชุมชนจะเป็นผู้สถาปนาความทรงจำและต่อสู้กับการพยายามทำให้ลืมของรัฐ

ประวัติศาสตร์/ความทรงจำ

พิพิธภัณฑ์สันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- แนวคิดพิพิธภัณฑ์ความรู้ด้านสันติภาพ/ส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพแก่สาธารณะจะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมได้หรือไม่
- สร้างในพื้นที่ส่วนกลาง - กรุงเทพฯ โดยมีนิตรรศการและกิจกรรมเคลื่อนที่ไปยังภูมิภาคอื่น เพื่อ
 - สร้างความเข้าใจแก่สังคมถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของรัฐรวมศูนย์ที่
 - เปิดพื้นที่การรณรงค์การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายเช่นงบประมาณ การรวมศูนย์นโยบายทหาร
 - หลีกเลียงผลกระทบเชิงความรู้ลึกและอคติ

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องกฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่

- พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457, พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และ พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551
- วิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาการใช้ความรุนแรงจากกลไกรัฐ ถอดบทเรียน/ประสบการณ์ อาจะห์มินดาเนา
- กรอบวิจัย - หลักนิติธรรมและเกณฑ์มาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องกฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่

- **ข้อค้นพบ**
 - การใช้กฎหมายทั้ง 3 ฉบับ ไม่สอดคล้อง กับหลักนิติธรรม และเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศ
- **ข้อเสนอแนะ 1. นโยบายการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง**
 - ยกเลิกกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับในพื้นที่
 - ให้พื้นที่เป้าหมายอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงฉบับใดฉบับหนึ่งเพียงฉบับเดียว ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความฉุกเฉิน ร้ายแรงของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
 - บังคับใช้กฎหมายตามกรอบพันธกรณีระหว่างประเทศ
 - ปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐให้ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องกฎหมายความมั่นคงและการบังคับใช้ในพื้นที่

- **ข้อเสนอแนะ 2. แนวทางปรับปรุงระบบกฎหมายความมั่นคง**
 - บัญญัติหลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชนไว้ใน รัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างความมั่นคงทางกฎหมาย ในระดับสูงสุด
- **ข้อเสนอแนะ 3. กลไกตรวจสอบถ่วงดุลเชิงกระบวนการอย่างเป็นระบบ**
 - ให้องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจ ตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจตัดสินสถานการณ์ฉุกเฉินของฝ่ายบริหาร
 - การขยายระยะเวลาสถานการณ์ ฉุกเฉินให้เป็นอำนาจขององค์กรนิติบัญญัติ
 - ระหว่างที่มีการใช้อำนาจพิเศษตามกฎหมายความมั่นคง ให้ศาล มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบ
 - ให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องกลไกทางกฎหมายเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของกองกำลังติดอาวุธ (DDR)

- การปลดอาวุธ (Disarmament) การปลดประจำการ (Demobilization) และการกลับคืนสู่สังคม (Reintegration)
- ศึกษาเปรียบเทียบอาเจห์ กับ มินดาเนา
- ข้อค้นพบ
 - ผู้ที่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ DDR คือ เจ้าหน้าที่พลเรือน ผู้นำชุมชน หน่วยงานยุติธรรม
 - กลุ่มเป้าหมายของ DDR คือกลุ่มขบวนการทุกกลุ่ม
 - 3 ขั้นตอน 1.วางแผนตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2.ดำเนินการตามข้อตกลงในกระบวนการเจรจาสันติภาพ 3.กระบวนการสร้างความปรองดองและฟื้นฟูสังคม

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องพลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรง

- สะท้อนให้เห็น “actor” ทางการเมืองในระบบรัฐสภา ในช่วง 2547 – 2561
- รัฐสภายังเป็นพื้นที่ทางการเมืองในการขับเคลื่อนการต่อรองทางการเมือง
- พื้นที่ทางการเมืองเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้อัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมมีที่ทาง จนกระทั่งสามารถลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรง
- พื้นที่ทางการเมืองแบบนี้จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- นักการเมืองชายแดนใต้จะต้องทำงานที่แสดงให้เห็นถึงการปกป้องอัตลักษณ์ของชนมลายูมุสลิมอย่างชัดเจน

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์

• ผลการศึกษา

1. ความคิดและทัศนคติของผู้นำ

- การสร้างความเท่าเทียมทางสังคมบนพื้นฐานความแตกต่างทางศาสนา
- ความรู้และจิตสำนึกต้องได้รับการพัฒนาเพื่อลดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน
- สถานการณ์ความไม่สงบไม่ใช่มูลเหตุของความขัดแย้งทางศาสนา

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์

• ผลการศึกษา

2. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ

- สัดส่วนประชากรชาวมุสลิมและชาวพุทธ
- ประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกร่วมกัน
- ลักษณะทางปัจจัยของผู้นำศาสนา
- ภูมิหลังการจัดการความสัมพันธ์ของผู้นำศาสนา

ระบบกลไก / ปฏิบัติการ

เรื่องบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์

• ผลการศึกษา

3. บทบาทผู้นำศาสนา

- ด้านปัจเจก – ความสัมพันธ์ส่วนตัว
- ด้านพิธีการ – ทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกัน งานกีฬา งานบำเพ็ญประโยชน์
- ด้านสาธารณะสงเคราะห์ – การให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ระหว่างศาสนิก

SRI 13 ปี 2

ลำดับ	โครงการ	นักวิจัย
1.	การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้	รศ.ดร. มารค ตามไท มหาวิทยาลัยพายัพ
2.	พื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนกับการการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้	ศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.	อัตลักษณ์ที่คุกคามกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	ผศ.ดร.อนุสรณ์ อุนโณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

SRI 13 ปี 2

4.	แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ ระยะที่ 1 : การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส	ดร.พิเศษพร วสวงศ์ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบาย เศรษฐกิจการคลัง
5.	สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา	คุณดาวุด ทับอุไร มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
6.	โครงการสำรวจทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและผังเมืองจังหวัดยะลา	คุณอนัส เจริญมิน, ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม
7.	การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษี และการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน	ผศ.ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์
8.	“โครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ระยะที่ 1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อขยายผลสู่การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะนโยบายพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส”	ดร.พิเศษพร วสวงศ์ ผศ.ดร.กมลนันธ์ มีถาวร

SRI 13 ปี 2

9.	โครงการ “วิจัยสำรวจภูมิทัศน์องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเมือง จังหวัดยะลาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา”	อาจารย์เอกรินทร์ ส่วนศิริ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10.	โครงการ “การทดสอบเชิงพาณิชย์ สำหรับการประยุกต์ใช้ นวัตกรรมโอโซน เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษาลองกอง จังหวัดยะลา”	อาจารย์โสภณัฐ คงศรีประพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบคิดของโครงการ

องค์ความรู้กับการปฏิบัติงาน

- การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้

กรอบคิดของโครงการ

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

- การศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส
- การจัดทำฐานข้อมูลและสถิติด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษี และการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับรายรายได้และการบริโภคของครัวเรือน
- โครงการสำรวจทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและผังเมืองจังหวัดยะลา
- สำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา

การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์

- การใช้ประโยชน์งานวิจัยเชื่อมกับการกิจของส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต.
- ศึกษาจาก 7 หน่วยงาน สมช., กอธรมน., กระทรวงยุติธรรม, กอธรมน ภาค4 ส่วนหน้า, กระทรวงต่างประเทศ, ศอบต., ศูนย์ประสานและบริหารงานการศึกษาชายแดนใต้
- ข้อค้นพบ
 - ปัจจัยหยุดยั้งโอกาสในการหาความรู้คือ ความกดดันจากสถานการณ์รุนแรง ภาระงานมาก ขาดประสิทธิภาพกลไกเชื่อมงานวิจัยกับผู้ไ้ การติดอยู่ในกับดักการควบคุมสั่งการของระบบและกลไกด้านความมั่นคง
 - งานวิจัยที่ถูกนำไปใช้ยังอยู่ในวงแคบและมีประโยชน์น้อย ทั้งโจทย์วิจัยไม่ตรงกับโจทย์ปัญหาความสามารถเข้าถึงงานวิจัยที่ตรงกับหน้าที่การงานยังเป็นสิ่งที่ท้าทาย

การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์

- ข้อค้นพบ
 - บางหน่วยงานไม่ได้ขาดข้อมูล แต่ทุกหน่วยงานขาดวิธีและมโนทัศน์ในการจัดข้อมูลเพื่อเห็นภาพรวม
 - ไม่ใช่เพียงการพัฒนาระบบเข้าถึงงานวิจัย แต่ต้องมีวิธีการในการช่วยสังเคราะห์อธิบายความรู้จากงานวิจัยให้ผู้ไ้ประโยชน์เข้าใจชัดเจนที่จะนำไปปรับใช้กับงานรับผิดชอบ
 - การส่งต่อความรู้ด้วยการจัดตั้งกลไกรับผิดชอบจากกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ อาจพบกับความท้าทายเรื่องการหาหน่วยงานเจ้าภาพที่พร้อมจะเปิดรับ

การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์

• ข้อเสนอ

- ปรับปรุงการวิจัยที่โยงกับปัญหาความขัดแย้งใน จชต.
 1. ค้นหาความรู้ที่ผู้ทำงานจริงต้องการโดยตรง
 2. เปิดเวทีสังเคราะห์แลกเปลี่ยนผลการวิจัยกับหน่วยที่เป็นผู้ใช้โดยตรง
 3. ประเมินแผนงาน/โครงการในพื้นที่จากผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อค้นหาความรู้เสริมการทำงานระยะต่อไป
- เสนอให้ สมช. พิจารณาจัดตั้งกลไกส่งต่อองค์ความรู้งานวิจัย – ท่อส่งต่อความรู้จากงานวิจัยและงานทางวิชาการ
- การศึกษางานวิจัยทั้งกระบวนการ- ทบทวนกระบวนการผลิตงานวิจัยและระบบเชื่อมโยงข้อมูลวิจัย

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

เรื่องการศึกษาข้อมูลประชากร สาธารณสุข การศึกษา และการค้าของจังหวัดยะลา ปีถัดมา และ
นราธิวาส

- ประชากรทั้งหมด 536,330 คน 167,137 ครัวเรือน
- มีจำนวนเตียงผู้ป่วยต่อประชากรดีกว่ามาตรฐานภาคใต้แต่ด้อยกว่ามาตรฐานประเทศไทย
- จำนวนแพทย์ต่อประชากร จำนวนทันตแพทย์ต่อประชากร และจำนวนเภสัชกรต่อประชากร ด้อยกว่ามาตรฐานภาคใต้
- สถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 1,060 แห่ง มีนักเรียนทั้งสิ้น 204,747 คน และมีบุคลากรของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมด 15,985 คน
- ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 ด้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับ

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

เรื่องการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จังหวัดยะลา

- ศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรฐานประเทศและโลก
- ข้อค้นพบ
 - สิ่งที่จังหวัดยะลาควรทำการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ อัตราผู้ใช้ระบบรางและระบบการสื่อสารน้อย อัตราคดีอาชญากรรม การจัดการขยะมูลฝอย ปริมาณการผลิตน้ำเสีย ปริมาณการบำบัดน้ำเสีย
 - จุดเด่นจังหวัด อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุต่อประชากร คุณภาพน้ำประปา คุณภาพน้ำผิวดินและใต้ดิน คุณภาพอากาศ คุณภาพเสียง และพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

เรื่องสำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพ พื้นที่จังหวัดยะลา

- จังหวัดยะลา ทรัพยากรด้านเกษตร ปศุสัตว์ วัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสูง
- ปัจจัย 3 ด้าน คือ ดำเนินหรือเรื่องเล่า กระบวนการผลิต และตลาด
- แบ่งทรัพยากร 8 กลุ่ม ที่มีความต้องการส่งเสริมสนับสนุนในมิติแตกต่างกันไป

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้ และการบริโภคของครัวเรือน

- มีปัญหาหลักเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ ความยากจน ความไม่เท่าเทียมทางรายได้และการว่างงาน
- จุดแข็ง
 - สัดส่วนโครงสร้างการผลิตที่มีภาคเกษตรกรรมและการประมงสูงโดยเปรียบเทียบ
 - ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมาก มีกำลังแรงงานค่อนข้างสูงและอัตราการว่างงานต่ำ
 - ครัวเรือนมีจำนวนหนี้สินต่ำ
 - มีปัญหาความไม่เท่าเทียมทางรายได้น้อยกว่า 3 จชต. ภาคใต้ และประเทศไทย

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับราคา รายได้ และการบริโภคของครัวเรือน

- จุดปรับปรุง
 - ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ
 - ภาคการเกษตรซึ่งมีสัดส่วนสูงสุดในโครงสร้างการผลิตกลับมีอัตราการหดตัวที่สูง
 - พืชหลักหลายชนิดมีผลิตภาพต่ำ
 - ภาคการท่องเที่ยวมีหลายประเด็นให้แก้ไขไม่ว่าจะเรื่องอัตราการขยายตัวของรายได้ ระยะเวลาพำนักรโดยเฉลี่ย
 - อัตราการขยายตัวของผู้มาเยี่ยมเยือน และอัตราการเข้าพักของผู้มาเยี่ยมเยือนน้อย

แผนพัฒนาจังหวัดยะลา

โครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ การเงินและการธนาคาร ระดับ
ราคา รายได้และการบริโภคของครัวเรือน

- จุดปรับปรุง

- แรงงานที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาและร้อยละของผู้ที่อยู่ในระบบประกันสังคมต่ำ
- สัดส่วนคนจนและร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการบริโภคสูง แต่กลับมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ

ภาคผนวกหมายเลข 11

ภาคผนวกหมายเลข 11

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนต่อ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

1. โครงการวิจัย “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้”
2. โครงการวิจัย “ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง”
3. โครงการวิจัย “การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง”

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการเขียนต่อรายงานความก้าวหน้า

1. โครงการวิจัย “อัตลักษณ์กับเหตุการณ์ความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและข้อท้าทายในการวิจัย”

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้”

ประเด็นการประเมิน (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้”

- รายงานวิจัยตรงตามที่กำหนดไว้ใน TOR หรือไม่ อย่างไร ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีความเหมาะสม และควรปรับปรุงอย่างไร
 1. รายงานวิจัยตรงตาม TOR ที่แนบมา มีเนื้อหาที่ครอบคลุมในหัวข้อประเด็นที่
 กำหนดให้ ทบทวนและวิเคราะห์ 3 ข้อ แต่พบว่าตรงตามหัวข้อที่ 1 และ 2
 (แนวข้อ) ไม่ครบถ้วน ควรปรับเพิ่มประเด็นการเชื่อมโยงงานวิจัยให้ชัดเจน
 ควรเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด
 (ข้อ 3 แนวข้อ) ควรเพิ่มประเด็นการเชื่อมโยงงานวิจัยกับยุทธศาสตร์
 ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และยุทธศาสตร์
 ระดับจังหวัด และยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ระดับอาเซียน
 และยุทธศาสตร์ระดับโลก
- เนื้อหา/สาระของรายงานวิจัยมีความลึกซึ้ง ความแม่นยำ ความเชื่อถือได้หรือไม่ ตลอดจนมีข้อสรุปอย่างไร
 1. เนื้อหาสาระของรายงานวิจัยมีความลึกซึ้ง ความแม่นยำ ความเชื่อถือได้
 ไม่ค่อยดี โดยเฉพาะในส่วนของการวิเคราะห์และสรุปผล
 - เนื้อหาสาระของรายงานวิจัยมีความลึกซึ้ง ความแม่นยำ ความเชื่อถือได้
 ไม่ค่อยดี โดยเฉพาะในส่วนของการวิเคราะห์และสรุปผล
 (แนวข้อ) ควรเพิ่มประเด็นการเชื่อมโยงงานวิจัยกับยุทธศาสตร์
 ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และยุทธศาสตร์
 ระดับจังหวัด และยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ระดับอาเซียน
 และยุทธศาสตร์ระดับโลก
- คุณภาพของรายงานวิจัย เพื่ารายงานจากโครงสร้างเนื้อหาของการใช้ประโยชน์ของงานวิจัย ความสอดคล้องระหว่าง
 ข้อมูลประจักษ์ของโครงการ การตอบโต้ การตอบคำถามที่พบบ่อย แนวความคิดที่ชัดเจน แบบแผนการวิจัย และ
 วิธีการเก็บข้อมูล
 1. คุณภาพของรายงานวิจัย เพื่ารายงานจากโครงสร้างเนื้อหาของการใช้ประโยชน์ของงานวิจัย ความสอดคล้องระหว่าง
 ข้อมูลประจักษ์ของโครงการ การตอบโต้ การตอบคำถามที่พบบ่อย แนวความคิดที่ชัดเจน แบบแผนการวิจัย และ
 วิธีการเก็บข้อมูล
 (แนวข้อ) ควรเพิ่มประเด็นการเชื่อมโยงงานวิจัยกับยุทธศาสตร์
 ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และยุทธศาสตร์
 ระดับจังหวัด และยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ระดับอาเซียน
 และยุทธศาสตร์ระดับโลก
- หากจะมีการนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานหรือกำหนดนโยบาย ควรมีการปรับปรุงข้อสรุปอย่างไร
 1. หากจะมีการนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานหรือกำหนดนโยบาย ควรมีการปรับปรุงข้อสรุปอย่างไร
 (แนวข้อ) ควรเพิ่มประเด็นการเชื่อมโยงงานวิจัยกับยุทธศาสตร์
 ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และยุทธศาสตร์
 ระดับจังหวัด และยุทธศาสตร์ระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ระดับอาเซียน
 และยุทธศาสตร์ระดับโลก

* กรุณาส่งรายงานประเมินผลงานวิจัย
 อีเมล sathita.mohk @
 gmail.com หรือโทร
 rapaporn @ t.f.or.th
 น.ค.

5. การบรรจุวัสดุประเภทที่ได้ใส่ไว้ของโครงการ

☒ บรรจุวัสดุประเภท ☐ บรรจุเพียงบางส่วน ☐ ไม่บรรจุวัสดุประเภท

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม

พ.ท. พิชัย พลิก (ก.ร. หนึ่งร้อยหกสิบแปด) ขอเสนอให้
(แนบไป) ส่งมอบหมาย ให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล
ในเรื่องนี้ต่อไป

ลงนาม _____
(นายสมชาย ใจดี)
ผู้ประสานโครงการ
วันที่ 13 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2563

แบบประเมินรายงานความก้าวหน้า

โครงการ “

1. ท่านเห็นว่าโครงการนี้มีความก้าวหน้า

9

சென்னை

☒

ហើយប្រែប្រួលទៅវិញទៅមក។

1

ถ้าข้ากว่าผม

☐ 6

เปลี่ยนมาปลูกจากสวน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☒

บรรณวิเทศนุเคราะห์

1

การบูรณาการเข้า

10

ឯកសារចុះត្រួតពិនិត្យ

ຈຳນວນເກີດມາຈາກການປັບປຸງຕົວ

- ### 3. ผลงานความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น

☒

เป็นเจ้าภาพ

☐

1997

1987

4. ท่านคาดว่าโครงการนี้จะมีปัญหา หรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัยหรือไม่ อย่างไร

12

5. แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย (ถ้ามี)

6. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ พอใช้

☐ ไม่ดี

7. ท่านคิดว่าโครงการนี้สมควรได้รับการสนับสนุนต่อหรือไม่

☒

ควรสนับสนุน

เพราะ

☐

ไม่ควรสนับสนุน

เพราะ

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆ.

① ขอผู้วิจัย วิจัย. "เชิงลึก" ได้เห็นเป็น "กระบวนการ" ของการเปลี่ยนแปลง
อสังหาริมทรัพย์ - - - - - ซึ่งมีความหมาย และ ที่ผู้วิจัย อาจจะเห็นจากการทำงาน
ที่ผู้วิจัย ได้ทำออกมา ได้เห็นด้วย "มีความหมาย" ที่ทุกฝ่าย
มีความหมาย

② ผู้วิจัย ได้เห็น "โอกาส" ที่มีความหมาย และ ที่ผู้วิจัย ได้เห็นด้วย "มีความหมาย"

③ ผู้วิจัย ได้เห็นด้วย (การวิเคราะห์/การวิเคราะห์/การวิเคราะห์) ที่ผู้วิจัย ได้เห็น
ด้วย "การวิเคราะห์/การวิเคราะห์/การวิเคราะห์" ที่ผู้วิจัย ได้เห็นด้วย "มีความหมาย"

อสังหาริมทรัพย์

(อสังหาริมทรัพย์)

และที่ผู้วิจัย ได้เห็นด้วย

ผู้ประเมินโครงการ

ผู้วิจัย ได้เห็นด้วย

วันที่ 20 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2563

ความเห็นต่องานวิจัยเรื่อง “การเชื่อมงานวิจัย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติสุขใน จังหวัดชายแดนใต้” ของ มารค ตามไท, สมเกียรติ บุญชู และ นิสาชล ชัยมงคล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐไทยในการพยายามแก้ปัญหาความรุนแรงที่ปะทุขึ้นครั้งใหม่ นับแต่เดือนมกราคม 2547 และ คร่ำชีวิตผู้คนในพื้นที่ไปกว่าเจ็ดพันคน เมื่อข้าพเจ้าทำงานวิจัยในฐานะเมธีวิจัย สกว.ครั้งแรก ได้ตั้งเคยตั้งคำถามว่า สังคมไทยมีความรู้เกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนใต้เพียงไร และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนใต้มีพัฒนาการเช่นไรนับแต่ปี 2517 ถึง ปี 2546 ก็ได้งานวิจัยของ มารค ตามไท และ สมเกียรติ บุญชู ตอบปัญหาดังกล่าวไว้ให้อย่างเพียงพอ แต่ในเวลานั้นข้าพเจ้าสนใจไปที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “ความรู้” กับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บก.) *แผ่นดินจินตนาการ* (มติชน 2551) ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยชิ้นนี้อย่าง

งานวิจัยของ มารค สมเกียรติ และ นิสาชลชิ้นนี้ตั้งคำถามที่ใหญ่และสำคัญยิ่งว่า “งานวิจัยทั้งหลายนี้มีบทบาทช่วยแก้ปัญหาเล็กน้อยเท่าไร และถ้ามีน้อยทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” เพียงการตั้งคำถามนี้และการพยายามตอบคำถามดังกล่าวก็มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อโลกทางการวิจัยที่มุ่งเชื่อมประสานความรู้จากงานวิจัยเข้ากับนโยบายและการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาอย่างความรุนแรงภาคใต้ในสังคมไทย

นอกจากคำถามวิจัยที่สำคัญแล้ว ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือ ข้อมูลจากคำตอบของหน่วยงานต่างๆที่นักวิจัยทั้งสามได้พูดคุยมาและนำมาใส่ไว้เป็นภาคผนวก ข้าพเจ้าได้เรียนรู้มากมายว่า หน่วยงานเหล่านั้นคิดอย่างไรกับ “ความรู้” และ “งานวิจัย” เช่น ศอบต.ก็ใช้กรอบคิดความรุนแรงเป็น 3 ระดับคือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (น. 116) ในขณะที่ฝ่ายทหารมองว่า “งานวิจัยในความมั่นคงคือสรุปข่าวกรอง” (น. 109) หรือ เมื่อถูกถามว่า ในการทำนโยบายหรือยุทธศาสตร์ชายแดนใต้เคยใช้งานวิจัยบ้างหรือไม่ ก็ได้รับคำตอบว่า “เคยใช้งานวิจัยของ สกว.ในเรื่องเป้าหมายสุดท้ายของ BRN ของคุณจิราพร” ข้าพเจ้าสงสัยว่าถ้าคุณจิราพรไม่ใช่เจ้าหน้าที่ข่าวกรองชะตากรรมของงานของเธอจะเป็นอย่างไรและ”นอกจากนี้ก็ได้ใช้งานวิจัยประเภท วะสีเรื่องสันติวิธี”(น. 107) ข้อหลังนี้ทำให้ข้าพเจ้าต้องใคร่ครวญว่า อาจารย์ประเภทไปทำ “งานวิจัย” เรื่องสันติวิธีไว้แต่เมื่อไรและมีเนื้อหาว่าอย่างไร? แต่นอกจากประโยชน์เหล่านี้แล้ว ข้าพเจ้ามีข้อสังเกตเกี่ยวกับงานวิจัยนี้เพื่อการปรับปรุงทางวิชาการ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ข้าพเจ้าสงสัยกับข้อสมมุติฐานฐานของงานวิจัยนี้ ซึ่งเข้าใจว่าคือ งานวิจัยหรือจะกล่าวให้ครอบคลุมกว่านี้คือ “ความรู้” จากงานวิจัยสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ แต่ปัญหาคือ “ความรู้” จากงานวิจัยทางสังคมศาสตร์(และมนุษยศาสตร์?) อาจแตกต่างจากความรู้ทางการแพทย์ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหาที่กำลังสังคมไทยกำลังเผชิญได้โดยตรงเป็นรูปธรรม (เช่นกรณีการใช้ความรู้ทางการแพทย์ไทยเป็นตัวนำในการวางแผนนโยบายแก้ปัญหาสาธารณสุขอย่าง Covid 19 ที่ได้ผลดีเป็นที่ประจักษ์ทั่วไป) เพราะ “ความรู้” จากงานวิจัยทาง

สังคมศาสตร์ (และมนุษยศาสตร์?) อาจทำหน้าที่อื่นนอกจากการถูกนำไปแก้ปัญหาก็สังคมประสบอยู่ แต่ถูกนำไปใช้ให้ความชอบธรรมกับนโยบายหรือวิธีการแก้ปัญหาก็รัฐวางและปฏิบัติเช่นที่เป็นอยู่ ข้าพเจ้าสงสัยว่า ในกรณีเช่นปัญหาความรุนแรงภาคใต้ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ถ้างานสำคัญอาจเป็นไปในทางให้ความชอบธรรมกับนโยบายและปฏิบัติการของรัฐ ถ้าไม่ใช่งานสำคัญนักก็อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะในแง่การปรับปรุงโครงสร้างการทำงานของภาครัฐ

ประการที่สอง ถ้าจะประเมินงานวิจัยนี้ในฐานะงานวิจัยทั่วไปก็ต้องกล่าวว่า งานขาดเรื่องสำคัญสองเรื่องที่ทำให้งานเขียนที่มีข้อมูลกลายเป็นงานวิจัย นั่นคือ การอภิปรายปัญหาวิธีวิทยาในงานวิจัย (research methodology) ซึ่งไม่ใช่เพียงการบอกว่าจะทำงานวิจัยขึ้นนั้นๆอย่างไร แต่ต้องบอกด้วยว่า ทำงานวิจัยขึ้นนั้นๆด้วยวิธีการดังกล่าวเพราะอะไรมีข้อถกเถียงอย่างไรจึงนำมาสู่ระเบียบวิธีวิจัยเช่นนั้น อีกประการหนึ่งคือ การทบทวนวรรณกรรม (review literature) ซึ่งแม้ในข้อเท็จจริงจะไม่เคยมีงานทำนองนี้ในประเทศไทย แต่ก็อาจต้องศึกษาดูว่า ในองค์ความรู้นานาชาติการนำ"ความรู้"ไปใช้ในเชิงนโยบายและปฏิบัติการของรัฐมีบทเรียนอะไรให้ผู้วิจัยได้ติดต่อและตั้งคำถามในงานวิจัยของตนบ้าง ที่จริงข้าพเจ้าจำได้ว่า ผู้วิจัยได้ทำ review literature เรื่องนี้และปรากฏอยู่ในข้อเสนอโครงการ (proposal) แต่ไม่ปรากฏในตัวงานวิจัยนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรนำมาใส่ไว้ด้วยจะเพิ่มความหนักแน่นเชิงวิชาการให้กับงานวิจัยได้มากขึ้น

ประการที่สาม เมื่อไม่ได้อภิปราย research methodology ให้ชัดเจน ก็อาจตั้งคำถามได้ว่า เพราะเหตุใดจึงเลือกเก็บข้อมูลจากหน่วยงาน 7 หน่วยงานจาก 55 หน่วยงานที่ระบุมา และเมื่อถึงระยะที่สองผู้วิจัยจะอภิปรายการทำงานกับหน่วยงาน 4 หน่วยงาน จาก 7 หน่วยงานนั้นอย่างไรนอกจากจะเพียงระบุว่า 4 หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยที่ "พร้อม" เข้าร่วม (น.20) เกณฑ์ในการประเมินหน่วยต่างๆว่า "พร้อม"หรือ"ไม่พร้อม"คืออะไร? และ ถ้ากล่าวในเชิงปริมาณ การที่มีเพียง 4 หน่วยพร้อมร่วมโครงการวิจัยนี้จาก 55 หน่วยแต่แรกหมายความว่าหรือไม่ว่า ในงานความมั่นคงภาคใต้มีหน่วยงานที่สนใจงานวิชาการ/วิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น จะอธิบาย"ความไม่สนใจ"ของหน่วยงานอีกประมาณร้อยละ 98 ได้หรือไม่ว่า ที่จริงสำหรับงานความมั่นคงในสังคมไทยอย่างงานภาคใต้นั้น หน่วยราชการไทยไม่สนใจกันทั้งนั้น ที่มีสนใจก็เป็นจำนวนน้อยและเป็นข้อยกเว้น ซึ่งก็อาจต้องอธิบายข้อยกเว้นเหล่านี้เพิ่มเติม (เช่นหน่วยงานดังกล่าวรู้จักผู้วิจัยและทำงานร่วมกันมา) เพราะจะช่วยให้เห็นภูมิทัศน์การทำงานความมั่นคงในประเทศนี้ได้ชัดแจ้งขึ้น

ประการที่สี่ ควรมีการอภิปรายประเด็นการพยายามให้มีหน่วยงานวิชาการภายในของแต่ละหน่วยงานความมั่นคง (เช่นในกรณีของ สมช) กับการที่ไม่พยายามให้มีหน่วยงานวิชาการภายในของแต่ละองค์กร เพราะ ประเด็นนี้อาจเป็นตัวชี้ว่า หน่วยงานราชการไทยระดับนโยบายและปฏิบัติ"สนใจ"งานวิชาการมากน้อยเพียงไร และถ้า"สนใจ"ถึงขั้นจะตั้งสถาบันภายใน แปลว่า อยากเห็นงานวิจัยในทิศทางของสถาบันของตนยิ่ง

กว่าจะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยภายนอกหรืออย่างไร? และการมีสถาบันวิจัย/วิชาการของตนเองจะทำให้รอยต่อระหว่าง"ความรู้"จากงานวิจัยไปสู่นโยบายและปฏิบัติการความมั่นคงแน่นหนาขึ้นหรือเบาบางลง เพราะหน่วยที่สถาบันวิจัยของตนเองอาจถือว่าตนไม่จำเป็นต้องสนใจงานวิจัยภายนอกอีกแล้ว?

ประการที่ห้า ผู้วิจัยสรุปงานวิจัยนี้ว่า ถึงแม้ทำให้การดำเนินนโยบายและปฏิบัติการความมั่นคงในพื้นที่วางอยู่บนฐานความรู้ได้ แต่สันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ก็ยากจะเกิดขึ้น"หากปราศจากความมุ่งมั่นของฝ่ายที่รับผิดชอบการตัดสินใจทางนโยบายระดับสูงสุด" (น 94) ข้อความสรุปนี้เป็นได้ทั้งความทศโทษของนักวิจัย ที่เห็นว่า ไม่ว่าจะอย่างไรก็ขึ้นกับความมุ่งมั่นของผู้มีอำนาจสูงสุดทางนโยบาย (political will) และดังนั้นไม่ว่าจะทำงานวิจัยอะไรอีกเพียงไรก็ไร้ประโยชน์ ขณะที่อีกทางหนึ่งอาจถือข้อสรุปนี้เป็นข้อวิพากษ์ภูมิทัศน์ความมั่นคงของไทยว่า ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้อะไรทั้งนั้น แต่ขึ้นอยู่กับ will ของผู้มีอำนาจและ"ความรู้"ก็ไม่มีผลอย่างไรต่อ "ความมุ่งมั่น"ของพวกผู้มีอำนาจเหล่านั้น

ข้าพเจ้าเห็นว่า นักวิจัยไม่ควรจบงานวิจัยที่สำคัญเช่นนี้ด้วยข้อความดังกล่าว เพราะจากข้อมูลมากมายที่นักวิจัยทั้งสามเพียรทำมา แสดงให้เห็นว่า"ความรู้"เป็นสิ่งที่คนทำงานความมั่นคงระดับต่างๆ แสวงหามากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันออกไป และในที่สุด"ความรู้"บางอย่างที่ข้าราชการระดับต่างๆ เหล่านี้นำเสนอต่อ"ผู้มีอำนาจสูงสุดทางนโยบาย" อาจมีผลต่อความมุ่งมั่นของพวกเขาในอนาคต เช่นการนำเสนอแนวคิดเรื่อง"สันติสนทนา" (peace talk) อาจไม่ใช่สิ่งที่ผู้มีอำนาจกำหนดประสงค์มาแต่แรก แต่ทั้งความรู้และการรับรู้เรื่องนี้ในสังคมไทยก็พัดพาให้ "สันติสนทนา"เข้าไปทั้งปรากฏอยู่เป็นนโยบายและปฏิบัติการของฝ่ายความมั่นคงได้ แม้อาจไม่ใช่ในเนื้อแท้ของสิ่งที่ "สันติสนทนา"ควรจะเป็น (เพราะผู้มีอำนาจอาจเพียงเห็นเป็นโอกาสได้ข้อมูลจากฝ่ายตรงข้ามมากกว่าที่จะสร้างเงื่อนไขเพื่อให้เกิดสันติภาพอันยั่งยืน) แต่เรื่องเช่นนี้เป็นอนาคตที่ต้องทดลองดู ถ้า"ความรู้" ที่นำเสนอทรงพลังและอธิบายปรากฏการณ์ที่ฝ่ายต่างๆ กำลังเผชิญได้ดี ก็อาจมีผลต่อ"ความมุ่งมั่น"ของผู้มีอำนาจได้เหมือนกัน

ต้องขอขอบคุณ สกว. ที่ให้โอกาสข้าพเจ้าได้อ่านงานวิจัยที่น่าสนใจชิ้นนี้

ขอแสดงความนับถือ

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

30 สิงหาคม 2563

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง”

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย ๖)

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ _____

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

รวม _____ เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวมขยายเวลา _____ เดือน _____ วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ _____

สถานที่ติดต่อ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ E-mail _____

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ได้รับผลการประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อแนะนำสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแนบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้อ่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สกว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน ☐ เป็นไปตามแผน

☐ ล่าช้ากว่าแผน ☒ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☒ บรรลุวัตถุประสงค์ ☐ บรรลุเพียงบางส่วน ☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม _____

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

บทที่ 3 ขั้วระหว่างรัฐกับสังคมได้แก่ ... (๑) ... (๒) ... (๓) ...

ไม่สอดคล้องกัน (จากที่ต่อมาได้แก่ ... (๑) ... (๒) ... (๓) ...)

(๒) ... (๓) ...

(๓) ... (๑) ... (๒) ... (๓) ...

สรุปด้วย ...

เป็นต้น/

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อวิเคราะห์

การตรวจทานเอกสาร ได้ ครอบคลุมของข้อมูลในและปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และทำในต้นฉบับของข้อมูล
หลักใน ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ในไตรมาส

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

- บทที่ 4 นอกจากจะระบุชื่อ แนวคิด แล้ว ได้ระบุประเด็นคือ "ปัจจัย" หรือ Actions ของแผนที่มี
ลักษณะให้เป็นแนวทางชัดเจนในทิศทาง
- บทที่ 4 มีการกล่าวถึง ๐.๓๕๖ Background นิดหน่อย น่าจะเพิ่มในส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับ
และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น "จุดสังเกต" ซึ่งอยู่ในส่วนนี้ได้

5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมาก/น้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)

- เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ออกมาเป็นรูป
และกราฟ

6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้

- ต่อจากงานของนักวิจัย เช่น งาน การประชุม หรือส่งด้วยเอกสาร
จากประเทศในต่างประเทศ อาจมีผลกระทบ
- รวมผลการวิจัย ๑๕๖๕ เป็นโครงการวิจัย และจัดด้วย ผู้เกี่ยวข้อง

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ควรทำเพิ่ม ฯลฯ)

- ตามข้อเสนอแนะของนักวิจัย ว่า "จุดสังเกต" หรือ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ของชุมชน จะทำได้
สรุปงานวิจัย

ของฝ่ายวิจัย

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ พอใช้

☐ ไม่ดี

ผู้ประเมิน

(๑๕๖ ๐๖๖๖๖๖)

วันที่ ๑๑ เดือน พ.ค. พ.ศ. ๖๓

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ _____

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

รวม _____ เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวมขยายเวลา _____ เดือน _____ วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ _____

สถานที่ติดต่อ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ E-mail _____

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ได้รับผลการประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแบบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้อ่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สทว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน☐ เป็นไปตามแผน☒ ช้ากว่าแผน☐ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของโครงการ

☒ บรรลุวัตถุประสงค์☐ บรรลุเพียงบางส่วน☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ทำในขั้นแรก ตามสื่อเชิงลึกของศูนย์เพื่อสิทธิ
 11/11/11 น. ยังไม่ชัดเจน แผน ตามที่คิดไว้
 11/11/11 น. 11/11/11 น.

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

มีครบ ครบถ้วน
 11/11/11 น. 11/11/11 น. 11/11/11 น.
 11/11/11 น. 11/11/11 น.

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อเท็จจริง

วิสัยทัศน์ของสังคมไทย ซึ่งในทศวรรษ
รวมทั้งทศวรรษ อภินิหาร ซึ่งเป็นเรื่อง

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ
- ควรเพิ่มชื่อไม่เพียงพอสืบเนื่องจากวิสัยทัศน์ของสังคมไทย
 - "วิสัยทัศน์ของสังคมไทย" ให้มากขึ้น เพราะสังคมไทยมีความซับซ้อน
 - ชื่อ "วิสัยทัศน์ของสังคมไทย" ให้สั้นลง แต่ยังคงไว้ซึ่งความครอบคลุมในประเด็น
5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมากน้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)
- ข้อดีใช้ ผู้กำหนดนโยบาย ทิศทางสังคมไทยได้มากขึ้น
แต่ข้อเสียของงานวิจัยในประเด็นนี้ได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การดำเนินงาน
ได้ตรงวัตถุประสงค์มากขึ้น โดยคนในสังคมไทยได้รู้ถึงปัญหา
ประเด็น 10 ปีที่ผ่านมา
6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ดียิ่งขึ้น
- จัดนิทรรศการ
 - เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์
 - จัดงานประชุม/สัมมนา งานในเวทีท้องถิ่น
7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่ม ฯลฯ)
1. วิสัยทัศน์ของสังคมไทยของสังคมไทย
 2. ประเด็นเรื่องความยั่งยืน/สังคมไทยเป็นสังคมที่ดี
 3. ความยั่งยืนของสังคมไทยและสังคมไทย
 4. วิสัยทัศน์ของสังคมไทยที่เพิ่มขึ้นและสังคมไทย
 4. วิสัยทัศน์ "สังคมไทย" ที่มีความยั่งยืนและสังคมไทย
8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์
- ☐ ดีมาก ☒ ดี ☐ พอใช้ ☐ ไม่ดี

ผู้ประเมิน
ประสิทธิ์ ก่อเกียรติ
วันที่ 19 เดือน ๗ พ.ศ. ๖3

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ความคิด และปฏิบัติการทางการเมืองของผู้คนในพื้นที่สีแดง

อาทิตย์ ทองอินทร์ และตุเวดานียา ตูแวมแมง

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้ :

ตอบ ล้ำช้ำกว่าแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

ตอบ บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

สิ่งที่งานวิจัยกล่าวถึงพื้นที่สีแดง เป็นพื้นที่ที่ตื่นตัวทางการเมืองสูง มีปฏิกิริยาต่อกระบวนการสันติภาพ ดังนั้นผมคิดว่าควรนำเสนอให้เห็นว่า ปฏิกิริยาของคนในพื้นที่สีแดงต่อกระบวนการสันติภาพในระดับที่เท่า ๆ กับการสะท้อนต่อการถูกกระทำ

3. คุณภาพผลงานวิจัย

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

ส่วนใหญ่ในบทสนทนาที่มีการตีความเป็นบทสนทนาทั่วไป ปัญหาเฉพาะถิ่น ความพอใจไม่พอใจ ต่อนโยบาย ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐ มากกว่าการนำเสนอให้เห็นบทสนทนาที่สะท้อนความคิดต่อกระบวนการสันติภาพ ซึ่งพื้นที่สีแดงที่เป็นพื้นที่ที่มีการตื่นตัวทางการเมืองสูง จากสิ่งที่ผู้เขียนระบุไว้ว่า เป็น ความรู้สึกอกหัก. พื้นที่สีแดงเป็นพื้นที่ที่ผู้คนมีความกล้าหาญ ซึ่งปัจจัยขับเคลื่อนให้มีการแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ หากมีการเขียนเพิ่มเติมถึงปรากฏการณ์ ณ ตอนที่มีกระบวนการพูดคุย ในชุมชนเหล่านั้น ปรากฏกิจกรรมทางการเมืองลักษณะใดบ้าง

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อวิเคราะห์

ข้อมูลจากพื้นที่สีแดงเป็นข้อมูลที่ขัดแย้งกับความรู้สึกไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูลต่อผู้วิจัย และกระบวนการตีความเป็นการอาศัยประสบการณ์ องค์ความรู้ วาระทางการเมืองของผู้วิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่หวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายแนวทางปฏิบัติของรัฐต่อการจัดการปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ ดังนั้นเป็นการยากสำหรับผมในการให้ความเห็นในประเด็นความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลและการวิเคราะห์ (แม้ว่าผมเห็นด้วยกับข้อมูลข้อเสนอบางประการก็ตาม)

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

ในการหยิบยกข้อถกเถียงวรรณกรรม ผมไม่ทราบว่าตามวิธีวิทยาการวิจัยเขาทำในรูปแบบใด แต่ในฐานะผู้อ่านทำให้ผมอยากรู้ว่า งานที่ผู้วิจัยเอามาถกเถียงหลักอย่างงานของดันแคน ถูกเขียนขึ้นเมื่อไร ด้วยบริบททางการเมืองแบบใด ซึ่งหากมีการทำให้ปรากฏในบรรทัดเดียวกัน จะทำให้เข้าใจได้มากขึ้น เพราะในขณะที่ผมอ่าน ทำให้มีความรู้สึกรงานวิจัยนี้กำลังถกเถียงกับงานที่เขียนในช่วงเวลาเดียวกันและบริบทเงื่อนไขเดียวกัน ผมยกตัวอย่าง การหยิบยกประเด็นความไม่พอใจของคนในชุมชนต่อตำรวจเพราะพฤติกรรมดื่มเหล้า ละเมิดสิทธิมนุษยชน แล้วถกเถียงว่า คนในชุมชนดาโต๊ะโอเคกับตำรวจ เมื่อเทียบกับทหาร ผมมีความรู้สึกมันไม่อยู่ในช่วงเวลาที่เทียบเคียงได้เพราะช่วงเวลาและเงื่อนไขมันแตกต่างกัน ก่อนปี 2004-2007 ในช่วงรัฐบาลพลเรือนมีบทบาทตำรวจคือหน่วยหลักที่ทำงาน ป้องกันและปราบปราม เป็นตัวแทนรัฐที่คนในชุมชนมองเห็น มากกว่าทหารซึ่งปรากฏและมีบทบาทมากขึ้น จนเป็นบทบาทหลักในทุกด้านสำหรับปัจจุบัน ดังนั้นผมคิดว่าควรทำให้เห็น สภาพพื้นที่ พัฒนาการโดยทั่วไปประกอบด้วย

เช่นเดียวกับการนำเสนอความคิดเห็นต่อ การสถาปนาความชอบธรรมของการเมืองแบบผู้แทน หรือการเมืองท้องถิ่น ที่ดันแคนให้ข้อคิดเห็นจากข้อมูลในตอนนั้นว่า รัฐล้มเหลวในการสถาปนาความชอบธรรมในเรื่องนี้ ซึ่งในความคิดเห็นของผมคือ ณ ตอนนั้นกระแสมือการเมืองการเลือกตั้ง ระบบรัฐสภา ถูกต่อต้านปฏิเสธอย่างหนักจากคนในพื้นที่เนื่องจาก ความรู้สึกอกหัก ที่มีต่อผู้แทนของพวกเขา จากเหตุการณ์ตากใบ กรือเซะ และการกระแสมือปฏิวัติแบบไม่จำเป็นต้องอาศัยแนวทางทางรัฐสภาได้รับความนิยมและเป็นเรื่องเล่าหลักในพื้นที่โดยทั่วไป

5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมาก/น้อยเพียงไร (โปรดให้เหตุผลประกอบถ้ามี)

เป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์มากต่อหน่วยงานความมั่นคง และคนในพื้นที่เองในการทำความรู้จักตนเองผ่านการอ่านงานวิจัยเล่มนี้ บางทีการทํากิจกรรมของชุมชนที่ผู้วิจัยให้ความเห็นว่าเป็นอิทธิพลจากแนวคิดชาตินิยมมลายูปาตานี เยาวชนคนในชุมชนไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไปว่ากำลังทำสิ่งเหล่านั้นโดยองค์ความรู้หรืออิทธิพลใด มันเป็นวิถีวัฒนธรรมที่ถูกส่งต่อกันมาเท่านั้น ในขณะที่รัฐยังคงหวาดกลัว กังวลกับถ้อยคำอุดมการณ์ ชาตินิยม หรือแม้กระทั่งคำว่า ประชาธิปไตย

6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้

ถือว่าเป็นงานวิจัยที่มีความกล้าหาญ ในการนำเสนอต่อหน่วยงานความมั่นคงที่อยู่สภาวะที่รู้สึกว่าการมั่นคงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างเหนือรัฐธรรมนูญ การนำเสนองานวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่รัฐอยากอยู่ในจุดที่ตนรู้สึกว่าการกัมชัญชนะเหนือกว่าฝ่ายขบวนการ ยิ่งแนวคิด อุดมการณ์ชาตินิยมปาตานี มิได้ถูกขับเคลื่อนโดยสมาชิกของขบวนการบีอาร์เอ็นเท่านั้น ผมคิดว่า การเผยแพร่งานวิจัยนี้ควรถูกกระทำให้เป็นสาธารณะ ให้เกิดข้อ

ตกเถียงต่อไป ให้รัฐเห็นว่าประชาชนต้องการให้รัฐเห็นว่าเป็น ปัญหาการเมือง ที่ต้องใช้แนวทางทาง การเมืองเท่านั้นในการจัดการเรื่องลักษณะนี้

7. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ควรทำเพิ่มเติมฯลฯ)

ผมอ่านแล้วเข้าใจมากขึ้นถึง การนิยาม ความคิด ของหน่วยงานความมั่นคง ต่อพื้นที่สีแดง และ พัฒนาการของรัฐ แต่ผมไม่เห็นความคิดของคนในพื้นที่สีแดง ความคิดเห็น รูปแบบหรือกิจกรรมทาง การเมืองของพวกเขา มากกว่าการสนทนา ผมยกตัวอย่าง หากเราไปตามนิยามของหน่วยงานความ มั่นคงต่อพื้นที่สีแดง เท่าที่ผมมีโอกาสพูดคุยกับคนในหน่วยงานความมั่นคง นอกจากสถิติการก่อเหตุ หรือหมู่บ้านที่สืบได้ว่าเป็นหมู่บ้านที่นำเสนอความเป็นชาตินิยมมลายูผ่านการแต่งกาย หมู่บ้านที่จัด เวทีบิการอปาตานี ซึ่งดูแวตานิยามมีบทบาทขับเคลื่อนด้วยในตอนนั้น เป็นเวทีที่อัปเดต วิพากษ์วิจารณ์ รวบรวมคำถามจากชาวบ้านที่มีต่อการเจรจาสันติภาพ นี่เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ชุมชนต้องอาศัย ความกล้าหาญในการจัดขึ้นมา แล้วเชิญกลุ่มนักกิจกรรม ผู้จัดรายการบิการอลงพื้นที่ ซึ่งรัฐมองว่าเป็น ชุมชนจัดตั้งของขบวนการ การมีสภายาวชนหมู่บ้านของแกนนำแล้ว , ปรากฏการต่าง ๆ ของผู้คน พอเป็นตัวชี้วัดว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่สีแดงบ้าง เช่นการปรากฏของกิจกรรมที่มีลักษณะขับเคลื่อนด้วย มวลชน

ในปี 47-50 หมู่บ้านที่มี ปิตุกรบาน คล้ายซุ่มประตู่หมู่บ้าน ที่เยาวชนร่วมกันทำต้อนรับวันรายอ จะ ถูกเผ่าระวังจากหน่วยงานความมั่นคงเป็นพิเศษ หมู่ที่เยาวชนส่วนใหญ่ใส่หมวก ซอเกาะ หมวกสีดำ จะถูกจัดเป็นหมู่บ้านสีแดง เพราะเป็นพื้นที่ที่นำวชน กลุ่มเยาวชนตามชุมชนต่างในรอบสามสี่ปีที่ผ่านมา มีการรวมตัวกันในวันสำคัญทางศาสนา รณรงค์สวมชุดมลายู หลายหมู่บ้านถูกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สั่งห้ามเพราะทหารฝ่ากมา และปัจจุบันการรณรงค์ใส่ผ้ากายลือบัส ของกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้าน ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ฝ่ายความมั่นคงกังวล ติดตาม ซึ่งความคิดเหตุผลของคนใน หมู่บ้านต่าง ๆ คืออะไร การฟื้นฟูมีนัยะทางการเมืองอย่างไร และปรากฏส่วนใหญ่ในพื้นที่สีแดงที่รัฐ นิยามด้วยการปัจจัยใด

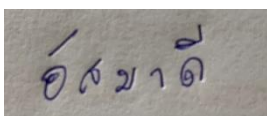
สิ่งที่ควรศึกษาเพิ่มเติมผมคิดว่าเป็นประเด็น เรื่องประชาธิปไตยในพื้นที่ ทำงานอย่างไร และ ประเด็นความสัมพันธ์ของชุมชนกับกลุ่มแกนกลางที่รัฐมองว่าเป็นแนวร่วมรุ่นใหม่ที่ทำงาน ขับเคลื่อนผ่านการเป็นตัวแสดงแบบภาคประชาสังคม นักกิจกรรมการเมือง ซึ่งคนกลุ่มนี้มี อิทธิพลต่อชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่

สิ่งที่เป็นห่วงสำหรับผม เมืองงานวิจัยอาศัยการตีความเป็นกระบวนการหลัก เราไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่า การตีความของหน่วยงานความมั่นคงจะออกมาในลักษณะใด นำไปสู่การปฏิบัติแบบใด แม้ว่า เป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของผู้วิจัย และผู้วิจัยได้พยายามนำเสนอรอบด้านแล้วก็ตาม การ

สนทนาท้งหมดของผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย จะสนทนาถกเถียงต่อไปอย่างไรกับคนในหน่วยงานความมั่นคงที่ยึดมั่นในแนวทางการปราบปรามมาโดยตลอด ซึ่งการนิยามพื้นที่สีแดง สีเขียว ก็เป็นผลผลิตจากแนวคิดแบบปราบปรามของรัฐเช่นกัน

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

ตอบ ดี

ผู้ประเมิน อัสมาดี บือเฮง

วันที่ 25/05/2563

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การเมืองของความขัดแย้งชายแดนใต้/ปาตานี : ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงความเป็นการเมืองในห้วง 15 ปีของความรุนแรง”

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ _____

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวม _____ เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวมขยายเวลา _____ เดือน _____ วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ _____

สถานที่ติดต่อ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ E-mail _____

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ได้รับผลการประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อแนะนำสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแนบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้อ่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สกว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน☐ เป็นไปตามแผน☒ ล่าช้ากว่าแผน☐ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☒ บรรลุวัตถุประสงค์☐ บรรลุเพียงบางส่วน☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนในบทที่ 1 ควรระบุเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

..... ครบถ้วน แต่บทสรุปควรขยายมากกว่านี้ โดยเพิ่มเติมบทวิเคราะห์และสังเคราะห์จากสิ่ง
ที่ศึกษามาทั้งหมดเพื่อประมวลรวบยอดเป็นข้อถกเถียง (argument) หรือข้อเสนอ (thesis) ของผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อวิเคราะห์

..... ทำได้ดี

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

..... บทที่ 1 ควรระบุคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัยออกมาให้ชัดเจนเป็นหัวข้อต่างหาก

..... บทที่ 2 นอกจากสำรวจวรรณกรรมและทฤษฎีต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยควรอธิบาย
อย่างชัดเจนว่า theoretical framework และ/หรือ analytical model ของผู้วิจัยเองที่จะใช้ในงานชิ้นนี้คืออะไร

..... บทสรุป สั้นเกินไป ไม่ควรแค่สรุปสิ่งที่เขียนมาในแต่ละ
บท แต่ควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็น ก) อะไรคือเงื่อนไขที่ทำให้ข้อเสนอ/
แนวคิด/วาทกรรมแต่ละแบบสามารถก่อตัวขึ้นและปรากฏต่อสาธารณะในแต่ละช่วงเวลา

..... ข) อะไรคือ
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ 3 พื้นที่ที่ผู้วิจัยระบุคือ วิชาการ-นโยบาย-ประชาสังคม มันกำหนดซึ่งกันและกัน
สนทนากัน ตอบโต้กัน และ/หรือต่อยอดข้อถกเถียงกันและกันอย่างไร

5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมาก/น้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)

..... มีประโยชน์สำหรับผู้กำหนดนโยบายที่จะเห็นพัฒนาการของข้อถกเถียง และความหลากหลาย
ของทางเลือกต่างๆ ในทางการเมืองในการแก้ปัญหา และเข้าใจข้อเรียกร้องที่รอบด้านของประชาชนในพื้นที่

..... มีประโยชน์สำหรับสื่อที่ต้องการติดตามละนำเสนอข่าวในประเด็นความขัดแย้งชายแดนใต้

..... มีประโยชน์สำหรับนักกิจกรรมและองค์กรภาคประชาสังคมที่จะเห็นมุมมองของฝ่าย
ต่างๆ อย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้

..... จัดเวทีสาธารณะ จัดประชุมกลุ่มย่อยในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

..... เผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะในรูปแบบรายงานข่าวเจาะลึก

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ควรทำเพิ่ม ฯลฯ)

.....ความเป็นไปได้ของการพูด “สิ่งที่พูดไม่ได้” ให้มากขึ้นในอนาคตในประเด็นปัญหาการเมืองของ
ความขัดแย้งชายแดนใต้

.....บทบาทของภาควิชาการ ภาคนโยบาย และภาคประชาสังคมต่อการขยายพรมแดนของ
ข้อถกเถียงในอนาคตอันใกล้

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ พอใช้

☐ ไม่ดี

..... ผู้ประเมิน

(..... ประจักษ์ ก้องกีรติ)

วันที่ ...22... เดือน ...พฤษภาคม... พ.ศ. 2563

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ _____

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

รวม _____ เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวมขยายเวลา _____ เดือน _____ วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ _____ ฮากิม พงติโก

สถานที่ติดต่อ _____ 34/1 หมู่ 2 ต. โฉะจุ อ. แวง จ. นราธิวาส 96160

โทรศัพท์ _____ 0984507800 โทรสาร _____ E-mail _____ t.pantaiini@gmail.com

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ได้รับผลการประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อแนะนำสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแนบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้ท่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สกว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน☐ เป็นไปตามแผน☐ ช้ากว่าแผน☒ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☒ บรรลุวัตถุประสงค์☐ บรรลุเพียงบางส่วน☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม _____

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

3.1 ความครบถ้วนของเนื้อหาตามแบบรายงานที่ดี

รายงานเนื้อหาครบถ้วน _____

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

3.2 ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล/ข้อวิเคราะห์

ข้อมูลวิเคราะห์เชิงคุณภาพแม่นยำดี

เพิ่มเติมข้อมูลเรื่อง การเคลื่อนไหว RSD ของนักศึกษาครั้งแรกที่ชัดเจนคือ ครอบรอบ 8 ปีตากใบวันที่ 25 ตุลาคม 2555 มีการชูป้ายผ้าผืนใหญ่ RSD of Patani people ที่หน้า UN กรุงเทพฯ จากเหตุผลที่คืบข้องใจที่กลุ่มเคลื่อนไหวไม่สามารถยกระดับทางการเมืองซูประเดินรณรงค์ที่ย้ายอยู่กับกระบวนการยุติธรรม และไม่สามารถนำเสนอแนวคิดการเมืองที่ไม่ได้อยู่ในกรอบกระจายอำนาจของภาคประชาสังคมก่อนหน้านี้ นำโดย สนท. ร่วมกับ สนท. จชต. การรำลึกตากใบวันนั้นยังเสวนาในหัวข้อ "เมื่อประชาชนออกมา สันติภาพจึงเกิดขึ้น : บทเรียนตากใบและการกำหนดชะตากรรมตนเอง"

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ

ไม่ค่อยเห็นภาพการเคลื่อนไหวของแนวคิดเอกราชหรือรัฐอิสระ เช่น ความเป็นไปได้ว่าช่วงแรกตั้งแต่ปี 2547 มีความแข็งไม่ประนีประนอมเลย ปัจจุบันอาจถอยรับฟังมากขึ้น ยุทธวิธีการต่อสู้ รวมถึงทัศนคติปฏิสัมพันธ์กับกลไกรัฐ

รายละเอียดเจาะลึกช่วง 52-55 ในประเด็นเชิงเอกสารข้อเสนอเป็นหลัก จึงไม่ค่อยเห็นความเป็นไปนอกเอกสาร ส่วนปีอื่นๆน่าจะมีส่วนมากกว่านี้โดยเฉพาะปัจจุบัน ปี60-62 ที่น่าจะดูความแตกต่างเชิงพลวัตบางประเด็นได้

น่าจะสะท้อนความเปลี่ยนแปลงบางประการอันเนื่องจากการรัฐประหารที่ยาวนานในมุมขัดแย้งที่ไม่ใช้รัฐ

5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมาก/น้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)

แนวคิดข้อเสนอเรื่องการกระจายอำนาจรูปแบบพิเศษในรูปแบบต่างๆไม่ค่อยถูกพูดถึงมากนักหลังรัฐประหาร และช่วงเลือกตั้งที่ผ่านมาที่พูดถึงเรื่องกระจายอำนาจเลือกตั้งผู้ว่าทุกจังหวัดเป็นหลัก หากมีการส่งเสริมให้ความรู้เหล่านี้มีพื้นที่ถกเถียงอีกครั้งจะเป็นผลดีต่อการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมและการผลักดันการแก้ปัญหาทางการเมืองความขัดแย้ง

6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้

นำเสนองานวิจัยแลกเปลี่ยนสัมมนาวิชาการ ร่วมกับ สมช. กอ.รมน. ภาคประชาสังคม ฝ่ายนิติบัญญัติในพื้นที่

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ดูรันทมนุ่ม ฯลฯ)

ตรวจค ๐๒๒๓ ๒๕๖๓ ๑๓๖

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☒ ดีมาก☐ ดี☐ พอใช้☐ ไม่ดี

ผู้ประเมิน

(นาย อาภิรม พงศ์กือ)

วันที่ ...27... เดือน ...พฤษภาคม..... พ.ศ. 2562.....

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

แบบประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไป (กรอกโดยเจ้าหน้าที่)

ชื่อโครงการ _____

ระยะเวลาโครงการ เริ่มวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

รวม _____ เดือน

ได้รับการขยายเวลาจนถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ รวมขยายเวลา _____ เดือน _____ วัน

ชื่อผู้ประเมินโครงการ _____

สถานที่ติดต่อ _____

โทรศัพท์ _____

โทรสาร _____

E-mail _____

ส่งเอกสารประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ได้รับการประเมินเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประเมิน

1. กรุณาประเมินตามหัวข้อที่กำหนดไว้ทุกหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ หากที่ว่างที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กรุณาใช้กระดาษด้านหลัง หรือกระดาษแผ่นใหม่
2. ผู้ประเมินจะได้รับเอกสารแนบหมายเลข 1 ของสัญญา และรายงานฉบับสมบูรณ์ ขอให้อ่านเพื่อทราบเรื่องทั้งหมด และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมิน
3. กรุณาแสดงความเห็นได้อย่างเสรี โดยผลการประเมินนี้ทาง สกว. จะเก็บไว้เป็นความลับ

การประเมินความก้าวหน้าโครงการ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ และเติมข้อความตามความเหมาะสม

1. ท่านเห็นว่าผลงานของโครงการนี้

☐ เสร็จเร็วกว่าแผน

☐ เป็นไปตามแผน

☐ / ดำช้ากว่าแผน

☐ เปลี่ยนแปลงจากแผน

2. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ

☐ บรรลุวัตถุประสงค์

☐ บรรลุเพียงบางส่วน

☐ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม _____

3. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

มีการเรียบเรียงข้อมูลที่น่าสนใจโดยเฉพาะในบทที่ ๔ ซึ่งชวนให้มองย้อนกลับไปทบทวนสถานการณ์และการทำงานรวมถึงการขับเคลื่อนต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงพลวัตรและพัฒนาการของบทสนทนาที่มาจากโลกวิชาการ

ในบทที่ ๖ ซึ่งน่าจะเป็นหนึ่งในบทที่สำคัญที่สุดของงานชิ้นนี้ ผู้เขียนสามารถสกัด Movement ของการผลักดันเรื่องการกระจายอำนาจได้อย่างน่าสนใจ มีรายละเอียด อย่างไรก็ตามกลับเห็นปัญหาของการสกัดบทสนทนาของ Movement อื่นๆ อาทิ การจัดเวที Bicara ซึ่งจัดเป็นอย่างน้อย 50 ครั้ง และเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญ เข้าใจได้ว่าข้อจำกัดด้านภาษาและการบันทึกทำให้เขียนไม่สามารถสกัดได้ รวมทั้งเครือข่ายอื่นๆ อาทิ เครือข่าย Peace Survey ซึ่งสำรวจความคิดเห็นในด้านต่างๆ รวมทั้งทางออกจากความขัดแย้ง / การกระจายอำนาจ รวมทั้งข้อคิดเห็นของกลุ่มเครือข่ายคนพุทธซึ่งถูกเน้นย้ำในหลายแห่งว่าคือตัวแปรที่สำคัญต่อทางออกทางการเมืองแบบต่างๆ

นอกจากนี้ผู้เขียนเองยังไม่มีมุมมองหรือนิยามความแตกต่างระหว่าง จชต. และ ปวศ. ซึ่งเป็นอุปสรรคกับการให้ความหมายของพื้นที่ทางการเมืองที่มีผลอย่างมาก รวมทั้งไม่ให้น้ำหนักกับบทสนทนาต่อกระบวนการชุดย่อยที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนหรือหลังวิปถาวรสันเป็นเหตุหมายทางการเมืองที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

ในขณะเดียวกันในบทอื่นของรายงานแรกฉันไม่เห็นบทสนทนาของกรรมการติดต่อวาระซึ่งถือว่าเป็นตัวแสดงหลักที่สำคัญมากในความขัดแย้งรวมทั้งทางออกของความขัดแย้ง รวมทั้งบทสนทนาของเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในฝ่ายความมั่นคงซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งตัวแสดงที่สำคัญมากในความขัดแย้ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแสดงที่เป็นนักการเมืองในพื้นที่

บทข้อสรุปของงานสั้นและห้วนเกินไปจนยังไม่เห็นการตกผลึกทางความคิด

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รายงานนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ
ควรมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เช่น สมาชิกภาพประชาชนสังคม รวมทั้งตัวแสดงที่สำคัญอย่างเช่นสมาชิกของกุ่มเคื่อนไหว ฝ่ายความมั่นคง นักการเมือง หรือควรมีการจัดวงเสวนาเพื่อให้ตัวแทนฝ่ายต่าง ๆ ได้นำเสนอความคิดเห็นต่อรายงาน
5. แนวโน้มในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีมากน้อยเพียงไร โปรดให้เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)
งานชิ้นนี้จะสามารถต่อยอดบทสนทนาเรื่องการกระจายอำนาจรวมทั้งทางออกของความขัดแย้งด้วยวิธีการทางการเมืองของตัวแสดงภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
6. ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานให้ถึงผู้ใช้
ควรมีการจัดเวทีเสวนาสารณะเพื่อสนทนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรายงานชิ้นนี้
7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ประเด็นที่ควรทำเพิ่ม ฯลฯ)

8. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ไม่ดี

ผู้ประเมิน

04/06/63

(นายชาติ (ป. ธรรมิข)

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2563

6. สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ พอใช้

☐ ไม่ดี

7. ท่านคิดว่าโครงการนี้สมควรได้รับการสนับสนุนต่อหรือไม่

☒

ควรสนับสนุน

เพราะ

☐

ไม่ควรสนับสนุน

เพราะ

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆ.

① ขอผู้วิจัย วิเคราะห์ "ข้อมูลที่ได้" ให้เป็น "กระบวนการ" ของการดำเนินงาน
อธิบาย - - - - - มีผล กับ การวางแผน และ ทำ ให้ ผู้วิจัย พอจะ เห็น จาก การทำงาน
ที่ วิจัย และ ทำ การ ศึกษา ได้ เห็นชัด "ผล การ ศึกษา" ที่ การ ศึกษา พบ
ผล มี 2

② แบ่งเป็น 2 ส่วน "ก่อน" ทำ การ วิจัย และ "หลัง" ทำ การ วิจัย โดย วิจัย ก่อน ทำ การ วิจัย

③ วิจัย ของ ผู้วิจัย (การ วิจัย / การ ศึกษา / การ วิจัย) ที่ ทำ การ วิจัย ทำ ได้
เท่า ที่ "การ วิจัย / การ ศึกษา / การ วิจัย" กับ "การ ศึกษา" ที่ ได้ ศึกษา / วิจัย

อนาม

(ลงนาม ผู้ประเมิน)

ผู้ประเมินโครงการ

วันที่ 20 เดือน พค. พ.ศ. 2563

และได้ เห็น "การ ศึกษา"

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ① חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל ושל
המלך חזקיהו. חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל
והמלך חזקיהו. חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל
והמלך חזקיהו.
- ② חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל ושל
המלך חזקיהו.
- ③ חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל ושל
המלך חזקיהו.
- חתום על שטר "החברה" של מלך ישראל ושל
המלך חזקיהו.

สงนาม

(0101N 2M073U)

ผู้ประเมินโครงการ

เพลง/บท (บท ๑๕๐๒๔๓)

วันที่ ๒๑ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2563